

การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติ
ที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี

ปริญาณพนธ์

ของ

ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ

๑๒ ส.ค. ๒๕๓๙

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม ๒๕๓๘

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติ
ที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

ของ

ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ และการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความเมตตากรุณาต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้บทบาทสมมติ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความเมตตากรุณา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

**A COMPARISON OF HAND-PUPPET MODELING TECHNIQUE AND ROLE-PLAYING
ON THE KINDNESS AND COMPASSION OF PRATHOM SUKSA V STUDENTS
OF KARUNSUKSA SCHOOL IN CHANGWAT NONTHABURI**

AN ABSTRACT

BY

TONGCIHT THASUWAN

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University**

May 1995

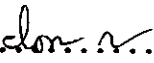
The purpose of this experimental research was to compare the effect of hand-puppet modeling technique and role-playing on the kindness and compassion of Prathom Suksa V students of Karunsuksa school in Changwat Nonthaburi in the academic year of 1994. The subjects of twenty-four students were randomly selected from students whose kindness and compassion were lower than twenty - fifth percentile. The subjects were then randomly selected into two experimental groups, each group consisted twelve students. The experimental group I was exposed to the hand-puppet modeling technique program while the experimental group II participated in the role-playing program. The research instrument was a kindness and compassion questionnaire. The data were analyzed by t-test.

The results were as follows :

1. The kindness and compassion of the students exposed to the hand - puppet modeling technique program significantly increased at .01.
2. The kindness and compassion of the students participated in the role - playing program significantly increased at .01.
3. No significant difference in the kindness and compassion of both groups was found.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

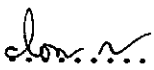
..... ประธาน

(ศ.ดร. ม่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์อูชา ศรีจินดารัตน์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ศ.ดร. ม่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์อูชา ศรีจินดารัตน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ดร. อารี พันธุ์มณี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่... 4 เดือน... พฤษภาคม... พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะความเมตตากรุณาและความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธมณี ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็น ประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสีตะพันธ์ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีกทอง ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใน ความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมปอง ทัพพะพยัคฆ์ ผู้จัดการโรงเรียนการัญศึกษา อาจารย์ชาตรี เรืองโกศล ครูฝ่ายวิชาการ โรงเรียนการัญศึกษาที่ได้อำนวยความสะดวกในด้าน ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทดลอง

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนการัญศึกษาที่ให้ความร่วมมือด้วยดีตลอดมา และขอขอบใจ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณอิทธิพล และคุณรณพงศ์ เรือนคำ ตลอดจนเพื่อน ๆ ร่วมวิชาเอกทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือตลอดการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง และขอน้อมรำลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้ การสนับสนุนช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งแก่ผู้วิจัยในการต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ จนกระทั่งประสบความสำเร็จ

ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ

1	บทนำ.....	1
	คำนำ.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ.....	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหุ่น.....	19
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ.....	22
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	25
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	33
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	42
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	43
	แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	43
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	44
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	44
	ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	46

การดำเนินการทดลอง.....	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	58
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	58
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	58
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	59
วิธีดำเนินการทดลอง.....	59
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	60
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	74
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	255

1	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิค แม่แบบห่มมือ.....	55
2	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาท สมมติ.....	56
3	เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนที่ได้รับการใช้ แม่แบบห่มมือกับนักเรียนที่ได้รับบทบาทสมมติ.....	57

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือ ประชาชนต้องเป็นผู้มีคุณภาพ ฉะนั้นการจัดการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชาชนนี้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะถ้าคนมีความรู้ดี การปฏิบัติหน้าที่การงานมีโอกาสร่วมความสำเร็จได้สูง แต่สิ่งสำคัญที่จะขาดไม่ได้และต้องควบคู่ไปกับความรู้คือ คุณธรรม และจริยธรรม ถ้าคนในสังคมขาดคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว สังคมนั้นจะขาดความสงบสุข โดยเฉพาะในสังคมไทยที่มีระบบการแข่งขันกันสูงขึ้น (ไพฑูริย์ สินลาวัฒน์. 2530 : คำนำ) และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ความเห็นแก่ตัว ความอิจฉาริษยา ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา (ปัญญานันทภิกขุ. ม.ป.ป : 17) นอกจากนี้ระบบการแข่งขันยังก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีกัน เพื่อให้ประโยชน์เกิดกับตนเองให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลอื่นจะเดือดร้อนจากการกระทำของตนเอง เช่น การจับฉ้อ การทะเลาะกันจนถึงการฆ่ากันตาย (ปัญญานันทภิกขุ. ม.ป.ป : 22) ปัญหาเหล่านี้พบได้บ่อยในสังคมปัจจุบัน และสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง ที่เป็นที่มาของความสับสน วุ่นวายไม่มีความสุขในปัจจุบันนี้ก็คือสังคม ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ขาดความเมตตากรุณาต่อกันและกันนั่นเอง (กรมการศาสนา. 2521 : 28-29)

จากคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ "เมตตาธรรมคำจุนโลก" เป็นคำสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนทั้งมวลพึงยึดถือเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความสุขของการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติอย่างมีความสุขตลอดชั่วกาลนาน เพราะความทุกข์สุข ไม่ใช่เรื่องเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะครอบครัวใดเท่านั้น เราจะมีสุขแต่ลำพังโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของอีกหลายคนที่อยู่แวดล้อมเรานั้นเป็นไปไม่ได้ ผู้มีเมตตาไม่หวังผลประโยชน์ส่วนรวมย่อมรู้จักแบ่งปันความสุขให้ผู้อื่น และพร้อมที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ของผู้อื่นตามกำลังและโอกาส (พระราชดำรัสใน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ. 2510 : 22)

การพัฒนาคุณธรรมด้านเมตตากรุณาควรจะถูกฝังให้กับคนที่อยู่ในระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กประถมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากเด็กมีความไวต่อการปลูกฝัง เพราะเด็กเปรียบเสมือน "ไม้อ่อนที่ดัดง่าย" (มาโนช คัมภวนิชย์. 2523 : 48) จากการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520 : 207) พบว่า เด็กชายหญิงจะมีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่อายุ 11 ปี ขึ้นไป และจะพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 13 ปี และพัฒนาไปจนถึงจุดคงที่ เริ่มตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นและคงระดับคุณธรรม จริยธรรม ไว้จนเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น การอบรมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม น่าจะกระทำกับเด็กประถมศึกษาได้ดี

การจัดการศึกษาด้านจริยศึกษาในโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง) โดยบรรจุวิชาจริยศึกษาไว้ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกำหนดคุณธรรมไว้ 30 ประการ โดยเน้นความสำคัญเรื่องความเมตตากรุณาไว้ลำดับที่ 2 และยังได้สอดแทรกคุณธรรมด้านความเมตตากรุณาไว้ในแผนการสอนกลุ่มวิชาต่างๆ อีกด้วย การสอนเรื่องความเมตตากรุณาในการอบรมสั่งสอน ก็คือ การเน้นให้เด็กจำเนื้อหาเป็นสำคัญและไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน เพราะโรงเรียนมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูต้องใช้วิธีอธิบายสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็กเรียนด้วยวิธีการบรรยาย การบอกให้ผู้เรียนจดและนำไปท่องจำซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพราะการปลูกฝังและอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องนั้นจะต้องให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงจะก่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัยและน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมต่อไป (สามัญศึกษา. 12 : 69; ชันวาคม. 2522 : 70)

ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 200 คน พบว่า นักเรียนร้อยละ 25 มีพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณาต่ำ เช่น ข่มเหงรังแกเพื่อน เบียดเบียนเพื่อนให้ได้รับความเดือดร้อน หุุดเหาะเอื้อเฟื้อเพื่อนเมื่อทำผิดพลาด ไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำใหตนเองเดือดร้อน ไม่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่เดือดร้อน และผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่พูดให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ไม่แสดงความเห็นใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงมีความเห็นว่าควรพัฒนาคุณธรรมด้านความเมตตากรุณาอย่างจริงจัง

การพัฒนาคุณธรรมด้านความเมตตากรุณาสามารถทำได้หลายวิธี เช่น เทคนิคแม่แบบ บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เป็นต้น (ชม ภูมิภาค. 2525 : 11)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ทั้งนี้เพราะ เทคนิคแม่แบบสามารถสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 52) โดยเสนอแม่แบบที่กระตุ้นและเร้าความสนใจของเด็ก เช่น การใช้แม่แบบในรูปหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน เพราะเด็กส่วนใหญ่ชอบฟังนิทานและมีผู้แสดงเคลื่อนไหวประกอบแม้จะเป็นหุ่นมือก็ตาม ยิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจมากขึ้น ซึ่ง เกสซี่ โชติกเสถียร (2524 : 17) กล่าวว่า บรรดาสื่อการเรียนการสอนทั้งหลาย หุ่น จัดว่าเป็นสื่อการเรียนการสอน ประเภทหนึ่งที่เด็ก ๆ โปรดปราน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กประถมศึกษา และ จาตุรงค์ อาจรรย์ (2522 : 34) ได้กล่าวว่า หุ่นเป็นสื่อการสอนที่มีความสอดคล้องกับความสนใจความต้องการของนักเรียน สามารถให้ทั้งความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ถูกต้องและสนุกสนาน ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาที่ต้องการอาศัยการฝึกฝนและค่อนข้างเป็นนามธรรมเกินไปสำหรับเด็กนักเรียนเป็นอย่างดี

สนธิ์ อินศักดิ์ชัย (2525 : 63) ที่ศึกษาโดยใช้หุ่นเชิดมือเป็นแม่แบบพัฒนาจริยธรรม ด้านความเอื้อเฟื้อในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ดูแม่แบบนิทานประกอบ หุ่นเชิดมือ มีคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ดูแม่แบบ และ กันหา ประสงค์เจริญ (2526 : 59) ได้ทดลองใช้แม่แบบหุ่นมือพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้สึกับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้นิทานประกอบหุ่นมือมี พัฒนาการด้านความรู้สึกับผิดชอบสูงขึ้นและสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้หุ่นมือประกอบการเล่านิทาน

ส่วนการใช้บทบาทสมมติเป็นการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึง ความรู้สึกและพฤติกรรมของคนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและ น่าติดตามอีกด้วย (ทิสนา แชนมณี. 2519 : 201) ซึ่งดิ่วอี้ (ละอ อารุณชะวนิช และ คนอื่น ๆ. 2517 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Dewey. 1916) ได้ให้ทัศนะว่า การศึกษาที่ถูกต้อง

ควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการกระทำ และวิธีสังเกต (2525 : 78) กล่าวว่า การเรียนรู้ควรเกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้เรียนเอง มิใช่ผลจากวิธีการถ่ายทอดของครูโดยตรง จากผลงานวิจัยของ บุญตา อัมมโนส (2536 : 128) ที่ได้ศึกษามลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความนิยมนิทรรศการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาความนิยมนิทรรศการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้นได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาความเมตตากรุณาให้กับนักเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความชำนาญในการนำเทคนิคแม่แบบหุ่นมือและการใช้บทบาทสมมติ นำวิธีการดังกล่าวไปใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีความเมตตากรุณาต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 29 คน ที่ได้มาจากการประเมินความเมตตากรุณาของครูประจำชั้น และจากการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามโครเอเชีย และการตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณา

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ที่มีความเมตตากรุณาต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระคือ วิธีพัฒนาความเมตตากรุณา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี

ได้แก่

3.1.1 การใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ

3.1.2 การใช้บทบาทสมมติ

3.2 ตัวแปรตามคือ ความเมตตากรุณา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการสังเกตแม่แบบหุ่นมือในเรื่องความเมตตากรุณา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ชี้แนะ ผู้วิจัยชี้ถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณา และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้

1.2 ชี้เสนอแม่แบบ

1.2.1 ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน และให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบของแม่แบบหุ่นมือ

1.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ

1.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ และให้นักเรียนอภิปรายพฤติกรรมที่นักเรียนเลียนแบบไป

1.3 ชี้สรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการนำความเมตตากรุณาไปปฏิบัติจริง

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 1

2. บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา มีการกำหนดบทบาท และให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น โดยไม่มีการข้อมลล่วงหน้ามาก่อน ผู้แสดงจะแสดงบทบาทตามลักษณะนิสัยของตัวละครในสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ชี้เตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน แล้วแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์

2.2 ขั้นแสดง

2.2.1 ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถามและให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟังเพื่อนำเข้าสู่เรื่องความเมตตาการุณา

2.2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน เพื่อให้มีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง

2.2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติ เป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง

2.2.5 ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนลองแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล

2.2.6 ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ความบทบาทที่ตนได้รับ

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อผู้แสดง ๆ จบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับบทบาทการแสดงของผู้แสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการแสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อยเพียงใด

2.4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

2.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลองที่ 2

3. ความเมตตากรุณา หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนในโรงเรียนให้มีความสุข และช่วยให้เพื่อนในโรงเรียนพ้นทุกข์ตามความสามารถของตน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ได้แก่ การไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน การไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด การไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน

3.2 กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ได้แก่ การช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า การช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน การไม่พูดจาเยาะเย้ย ขำเค็มเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ และความ
 เมตตากฤษฎา โดยจัดเรียงลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ
 - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหุ่น
 - 1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

1.1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เกิดจากการทำตามผู้อื่น ดังนั้นการจะเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ให้กับเด็ก จึงควรให้เด็กได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมทั้งในด้านดีและไม่ดี เพื่อให้เด็กรู้จักพิจารณาอย่างมีเหตุผลที่จะเลียนแบบตาม ซึ่งทฤษฎีของแบนดูราได้เน้นเรื่องการเรียนรู้จากแม่แบบ และได้กล่าวถึงการเรียนรู้โดยการเลียนแบบว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยประสบการณ์จากการสังเกตพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้ทำให้ไม่ต้องลองผิดลองถูก และมีบทบาทสำคัญมากในการเรียนรู้ของมนุษย์ (Bandura. 1977 : 22)

แบนดورا (Bandura. 1977 : 22 -27) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากแม่แบบเป็นส่วนมาก การที่บุคคลได้เห็นพฤติกรรมที่แปลกใหม่และเหมาะสมจากผู้อื่นจะช่วยนำการกระทำของเขาได้ และยังช่วยไม่ให้เกิดการผิดพลาดของการกระทำนั้น ๆ ด้วย ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมแม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มาก เมื่อบุคคลได้เห็นการกระทำของตัวแบบก็จะสามารถรับรู้ความหมายของการกระทำนั้นได้อย่างเหมาะสมกระบวนการเรียนรู้จากแม่แบบนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. กระบวนการให้ความสนใจ (Attentional Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญ ๆ ของแม่แบบไว้อย่างละเอียดที่สุด เพราะการเรียนรู้โดยการสังเกต หากผู้เรียนขาดความสนใจการเรียนรู้ประเภทนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะมีสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการบวนการให้ความสนใจในการเรียนรู้ด้วยการสังเกตมีมาก เช่น ลักษณะของผู้สังเกตในด้านการรับรู้ การรวบรวมและการแปลความหมายจากสิ่งที่ได้สังเกต อันเป็นผลมาจากประสบการณ์เดิมของผู้สังเกตลักษณะหรือการแสดงออกของแม่แบบที่แปลกใหม่หรือดึงดูดความสนใจได้มากน้อยเพียงไร มีความชัดเจนหรือความซับซ้อนของแม่แบบมากน้อยเพียงใด ถ้าพฤติกรรมกิจกรรมและลักษณะของแม่แบบมีความสำคัญใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับผู้สังเกต รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมีประโยชน์ต่อผู้สังเกต จะโน้มน้าวจิตใจของผู้สังเกตให้เกิดความสนใจได้มากขึ้น

2. กระบวนการจำ (Retentional Process) ผู้สังเกตแม่แบบจะพยายามจำพฤติกรรมของแม่แบบในแต่ละครั้งแล้วจะสร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อช่วยให้จำพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ บางครั้งสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้น อาจออกมาในรูปของภาษาหรือมโนภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของแม่แบบ การตอบสนองของผู้สังเกตจึงคล้ายคลึงกับตัวแบบมากโดยอาศัยกระบวนการจำนี้ โดยทั่วไปกระบวนการจำจะเกิดขึ้นจากการฝึกหัด การทำตามตัวแบบหรือการคิดและการเปลี่ยนสัญลักษณ์

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproductional Process) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนรับรู้แสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งเป็นการรวบรวมการตอบสนองของตัวแบบโดยละเอียดช่วยให้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ถึงข้อจำกัดและข้อบกพร่องของพฤติกรรมของตัวแบบ จากนั้นความสามารถทางกายโดยเฉพาะของผู้เรียนรู้การประสานงานของอวัยวะส่วนต่าง ๆ จะช่วยในการดัดแปลงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และจะช่วยให้เกิดการตอบสนองที่เหมาะสม

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นความแตกต่างของความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออก ซึ่งการแสดงพฤติกรรมมักจะต้องการเลือกตอบสนองความรู้ที่ได้รับมา การเลือกตอบสนองจะเลือกเอาแต่พฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดผลเป็นที่พอใจมากกว่าพฤติกรรมที่ก่อผลเสีย หากพฤติกรรมใดทำให้เกิดความพึงพอใจผู้สังเกตจะเลียนแบบพฤติกรรมนั้นไว้และอาจนำมาดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ กระบวนการจูงใจจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าตัวแบบที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากพฤติกรรมนั้น จะก่อให้เกิดการเลียนแบบในคนส่วนใหญ่ได้เป็นอย่างดี

จากเอกสารที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเลียนแบบที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ด้วยการจัดวางรูปแบบองค์ประกอบของการเรียนรู้จากแม่แบบอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจแม่แบบอย่างแท้จริง จนสามารถจดจำและสร้างสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของแม่แบบได้ และการจูงใจอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนแสดงการตอบสนอง คือ การเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบ

1.1.2 ประเภทของแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura. 1977 : 178 - 186) ได้แบ่งแม่แบบออกเป็น 2 ประเภท คือ แม่แบบที่เป็นชีวิตจริง และแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยการเสนอแม่แบบไว้ดังนี้

1. การเสนอแม่แบบจากชีวิตจริง (Live Model) การเสนอแม่แบบวิธีนี้เป็นการให้ผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบในสภาพการณ์จริง ซึ่งมีข้อดีคือ แม่แบบสามารถเพิ่มเติมหรือปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อให้การแสดงพฤติกรรมชัดเจนหรือเหมาะสมกับสภาพการณ์มากยิ่งขึ้น การเสนอ

แม่แบบวิธีอื่นช่วยให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจในตัวแบบและลอกเลียนพฤติกรรมได้ดีกว่าการเสนอแม่แบบวิธีอื่น แต่การเสนอแม่แบบวิธีนี้ต้องระมัดระวังเรื่อง การควบคุมผลเพราะอาจมีเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดไว้ล่วงหน้าเกิดขึ้น ทำให้ตัวแบบไม่ได้ผลที่พึงพอใจตามที่ควรได้รับ

2. การเสนอแม่แบบในรูปสัญลักษณ์ (Symbolic Model) การเสนอแม่แบบลักษณะนี้ได้แก่ การเสนอแม่แบบจากภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง วัสดุ หนังสือ หุ่นกระบอก หนังสือการ์ตูน ซึ่งเตรียมเรื่องราวของแม่แบบไว้เรียบร้อยแล้ว ทำให้มีผลดีในการที่จะเน้นจุดสำคัญของการแสดงพฤติกรรม และยังสามารถควบคุมพฤติกรรมและผลกระทบแม่แบบได้ทั้งยังสามารถเก็บไว้ใช้ในการทำให้แม่แบบครั้งต่อไป และยังสามารถใช้ได้ทั้งบุคคลเดี่ยวหรือกลุ่มบุคคลได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แม่แบบสัญลักษณ์ ได้แก่ หุ่นมือในการทำาทดลองวิจัยในเรื่องความเมตตากรุณา

1.1.3 ความสำคัญของแม่แบบ

แบนดูรา (Bandura, 1977 : 41 - 45) ได้ให้ข้อสรุปว่า แม่แบบมีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องต่อไปนี้

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของแม่แบบ ซึ่งการกระทำของแม่แบบนั้นผู้สังเกตไม่เคยเห็นมาก่อน เพราะผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบของการกระทำใหม่นี้ในรูปของสัญลักษณ์ และถ่ายทอดมาเป็นพฤติกรรมใหม่

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพการณ์ที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำของแม่แบบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจรูปแบบภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบโดยการทำตามแม่แบบลักษณะต่าง ๆ ภายใต้สภาพการณ์ต่าง ๆ ถ้าการตอบสนองส่งผลทางบวกผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ของแม่แบบมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่

3. การสนองความคิดและพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ การมีแม่แบบจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เพราะมนุษย์เมื่อเห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งออกมา มนุษย์

อาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของแม่แบบมาพัฒนาเป็นความคิดหรือพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา แต่ยังมีข้อจำกัดสำหรับแม่แบบเชิงสร้างสรรค์ ถ้าแม่แบบเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ หรือผู้สังเกตมีทักษะจำกัด พฤติกรรมสร้างสรรค์จะไม่มีอิทธิพลเพียงพอต่อการกระทำของผู้สังเกต

4. การยับยั้งการกระทำและการลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำการที่ได้เห็นแม่แบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตจะมีแนวโน้มไม่กระทำตามแม่แบบ และในทำนองเดียวกันถ้าได้เห็นแม่แบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง และถูกห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใด ๆ ตามมา ผู้สังเกตจะมีแนวโน้มจะกระทำตามแม่แบบ

5. การส่งเสริมการกระทำ การมีแม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัลผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้น ในทำนองเดียวกัน ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบที่แสดงความก้าวร้าวและได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ดี ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การเสนอแม่แบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้เช่นกัน

6. ทางด้านอารมณ์ การมีแม่แบบนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำตามแม่แบบแล้วยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้นอีก และกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามไปด้วย

7. การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ การกระทำใดที่คนให้คุณค่าและมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำของแม่แบบจะทำให้ผู้สังเกตกระทำได้โดยรวดเร็วและง่ายต่อการทำตาม นอกจากนี้เมื่อคนสามารถกระทำตามแม่แบบได้เร็ว จะทำให้การแผ่ขยายจากสังคมหนึ่งไปได้อย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าการมีแม่แบบนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตมีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองแล้ว ยังทำให้สังคมนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอีกด้วย

จากที่กล่าวมาพอจะสรุปอิทธิพลของแม่แบบที่มีต่อผู้สังเกตได้ว่า ผู้สังเกตจะสังเกตการกระทำของแม่แบบและรวบรวมรูปแบบเป็นสัญลักษณ์ และนำมาเสนอเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือพฤติกรรมใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน นอกจากนี้แม่แบบยังสามารถสนับสนุน

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมการกระทำ อับยั้งการกระทำส่งผลต่ออารมณ์ทำให้ผู้สังเกตมีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกด้วย

1.1.4 บุคคลที่เด็กเลียนแบบ

สวานา พรพัฒน์กุล (2522 : 2 - 7) กล่าวว่า บุคคลที่เด็กจะเลียนแบบนั้นจะเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุด แล้วค่อย ๆ ห่างออกไปจากตัวเด็กตามพัฒนาการทางสังคมของเขา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. เลียนแบบจากพ่อแม่ และครู ในช่วงที่เด็กเริ่มเลียนแบบนั้นเริ่มต้นจากคนใกล้ชิดที่สุดคือ พ่อแม่ ซึ่งมีความหมายถึงผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องดูแลเด็กแทนพ่อแม่ เมื่อเด็กเติบโตขึ้น เด็กจะไปโรงเรียนใช้เวลาครึ่งหนึ่งของชีวิต ในแต่ละวันอยู่กับครู ดังนั้นความสำคัญของครูในการเป็นตัวแทนจึงสำคัญพอ ๆ กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจึงควรเป็นตัวแทนที่คิดดีต้องไม่สร้างแสดงบทบาทของตัวแบบให้แก่เด็ก
2. เลียนแบบจากตัวแบบที่เด็กชอบ จะต้องเป็นตัวแทนที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่เด็ก อาจเป็นเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่แวดล้อมเขาอยู่
3. เลียนแบบจากตัวแปรที่ตรงกับความรู้สึก การเลียนแบบจะเกิดขึ้นเมื่อตัวแบบนั้นตรงตามความรู้สึก เด็กหญิงจะเลียนแบบแตกต่างไปจากเด็กชายเนื่องจากความสนใจแตกต่างกัน แม้ในเด็กหญิงหรือเด็กชายด้วยกัน ความสนใจก็จะแตกต่างกันไปอีก เช่น เด็กหญิงบางคนสนใจเลียนแบบการทำงานในบ้านของพ่อแม่ แต่บางคนอาจจะสนใจศิลปการแสดงต่าง ๆ ที่ตนได้พบในรายการโทรทัศน์และพยายามเลียนแบบ
4. เลียนแบบจากผู้กล้าหาญไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชาย ส้อมจะมีผู้กล้าหาญที่คนยกย่อง และพอใจจะเลียนแบบจากผู้กล้าหาญของตน ตัวแบบอาจมาจากเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ ตัวแบบของเด็กมักได้แก่ บุคคลที่อายุมากกว่า
5. เลียนแบบจากตัวละคร ซึ่งเป็นตัวละครในนิยายในภาพยนตร์โทรทัศน์ เป็นต้น

สำหรับการเลียนแบบของผู้ใหญ่ การเลียนแบบจะเป็นการถ่ายทอดพฤติกรรมทางสติปัญญา การเลียนแบบจะไม่ออกมาในลักษณะตรง ๆ แต่จะมีการคัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมเสียก่อน

1.1.5 วิธีการใช้แม่แบบ

การใช้เทคนิคแม่แบบ เป็นกลวิธีในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่วิธีหนึ่ง โดยผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบจากตัวแบบ สังเกตพฤติกรรมจากตัวแบบที่ผู้สังเกตหรือผู้ประสงค์จะเลียนแบบสนใจ (Bandura. 1977 : 42) การเรียนรู้ของเด็กโดยวิธีแม่แบบนั้น เด็กจะเรียนรู้จากแม่แบบ ซึ่งแม่แบบจะทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เร้า และเป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนได้สังเกต และเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยสังเกตเป็นวิธีการเรียนรู้พื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ คือ ช่วยให้ผู้เรียนรู้มันที่ค้นคว้าหรือยาก ๆ ได้ดีและเร็วกว่า (Patterson. 1974 : 138 - 139)

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 53) กล่าวว่า ในการใช้ตัวแบบนั้น ควรจะเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย เพื่อให้ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบจากตัวแบบนั้น สังเกตพฤติกรรมตลอดทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบผลจากการสังเกตจะทำให้บุคคลนั้นเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์

1.1.6 วิธีการให้ตัวแบบอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536 : 53)

1. การคัดเลือกตัวแบบ

1.1 ตัวแบบจะต้องมีชื่อเสียงมีความน่าเชื่อถือ และเป็นตัวแบบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นตัวอย่างที่ดีเหมาะสม และสอดคล้องกับเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้ผู้เลียนแบบมั่นใจที่จะเลียนแบบตัวแบบนั้นมากยิ่งขึ้น

1.2 ตัวแบบและผู้เลียนแบบหรือผู้สังเกตควรมี ความคล้ายคลึงกัน หรือมีลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจของผู้สังเกต และจะช่วยให้อรรถภาพของการเลียนแบบมากขึ้น เช่น อยู่ในวัยเดียวกัน เป็นเพื่อนกัน เป็นต้น

1.3 ลักษณะของกิจกรรมที่เลียนแบบ ควรเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วย พฤติกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน ทั้งนี้เพราะว่า หากพฤติกรรมที่จะเลียนแบบไม่สลับซับซ้อนการเลียนแบบ ก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดึงดูดความสนใจของผู้สังเกต หรือผู้เลียนแบบ และจะทำให้เกิดการ เลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2. การเสนอตัวแบบ

2.1 เสนอตัวแบบควบคู่กับการเสริมแรง โดยจะต้องให้แรงเสริม แก่ตัวแบบ และให้แรงเสริมแก่ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ เมื่อสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่นเดียวกับตัวแบบหรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม

2.2 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง โดยสิ่งเร้า ที่จำแนกความแตกต่างนี้จะทำหน้าที่เป็นสัญญาณบอกให้อินทรีย์รู้ว่า ถ้าแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แล้วจะได้รับการเสริมแรง สิ่งเร้าประเภทนี้จะใช้สัญลักษณ์ SD ผลจากการเสนอตัวแบบ ควบคู่กับ SD และการเสริมแรงจะช่วยให้มีการเลียนแบบเกิดขึ้นอย่างคงทน และมีประสิทธิภาพ

2.3 เสนอตัวแบบควบคู่กับสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่าง การเสริมแรง ทางบวกและการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้อง (Corrective Feedback)

สมโภช เอี่ยมสุภานิต (2526 : 408) กล่าวถึงหลักการที่จะใช้ตัวแบบในการเสริม สร้างพฤติกรรมให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. ต้องกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการจะให้ตัวแบบแสดง เพื่อให้บุคคลสังเกตและเลียนแบบ ให้ชัดเจน
2. ความชัดเจนของพฤติกรรมจะต้องหมายถึง การสังเกตเห็นได้ วัดได้ โดยที่ใช้คน ตั้งแต่ 2 คน สามารถสังเกตและวัดได้ตรงกัน
3. จะต้องแน่ใจว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงนั้นจะต้องอยู่ภายในระดับความสามารถ ที่จะกระทำ ไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดความคับข้องใจในการเรียนรู้
4. จะต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตนั้นตั้งใจสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบอย่างแท้จริงด้วยการ มอง หรือการฟัง

5. จะต้องแน่ใจเสมอว่าพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออกนั้นชัดเจน และกระทำอย่างสม่ำเสมอ
6. เมื่อผู้สังเกตตัวแบบเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบถูกต้องหรือใกล้เคียงแล้ว ผู้เลียนแบบจะต้องรับการเสริมแรงทันที
7. ผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องไม่ควบคุมความสนใจของผู้สังเกตด้วยตัวแบบด้วยวิธีการที่รุนแรง เช่น ตี หรือคู้ เป็นต้น
8. ควรมีการรวบรวมข้อมูลที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้สังเกตด้วย เพราะจะทำให้ผู้สังเกตรู้ว่าตนเองก้าวหน้าจริง และเป็นตัวเสริมแรงที่คลี่คลาย
9. ในกรณีที่ผู้สังเกตไม่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น อาจจะใช้การชี้แนะช่วยเหลือด้วย เพราะจะทำให้เรียนรู้เร็วขึ้น
10. ควรเลือกตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกต พร้อมทั้งให้มีความเด่นชัดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่จะให้เลียนแบบอย่างคล่องแคล่วด้วย

แบล็คแฮม และ ซิลเบอร์แมน (Blackham and Silberman. 1975 : 55 -56)

เสนอแนะเกณฑ์ที่จะนำข้อค้นพบเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน
2. มีแม่แบบที่เหมาะสมแสดงตัวอย่างนั้นให้ผู้เรียนเห็น
3. ให้การเสริมแรงแก่แม่แบบเพื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ
4. ให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ต้องการตามแม่แบบ

ส่วน วัชรวิ ทวีชัย (2525 : 212 - 213) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับกลวิธีเรียนรู้จากแม่แบบไว้ดังนี้

1. ให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้พฤติกรรมใหม่จากการสังเกต พฤติกรรมของแม่แบบจะช่วยให้ผู้รับบริการ ได้เรียนรู้ทักษะในการก่อให้เกิดพฤติกรรมใหม่
2. ผู้รับบริการอาจจะรับรู้มาก่อนแล้วถึงวิธีการที่จะนำมาสู่ พฤติกรรมที่พึงปรารถนา แต่ยังไม่ได้ทำหรือคาดว่าจะทำไม่ได้ จากการสังเกตพฤติกรรมแม่แบบจะช่วยกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้แสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้แล้วนั้น

3. แม่แบบจะต้องมีลักษณะที่น่าสนใจ เพื่อเป็นแรงจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้รับบริการ เลียนแบบ

4. หลังจากผู้รับบริการได้สังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว ผู้รับบริการจะจดจำ พฤติกรรมแม่แบบไว้ในความทรงจำ เพื่อนำไปแสดงพฤติกรรมตามที่ได้จดจำไว้ในอนาคต

5. หลังจากผู้รับบริการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว ให้โอกาสผู้รับบริการได้ ฝึกฝนพฤติกรรมนั้น และผู้ควบคุมจะเป็นผู้ให้ผลย้อนกลับ และการฝึกนั้นอาจจะทำในสถานการณ์ สมมุติก่อน

1.1.7 ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการใช้แม่แบบ

ผ่องพรรณ เกิดนิทกซ์ (2536 : 65) ได้กล่าวถึงข้อดีของวิธีการใช้แม่แบบ ไว้ดังนี้

1. จะทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย หรือพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ค่อย ๆ เกิดขึ้น และค่อย ๆ มีความถี่สูงขึ้นและคงทนถาวรยิ่งขึ้นเมื่อให้การเสริมแรง แก่อินทรีย์ภายหลังที่สามารถเลียนแบบ หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกับตัวแบบ หรือเกิดพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. จะทำให้ผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบเกิดพฤติกรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดมาก่อน

3. จะช่วยเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ของผู้สังเกตหรือผู้เลียนแบบ

4. ช่วยเลือกอำนาจให้พฤติกรรมของผู้สังเกต หรือผู้เลียนแบบที่เคยเรียนรู้ มาก่อนแล้ว มีแนวโน้มที่จะแสดงออกมา

สำหรับข้อจำกัดของวิธีการใช้แม่แบบมีดังนี้

1. การให้แม่แบบอย่างเดียวในการสร้างหรือสอนพฤติกรรมใหม่ การเกิด พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์อาจจะเกิดได้ช้า ด้วยเหตุนี้ควรให้แม่แบบควบคู่กับการเสริมแรง ทางบวกการให้ข้อมูลย้อนกลับ และสิ่งเร้าที่จำแนกความแตกต่างเพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการจะสร้างหรือสอนนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

2. การคัดเลือกแม่แบบตลอดทั้งกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบ ผู้คัดเลือกแม่แบบ และกิจกรรมที่จะให้เลียนแบบ จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องดังกล่าวนี้ เพราะมีฉะนั้น จะทำให้เสียเวลาในการทดลองโดยไร้ประโยชน์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแม่แบบสรุปได้ว่า การใช้แม่แบบเป็นวิธีการหนึ่ง ที่มีประสิทธิภาพ แต่การที่จะนำวิธีการเรียนรู้จากแม่แบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องกำหนดพฤติกรรมของแม่แบบให้ชัดเจน สังเกตได้ง่ายไม่ซับซ้อน แม่แบบต้องมีลักษณะที่น่าสนใจ เหมาะสม นอกจากนี้การให้แรงเสริมมีอิทธิพลต่อผู้เลียนแบบอีกด้วย เพราะการให้แรงเสริม จะเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เลียนแบบเลียนแบบมากขึ้น

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหุ่น

1.2.1 ความหมายของหุ่น

จิระประภา บุณยนิษฐ์ (2522 : 7) ได้ให้ความหมายว่า หุ่นคือ สิ่งที่ไม่มีชีวิตเคลื่อนไหวได้ในรูปแบบของละครโดยมนุษย์เป็นผู้บังคับหุ่นมือหลายประเภท แต่ต้องไม่ใช่ตุ๊กตาหรือหุ่นยนต์

อรชุนา สุทธารงค์ (2527 : 568) ได้กล่าวว่า หุ่นเป็นวัตถุที่คนสร้างขึ้นมานำมาทำให้เคลื่อนไหวเพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่น หุ่นมีไว้เพื่อสื่อสารและนำความรู้สึก นึกคิด อารมณ์ แรงบันดาลใจ และความฝันมาทำให้เป็นตัวแทนขึ้นมา

1.2.2 ประเภทของหุ่น

จิตรภาณุ เตมียกุล (2531 : 34) ได้แบ่งการใช้หุ่นเพื่อการศึกษา และพัฒนาเด็กเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. หุ่นเงาหรือหุ่นหนังตะลุง (Shadow Puppet) เป็นหุ่นที่ทำมาจาก แผ่นหนังหรือกระดาษแข็ง มีไม้เสียบหรือสายร้อยคอเข้าส่วนร่างกายใช้เคลื่อนไหว ประกอบเรื่อง ที่แสดงการเล่นหุ่นเงาอาจจะเป็นภาพเงาคำล้น หรือภาพสีต่าง ๆ ได้โดยใช้แสงไฟ

2. หุ่นมือ (Hand Puppet) เป็นหุ่นเชิดโดยใช้นิ้วมือสอดเพื่อขยับให้มือหัวและปากของหุ่นเคลื่อนไหวได้ตามต้องการ หุ่นมือมีหลายแบบ เช่น หุ่นมือถุงกระดาษ หุ่นมือถุงมือ หุ่นมือถุงเท้า และหุ่นนิ้วมือ

3. หุ่นเชิด (Rod Puppet) เป็นหุ่นเชิดด้วยไม้หรือสายเชือก จากข้างล่างของตัวหุ่นให้เคลื่อนไหวตามต้องการ ทำได้หลายวิธี สามารถประดิษฐ์ตัวหุ่นได้ขนาดต่าง ๆ

4. หุ่นชัก (Marionette) เป็นหุ่นที่ใช้สายโยงเป็นเส้นด้ายหรือลวดติดกับหุ่นเวลาชักหรือโยกไม้ข้างบนพร้อมกับเชือกตามต้องการที่จะให้ตัวละครส่วนใดเคลื่อนไหวได้ หุ่นประเภทนี้ต้องหัดให้ชำนาญในการชักตัวหุ่น

หุ่นมือเป็นหุ่นที่ง่ายและมีหลายชนิด เหมาะต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะหุ่นมือใช้วัสดุที่ไม่สิ้นเปลืองหาได้ในท้องถิ่น การผลิตใช้เวลาน้อยกว่าหุ่นชนิดอื่น และสามารถที่จะเลือกหุ่นชนิดต่าง ๆ มาทำการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและตัวละครในนิทาน ซึ่งนิยมใช้กันมาก (เกศินี โชคิกเสถียร. 2524 : 1)

นอกจากนี้ เกศินี โชคิกเสถียร (2524 : 9) ได้กล่าวถึงการสร้างหุ่น มืองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. ขนาดจะสร้างให้มีขนาดใหญ่โตเพียงใดก็ได้ แต่สัดส่วนที่ได้ขนาดโดยเฉลี่ยประมาณ $1/3$ ของมนุษย์ ความได้ส่วนกันระหว่างคนกับสัตว์ในเรื่องเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง แต่ไม่เสมอไป ทั้งนี้เพราะการสร้างหุ่นในแต่ละเรื่องของผู้อบรมย่อมมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายต่างกันออกไป

2. ส่วนที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษในตัวหุ่นแต่ละตัว จะมีลักษณะที่ทำให้ผู้ดูรู้ลักษณะนิสัยของตัวหุ่นได้

3. ศึกษาแหล่งกำเนิดของหุ่นประเภทต่าง ๆ ที่เคยมีมาในโลก เพื่อเรียนรู้ถึงวิธีการทำหัวเครื่องแต่งกาย ลำตัว การเชิดชัก การเขียนหน้าตาที่เน้นความรู้สึกของตัวหุ่น

1.2.3 คุณค่าและประโยชน์ของหุ่น

ลัดดา นิลมะณี (2522 : 54) ได้กล่าวว่า หุ่นเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่าต่อเด็ก ๆ มาก และมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรักของเด็ก สร้างบรรยากาศภายในชั้นเรียนได้อย่างดี กระตุ้นให้เด็กได้สนใจบทเรียนตลอดเวลา โดยเฉพาะวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและนามธรรมเกินไปสำหรับเด็กเล็ก

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2522 : 10) มีความเห็นสอดคล้องในเรื่องคุณค่าของหุ่นว่าเป็นสื่อการเรียนที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษามาก นำไปใช้ในการสอนได้หลาย ๆ เนื้อหา และเป็นสื่อที่เคลื่อนไหวได้น่าสนใจกว่าภาพธรรมดา ถ้าได้มีการนำหุ่นมาใช้นในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยจะเป็นประโยชน์แก่เด็กอย่างมากทั้งในด้านจิตวิทยา ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกจินตนาการ ความเป็นผู้กล้าแสดงออกของเด็ก

นอกจากนี้ อรุณมา สุททวงศ์ (2527 : 597 - 580) กล่าวว่า หุ่นมีประโยชน์หลายด้านด้วยกัน เช่น

1. ประโยชน์ด้านความบันเทิง มีการใช้หุ่นแสดงในรายการบนเวที รายการโทรทัศน์ และการแสดงหุ่นทั้งเรื่องหรือร่วมกับการแสดงประเภทอื่น ๆ เป็นที่ดึงดูดความสนใจสำหรับผู้ใหญ่ และเด็กมาตลอด เช่น รายการเพลงบัลเลต์ เล่นกล ฯลฯ และบางครั้งก็ใช้หุ่นประสาธน์พันธ์หรือโขนมา เป็นการนำผู้ชมไปสู่โลกความฝันและความสนุกในวัยเด็ก

2. ประโยชน์ในการเรียนรู้นิยามใช้หุ่นเพื่อการเรียนรู้ และปลูกฝังแนวความคิดต่าง ๆ ให้กับเด็กเช่น

2.1 สอนท่าหุ่นในการเรียนวิชาศิลปะ โดยเน้นการแสดงออกความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

2.2 ใช้หุ่นเป็นสื่อการสอนวิชาต่าง ๆ เช่น วรรณคดี ดนตรี สังคม วิทยาศาสตร์ ภาษา ฯลฯ เพราะเป็นการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

2.3 หุ่นช่วยให้เด็ก ๆ ได้รับการชี้แนะแนวทางในการประพฤติปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาด การเสียสละ ฯลฯ รวมทั้งการใช้หุ่นเพื่อเผยแพร่แนวความคิด เช่น ในเรื่องความรู้เรื่อง ประชาธิปไตย สาธารณสุข เป็นต้น

2.4 การแสดงหุ่นช่วยให้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.5 หุ่นช่วยแก้ปัญหาเฉพาะตัวของแต่ละคนได้ เช่น เด็กขี้อาย คิดอย่าง ก้าวร้าว หรือมีปัญหาในด้านการสื่อสาร โดยเด็กจะสื่อสารกับผู้อื่นผ่านหุ่นจะง่ายกว่าการสื่อสารด้วยตัวเองโดยตรง

สาโรจน์ พ่วงยัง (2524 : 21) ได้กล่าวว่า การใช้หุ่นประกอบในการเรียนการสอนยังได้ผลดี คือ หุ่นสามารถเลียนแบบของจริงได้ และหุ่นทำให้ผู้เรียนสนใจ และสามารถชักจูงให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมในการเรียน

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหุ่น สรุปได้ว่า หุ่นเป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้อย่างดี จึงทำให้เด็กสามารถมองเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่เล่าได้อย่างดี โดยเฉพาะหุ่นมือสามารถเลียนแบบของจริงได้ จึงให้ความรู้สึกแก่เด็กได้ดี และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังทำให้เด็กสามารถจำแนกพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องอีกด้วย แล้วนำแบบอย่างจากตัวแบบหุ่นมือมาใช้ปฏิบัติจริง

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแม่แบบ

1.3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แจฟฟ์ และคาร์ลสัน (Jaffe and Carlson. 1972 : 329 - 339) ได้ศึกษาบทบาทของตัวแบบและผลกระทบในการบำบัด โดยใช้ตัวแบบเพื่อลดความวิตกกังวลในการสอบ โดยใช้ชนิด 30 คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ให้ดูตัวแบบจากวิดีโอที่ 1 ที่ไม่มีความวิตกกังวลในการสอบ และภายหลังจากการสอนเรียบร้อยแล้วจะได้รับคำชมเชย กลุ่มที่ 2 ให้ดูตัวแบบจากวิดีโอที่ 2 ที่ความวิตกกังวล ในการสอบภายหลังจากการสอนเรียบร้อยแล้วจะได้รับคำชมเชยกลุ่มที่ 3 ให้ดูตัวแบบจากวิดีโอที่ 3 ที่ไม่มีความวิตกกังวลในการสอบ และภายหลังจากการสอนเรียบร้อยแล้วจะได้รับการว่ากล่าว กลุ่มที่ 4 ให้ดูตัวแบบจากวิดีโอที่ 4 ซึ่งมีความวิตกกังวลในการสอบและภายหลังจากการสอนเรียบร้อยแล้วจะได้รับการว่ากล่าว กลุ่มที่ 5

เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการบำบัดด้วยกลวิธีใดเลย ผลปรากฏว่า ผู้ถูกทดลองทั้ง 4 กลุ่ม มีความวิตกกังวลลดลง และมีคะแนนการเรียนรู้เพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

มิดลาร์สกี ไบรอัน และบริค แมน (Midlarsky, Ryan and Brickman. 1973 : 321 - 328) ได้ศึกษาผลการใช้แม่แบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กหญิงเกรด 6 จำนวน 72 คน ให้เห็นตัวแบบ 3 ลักษณะคือ ตัวแบบที่เอื้อเฟื้อ ตัวแบบที่เป็นกลาง ตัวแบบที่ละโมภ การทดลองใช้การสร้างสถานการณ์ให้ผู้ถูกทดลองเล่นเกมส เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัล เมื่อผู้ถูกทดลองแสดงพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อตามที่ต้องการจะได้รับรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่อง ผลการทดลองพบว่า ตัวแบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่องมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

1.3.2 งานวิจัยในประเทศ

สุนัย ชินศักดิ์ชัย (2525 : 63) ได้ทดลองใช้หุ่นมือ เป็นแม่แบบพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ละครหุ่นมือที่ใช้เป็นนิทานเรื่องสั้น ๆ ประมาณ 20 นาที จำนวน 7 เรื่อง หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ วัดพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อโดยใช้แบบทดสอบ พบว่า กลุ่มที่คูตัวแบบนิทาน ประกอบหุ่นมือมีคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ดูแบบ

กันธา ประสงค์เจริญ (2526 : 81) ได้ทดลองใช้ตัวแบบนิทานประกอบหุ่นมือ จำนวน 7 เรื่อง เป็นตัวแบบในการพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้สึกับผิดชอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความรับผิดชอบต่ำ จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้หุ่นมือ ประกอบกับกลุ่มทดลองที่ใช้หุ่นมือ ให้ดูหุ่นมือครั้งละ 1 เรื่อง เว้นช่วงครั้งละ 1 วัน ภายหลังดูหุ่นมือพบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้นิทานประกอบหุ่นมือ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความรู้สึกับผิดชอบสูงขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้หุ่นมือประกอบการเล่านิทาน

ทัฬหีมา ระเบียงดี (2529 : 46) ได้ศึกษาถึงผลการใช้เทคนิคแม่แบบโดยผู้ใช้สไลด์การ์ตูน พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยใช้แม่แบบมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกจากแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แม่แบบมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิมิตใจ ทองไพบูลย์ (2529 : 75) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้อัตนคติธรรม เนื้อหาของเด็กจากตัวแบบในนิทานประกอบภาพ กับตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล อายุ 4 - 6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพและดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือ พบว่า กลุ่มที่ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพกับกลุ่มที่ดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือมีพฤติกรรมเนื้อหามากกว่ากลุ่มควบคุม แต่สองกลุ่มแรกมีพฤติกรรมเนื้อหาไม่แตกต่างกัน

ศรินชา ชัยเพชรเจริญกิจ (2530 : 42) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัคของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบเป็นภาพคนในรูปสไลด์ประกอบคำบรรยาย กลุ่มควบคุมใช้การสอนแบบปกติ หลังการทดลองพบว่า นักเรียนที่สอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบทำให้นักเรียนมีการประหยัคสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระ อู่สาหะ (2534 : 220) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยาส จังหวัดชัยนาท กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยการใช้ข้อสันเทศ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบมีมารยาทในชั้นเรียนดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนโดยการใช้ข้อสันเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรุณี ชินวงศ์อมร (2535 : 231) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทสมมติและเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์

(200 ปี) กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2534 จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับโปรแกรมใช้บทบาทสมมติ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมแม่แบบมีการพูดที่เหมาะสมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติมีการพูดที่เหมาะสมสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ

จากงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่ามีผู้นำการใช้แม่แบบมาปรับ พฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาทัศนคติ ความสามารถทางการเรียน การพัฒนาจริยธรรม คุณธรรมด้านต่าง ๆ ตลอดจนนำมาใช้ในการลดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หนังสือเป็นแม่แบบเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความ เมตตากรุณาในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

แชฟเทิล และแชฟเทิล (Shaftel and Shaftel. 1967 83 - 84)

ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า หมายถึง วิธีการที่จะเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคม โดยแท้และเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การแสดงบทบาท สมมติจะแฝงไว้ด้วยประมวลประสบการณ์และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้าน เช่น การอภิปรายปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และการให้คำจำกัดความโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การเลือกบทบาทที่ เหมาะสม การแสดงบทบาท ปฏิบัติการตอบสนองของผู้ที่มีต่อบทบาทที่แสดง และการสรุปนำมาใช้

เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974 : 19) ให้ความ หมายของบทบาทสมมติว่า การแสดงบทบาทเป็นการเปิดโอกาสให้ได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าคนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับรู้บทบาทของ ตนเอง เพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง

ทิสนา แหมมณี (2519 : 41) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

ประกอบ ระกิติ (2523 : 145) กล่าวถึง การแสดงบทบาทสมมติว่าเป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหามา แล้วให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ซึ่งโดยปกติมักไม่ใช่บทบาทของตน ชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ต่อหน้าผู้ชมเพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมติขึ้นมาว่า ผู้แสดงจะประพฤติดต่อบุคคลอื่นในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร ผู้ชมมีส่วนร่วมในการฝึกคิด เพื่อนำเอาความเกี่ยวข้องของการแสดงไปประยุกต์ต่อสถานการณ์หรือประยุกต์ในการแก้ปัญหา

ผกา สัตยธรรม (2524 : 49) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกได้หลายทาง ทั้งคำพูดและการแสดงท่าทาง เช่น นักเรียนได้แสดงบทบาทสมมติเป็นคุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน ๆ หรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14) กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า เป็นวิธีการอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นการฝึกให้ผู้แสดงประสบการณ์การดำรงชีวิตในสภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

จากความหมายของบทบาทสมมติดังกล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนแสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง โดยผู้สอนเป็นผู้สร้างบทบาทและสถานการณ์สมมติขึ้นมาให้ผู้เรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบการณ์การดำรงชีวิตในสภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่าง ๆ

2.1.2 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ

ทศนา ขมมณี (2519 : 42) กล่าวว่า บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยในการสอนได้มาก ครูสามารถนำบทบาทไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ หลายด้านดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ภายในสถานการณ์ที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุและแรงผลักดันต่าง ๆ ที่ทำให้คนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมออกมาเช่นนั้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทเป็นบุคคลอื่น จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน กล่าวคือ บางครั้งผู้เรียนอาจเกิดความตึงเครียด และทำให้แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น กลั่นแกล้งเพื่อน ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียน การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ทำให้ผ่อนคลายความตึงเครียดได้

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่แสดงบทบาทสมมติผู้เรียนจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นค่านิยมของคนโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้นมีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกกล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวจำเป็น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองได้ ก็นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่ส่งผลให้ผู้นั้นสามารถดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นครู

เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ นี้ เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นพบพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

7. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น การเรียนรู้การประพฤติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยฝึกการปฏิบัติตนในสังคมได้มาก

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติแทบทุกบทบาทจะมีสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจึงต้องรู้จักแสวงหา ตั้งสมมติฐาน คาดคะเน และคิดในหลาย ๆ แง่ ทั้งต้องใช้วิจารณญาณไหวพริบแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมติจึงเป็นการฝึกฝนในแง่นี้เป็นอย่างดี

9. ช่วยพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่มจะมีปัญหาขัดแย้งกัน ซึ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจและแตกแยกกันได้ หากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มล้มเหลวย่อมทำให้การเรียนเป็นกลุ่มไม่ได้ผลดีด้วย การแสดงบทบาทสมมติช่วยแก้ปัญหาได้ เพราะเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนยอมรับผู้อื่น เป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจความสามัคคีในที่สุด

10. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน " รู้สึก คิด กระทำ " โดยปกติแล้วเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหาก็จะเกิด " รู้สึกแล้วกระทำ " ไปตามความรู้สึกนั้นทันที แล้วจึงหวนกลับมา " คิด " หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับเป็นขั้นตอน " รู้สึก กระทำ คิด " แต่การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดี คือ " รู้สึก คิด กระทำ " แทน

ศิริกาญจน์ โกศล (2522 : 10 - 13) กล่าวถึงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติว่า เป็นการฝึกฝนนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนรู้ความขัดแย้งและความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมุติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครูมีชีวิตชีวาทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการแสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย สังคม ภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

หมก สัตยธรรม (2524 : 52) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้การเรียนสนุกสนานมีชีวิตมากขึ้น ทั้งยังเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะเด่น ๆ ในด้านต่าง ๆ ออกมา เช่น การพูดเก่ง การแสดงบทบาทเหมาะสม มีไหวพริบในการแสดง

ชูศรี สนิทประชากร (2525 : 14 - 15) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องชัดเจน เพราะเรื่องนั้น ๆ จะเป็นเรื่องที่สมมติจากเรื่องจริง ซึ่งจะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะนำไปปฏิบัติในสภาพจริงด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออก มีการอภิปรายและวิเคราะห์เรื่องนั้น ๆ เป็นประโยชน์ในการฝึกให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหา ตัดสินใจ และสามารถนำการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ในการแสดงบทบาทสมมติ ผู้สวมบทบาททุกคนจะมีความรู้สึกรู้ว่ามีอิสระที่จะแสดงลักษณะของบทบาทของตนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยธรรมชาติ แม้ว่าจะได้รับคำพูดของตัวละครที่ไม่ควรที่จะท่องจำหรือพูดตามนั้น ควรพยายามเข้าใจความนึกคิดบทบาทของตนในสถานการณ์นั้น และแสดงความรู้สึกของบทบาทออกมาให้ดีที่สุดโดยใช้คำพูดของตนเองตามธรรมชาติ ซึ่งความเป็นอิสระในการแสดงจะทำให้ผู้แสดงมีความมั่นใจมากขึ้นในบทบาทของตน และเปิดเผยความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น การแสดงบทบาทสมมติแต่ละครั้ง ผู้สวมบทบาทจะมีโอกาสได้เผชิญสถานการณ์ใหม่เป็นการช่วยให้ผู้สวมบทบาทมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดเผยได้สัมผัสความรู้สึกของตนเองเพื่อจะได้สามารถนำตนเองก้าวไปสู่ชีวิตที่มั่นคงสมบูรณ์ที่สุดที่สามารถทำได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สวมบทบาทได้เรียนรู้การพัฒนางานที่ตนมีความสามารถได้ตามวัย ช่วยบุคคลให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ของตน ช่วยพัฒนาความมั่นใจให้กับตนเองโดยไม่ต้องมีการฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมอีก (พรณิศา วาณิชการ. 2528 : 174 - 196)

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติดังที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง มีความเข้าใจตนเอง ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น โดยผู้เรียนมีโอกาสดลองฝึกปฏิบัติตนในสังคมหลาย ๆ บทบาท ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

2.1.3 หลักการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

วิลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (2522 : 27 - 299) เสนอแนะการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อการบันเทิงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลานั่นนอนตายตัวลงไป
3. เรื่องที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นเรื่องยาวเกินไป ควรเป็นเรื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนหาอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การแสดงบทบาทสมมติจะได้ผลเต็มที่เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียงการคันการเรียนเพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเท่านั้น
5. ควรใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและฝึกทักษะในการปฏิบัติในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

สุจิตรา บัวคำภา (2525 : 20) กล่าวถึง การนำการแสดงบทบาทสมมติมาใช้ในการเรียนการสอนว่า ส่วนใหญ่มี 2 วิธี คือ

1. การใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึง ผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ผู้แสดงอาจแสดงตามบทบ้าง คิดบทขึ้นเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด
2. การใช้บทบาทสมมติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึง ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อนเมื่อถึงเรื่องใดตอนใดก็ออกมาแสดงได้ทันที โดยแสดงให้ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

2.1.4 ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ

ทิสนา แหมมณี (2519 : 44 - 47) กล่าวถึง ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติแบบเตรียมบทหรือแบบไม่เตรียมบทไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นสองตอน คือ

1. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่า อะไรคือปัญหาหรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตของปัญหาที่สอน

2. การกำหนดสถานการณ์สมมติหรือบทบาทสมมติเมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่จะให้ผู้เรียนแสดง บทบาทสมมติที่เขียนขึ้นนั้นควรจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบปัญหาหรือขัดแย้งเพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. การอ่านเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

2. การเลือกตัวผู้แสดง อาจเป็นไปได้ในสองลักษณะ คือ อาจเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือตรงกันข้ามกับลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดีเพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลังจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างออกไป ดังนั้นการเลือกตัวผู้แสดงจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

3. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจเป็นไปในลักษณะง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะตัวเดียวไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชมหรือสังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น มิฉะนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะสวมบทบาทสมมติให้เป็นธรรมชาติมากขึ้นเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจการแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้นครูจึงต้องช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงด้วยวิธีต่าง ๆ

6. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้วผู้แสดงก็เริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

7. การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเินเหี่ยวไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การตัดบทจะทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้
2. กลุ่มพอจะเข้าใจว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อ
3. ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ
4. การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปแบบการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายจะเป็นไปในรูปใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการเรียน การอภิปรายจะต้องเป็นอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออกและพฤติกรรมที่แสดงออก โดยปกติการอภิปรายไม่มุ่งว่าใครแสดงดีไม่ดีเพียงใด นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดงคือการฝึกทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงขั้นนี้ที่สำคัญ ครูจะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบโดยอาจใช้วิธีตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นครูก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนอภิปรายทั่วไป ซึ่งโดยมากเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติดังกล่าว สรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติมีขั้นตอนใหญ่ 5 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมมตินี้ครูจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหา สถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติ ซึ่งครูจะต้องอธิบายให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาทที่ตนจะต้องแสดงว่าทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูต้องช่วยให้รู้จักและวิเคราะห์เหตุการณ์เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในตอนอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ชูดท์ (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลจำนวน 75 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการใช้บทบาทสมมติมีทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและมีความเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังของนักเรียน จำนวน 91 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติกับนักเรียนอายุ 8 - 9 ปี เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชน เกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกกรรณแรงที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ให้นักเรียนใช้กิริยาท่าทางแสดงแทนคำพูด ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีความรู้สึกสงสาร เข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดงมากขึ้น

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ฉลวย มีใจเย็น (2526 : 57 - 59) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวทีมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 49 - 55) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุวรรณ ตรีรัตน์ (2530 : 42 - 46) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้การแสดงบทบาทสมตีมี่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา เลิศธีรวัฒน์ (2533 : 69 - 70) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการหึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 16 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้บทบาทสมตีมี่การหึ่งตนเองมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญตา อัมมโน (2536 : 128) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความนิยมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 16 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความนิยมไทยเพิ่มขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นได้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่สามารถช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ความเอื้อเฟื้อ ความเข้าใจจริยธรรมด้านความกตัญญูต่อเวที ความเห็นอกเห็นใจ การปรับตัวแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการพึ่งตนเอง ตลอดจนมีความนิยมไทยเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

3.1.1 ความหมายของความเมตตากรุณา

พระไตรปิฎก (2500 : 299) ได้กล่าวว่า เมตตา ได้แก่ จิตที่คิดอยากให้คนอื่นอยู่เป็นสุขเสมอไป คิดจะให้เป็นสุขกันทั่วหน้า คนธรรมดามองอยากให้ได้แต่สุขของตัวเองกับผู้ที่รักใคร่นับถืออื่นมีบิดา มารดา บุตร ภรรยา เป็นต้น ส่วนคนอื่นจะเป็นทุกข์อย่างไรก็ไม่ว่า

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2500 : 63 - 71)

ให้ความหมายไว้ว่า เมตตา ได้แก่ ความคิดปรารถนาให้เขาเป็นสุข คนได้สุขสวัสดีแล้วก็อยากให้ผู้อื่นบ้าง คุณธรรมนี้เป็นเหตุให้สัตว์คิดเกื้อกูลกันและกัน ส่วนกรุณา ได้แก่ ความคิดปรารถนาจะให้เขาปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์เกิดแก่ผู้อื่นก็พลอยหวั่นใจไปด้วย คุณธรรมนี้เป็นเหตุให้สัตว์คิดช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

พระกวีรวิวรรณ (2502 : 231 - 430) ให้ความหมายไว้ว่าเมตตา ได้แก่ ความรัก ความปรารถนาดี ทำให้เกิดการบำเพ็ญประโยชน์และความสุขด้วยความเสียสละที่ไม่เห็นแก่ตัว เมตตาเกิดจากการเห็นความดีของบุคคลไม่ว่าเกิดจากเสน่ห์ ส่วนกรุณา แปลว่า ความสงสาร คิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เมื่อเราเห็นใครก็ตามได้รับความทุกข์ก็มีจิตโศกสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์

ตามพจนานุกรมพุทธศาสตร์ของพระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ประยุตโต. 2518 : 92) ให้ความหมายของความเมตตากฎาไว้ทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษดังนี้

เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ เป็นสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ทั่วหน้า (loving - kindness)

กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใจจึงอันจะปลดปล่อยบ่าบิตร ความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ (compassion)

กรมศาสนา (2521 : 28) ให้ความหมายว่า เมตตา หมายถึง ความมีไมตรีจิตคิดจะให้ผู้อื่นเป็นสุข ส่วนกรุณา หมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

สมเด็จพระญาณสังวร (2522 : 193 - 194) กล่าวว่า เมตตา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข หรือเรียกว่า ไมตรีจิตหรือมิตรจิต ก็คือจิตใจที่ประกอบ ด้วยเมตตา คนที่มีมิตรจิตเรียกว่า มิตร ตรงข้ามกับศัตรูหรือโพธิ์ ซึ่งมีจิตที่พยายามมุ่งร้าย เมตตาจึงตรงข้ามกับโทสะ พยาบาท เมตตาเป็นเครื่องอุปถัมภ์ ฉะนั้นเมื่อมีเมตตาต่อกันย่อมคิดจะเกื้อกูลกันให้มีความสุข คิดจะประพฤติดุคหลังพาลดต่อกันบ้าง ก็ให้ถ้อยกันไม่ถือโทษ ส่วนกรุณา คือ ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่น สัตว์อื่นปราศจากทุกข์ เมื่อเห็นทุกข์ เกิดแก่ผู้อื่นก็พลอยหวั่นใจสงสาร เป็นเหตุสงสาร เป็นเหตุให้คิด ช่วยทุกข์ภัยของกันและกัน

กรมการศาสนา (2523 : 2 - 9) ให้ความหมายว่า เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาหรือเรียกอีกอย่างว่า "ไมตรี" เมตตาเป็นคุณธรรมเครื่องปราบและทำลายความโกรธ ความพยาบาท ความผูกโกรธ อันเป็นเสมือนไฟคอยเผาผลาญจิตใจให้หมดดับไป ส่วนกรุณา หมายถึง ความสงสารคิดจะช่วยให้ได้รับความทุกข์ได้พ้นจากความทุกข์ กล่าวคือ เมื่อเห็นผู้ใดก็ตามกำลังมีความทุกข์ ความเดือดร้อน ก็พยายามหาทางช่วยเหลือบำบัดให้บรรเทาหรือพ้นไปจาก

ความทุกข์ความเดือดร้อนนั้น ผู้มีความกรุณาย่อมมีหน้าตาสดชื่น มารยาทนุ่มนวลน่ารัก เจริญ
ถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานน่าฟังไม่กล่าวคำหยาบ จิตใจก็อ่อนโยน ไม่โหดร้ายทารุณหรือกระด้าง
ความกรุณาก็คือ ความเสียสละ ความสุขของตนเพื่อความสุขของผู้อื่นนั่นเอง

หลวงพ่อก๊วย จิตตสุโก (2526 : 79 - 81) ได้กล่าวว่า เมตตา คือ การ
เสียสละให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ ช่วยเหลือเขาด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ เขาจะทำอะไร
ไม่ทำอะไรนั้นเป็นเรื่องของเขา และเป็นสิ่งที่เราจะต้องช่วยกันแก้ไขต่อไป เมตตาจึงเป็นความ
เห็นอกเห็นใจเพื่อแผ่ ส่วนกรุณา คือ ช่วยเหลือเท่าที่เราจะช่วยได้

พระศรีวิสุทธิกวี (นิจิตร ฐิตะวโธ. 2527 : 149 - 151) ได้ให้ความหมายของ
ความเมตตากรุณาไว้ว่าเมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ความเอื้ออาทรปรารถนาจะให้สัตว์ทั้งปวงมี
ความสุข กรุณา หมายถึง ความสงสารต้องการช่วยเหลือผู้คนที่ได้รับความทุกข์ พ้นทุกข์ ดังนั้นเมตตา
จึงหมายถึง ความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และ
ความสุข ส่วนกรุณา หมายถึง ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ไม่ใจที่จะ
ปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของและสัตว์ทั้งปวง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเมตตากรุณา คือ พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวกับการ
การแสดงความช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความสุข และช่วยเหลือผู้อื่นพ้นทุกข์ ตามความสามารถของตน

3.1.2 ความสำคัญของความเมตตากรุณา

ชม ภูมิภาค (2529 : 9) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาเป็นปัจจัยสำคัญ
ที่จะก่อให้เกิดสันติสุข และเป็นเครื่องค้าจุนสังคมาตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลกหากมนุษย์ทุกคน
หรือส่วนมากมีคุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณาแล้ว สังคมย่อมจะมีแต่ความสุขสงบ และความก้าวหน้า
ปราศจากการเอาวัดเอาเปรียบและกดขี่ซึ่งกันและกัน มนุษย์จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในสังคมใด
ก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อย สังคมนั้นย่อมจะมีปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยาก
การกดขี่ข่มเหงรังแกซึ่งกันและกัน

คานาล (Kanal. 1956 : 49 - 61) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาช่วย
ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีสุข ความเมตตาช่วยทำให้ชีวิตมีความสุขทำให้ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งความเห็นแก่ตัว

จะเป็นสิ่งที่ทำลายชีวิตและสังคม คนที่มีความเมตตากรุณาอยู่เสมอย่อมได้รับประโยชน์หลายอย่างคือ เป็นผู้ไม่มีกังวลมีความสุข จิตใจสงบ เป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ปาดานจาดี (Ferm. 1956 : 217 - 218; citing Patanjali. n.d) ให้ความเห็นว่าหลักคุณธรรมสูงสุดของบุคคลคือ จะต้องมีความปรารถนาดี เมตตากรุณาต่อบุคคลและสรรพสิ่งทั้งหลาย

3.1.3 หลักเมตตากรุณา

สุชีโว ภิกขุ (2526 : 29 - 32) ได้กล่าวถึง หลักเมตตากรุณาช่วยเหลือเพื่อนฝูงกันไว้ โดยแสดงหลักฐานในบาลีพระไตรปิฎกอันเป็นที่มาแห่งหลักไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ตั้งกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม อันประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนพรหมจรรย์ (คือผู้ออกบวชด้วยกัน) ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ธรรมนี้ย่อมเป็นที่ตั้งแห่งการให้ระลึกถึงกัน ทำให้เกิดความรัก ความเคารพเป็นไปเพื่อสงเคราะห์กัน ไม่วิวาทกัน สามัคคีเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน"
2. "พึงอย่าใคร่จิตไปในหมู่สัตว์ว่า" ขอสัตว์ทั้งปวงจงเป็นผู้มีความสุขตนถึงความสุขเกิด สัตว์มีชีวิตเหล่าใดเหล่าหนึ่งยังเป็นผู้สะดุ้ง หรือเป็นผู้มั่นคงไม่เหลือ ขาวใหญ่ ปานกลาง ผอม หรือ อ้วน ที่และเห็นหรือมิได้แลเห็น อยู่ไกลหรือใกล้ ที่เกิดแล้วหรือ แสงความเกิดของสัตว์ทั้งปวงนั้นจงเป็นผู้มีตนถึงความสุขเกิด สัตว์อื่นอย่าพึงข่มเหงสัตว์อื่นอย่าพึงหมิ่นอะไร ไม่ควรปรารภนาทุกข์แก่กันและกัน เพราะความเคืองแค้นหรือขัดใจ มารดาจนอมลูกคนเคียวผู้เกิดจากตน เสมอด้วยชีวิตฉันใดพึงเจริญเมตตาอันเป็นไปในใจไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวง แม้ฉันนั้นบุคคลพึงเจริญเมตตาอันเป็นไปในใจไม่มีประมาณไปในโลกทั้งสิ้น ทั้งเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องขวาง เป็นธรรมอันไม่คั่นแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู ผู้เจริญเมตตาจิตนั้น ยืน เดิน นั่ง นอนก็ตาม พึงตั้งสติมั่นไว้ตลอดเวลาที่ตนอยู่ บัณฑิตทั้งหลายกล่าวกริยาอันนี้ว่าเป็น "พรหมวิหาร"

เมตตาคิดนั้น ฮิน เต็น นัง นอนก็ตาม พึงตั้งสตินั้นไว้ตลอด

เวลาที่ตนอยู่ บัณฑิตทั้งหลายกล่าวกริยาอันนี้เป็น "พรหมวิหาร"

3. "ดูก่อนวิจจะผู้ห้ามผู้อื่นซึ่งกำลังให้ทานชื่อว่าทำอันตราสแก่คน 3 คน คือ ทำอันตราสแก่บุพของผู้ให้ ทำอันตราสแก่ลาภของผู้รับ และตัวของผู้นั้นก็ถูกขุด (จากความดี) ถูกฆ่า (จากความดี) เสียก่อนแล้ว ดูก่อนวิจจะผู้เทน้ำล้างภาด เทน้ำล้างขามลงใน น้ำคร่ำหรือหลุม ใสโครก ด้วยเจตนาให้สัตว์ที่อาศัยอยู่นั้นได้อังชีพ เรายังกล่าวการได้บุญอันมีกริยาที่ทำอย่างนั้นเป็นมูลจะกล่าวอะไรถึงการให้แก่นมนุษย์ด้วยกันแล้ว ดูก่อนวิจจะ ก็แต่ว่า เรากล่าวทานที่ให้แก่มนุษย์มีผลมาก หากกล่าวเช่นนั้นในผู้ทุกข์หรือไม่"
4. "การให้ปัน 1 การพูดไพเราะ 1 การบำเพ็ญประโยชน์แก่กัน 1 การวางตนให้เหมาะสมตามธรรม 1 เหล่านี้แหละเป็นธรรมเครื่องสังเคราะห์กันในโลก เหมือนลิ่มสลัดเป็นเครื่องมือยึดรถที่ล้อไปอยู่ฉะนั้น"
5. ผู้ให้ข้าวชื่อว่าให้กำลัง ผู้ให้ผ้าชื่อว่าให้ผิวพรรณ ผู้ให้ยานชื่อว่าให้ความสุข ผู้ให้ประทับชื่อว่าให้จักขุ"

หลักเมตตากุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่นั้น มีอยู่ในทุกศาสนาสำหรับพุทธศาสนานั้นสอนให้เมตตากุณาทั่วไปหมด ไม่จำกัดว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ใหญ่ สัตว์เล็ก นอกศาสนาหรือในศาสนา ชนชาติเดียวกันหรือต่างชาติ หลักเมตตากุณานี้เป็นส่วน สนับสนุนหลักไม่เบียดเบียนจองเวรกัน เท่ากับว่าหลักไม่เบียดเบียนเป็นหลักศีล หลักเมตตากุณาเป็นหลักธรรม ช่วยสนับสนุนให้ศีลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น คนไม่ฆ่า ไม่ประทุษร้ายผู้อื่น รู้จักเมตตากุณาเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์จึงชื่อว่า อยู่ในท่ามกลางเมตตากุณาของธรรมะทางพุทธศาสนาทั้งสิ้น (สุชีโว ภิกขุ.

จากหลักความเมตตากรุณา สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเมตตากรุณานั้นจะต้องมีความเมตตา
กรุณาทั้งทางกาย ทางใจ และทางวาจา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยไม่จำกัดว่าเป็นมนุษย์หรือสัตว์
ใหญ่เล็ก ชนชาติเดียวกันหรือต่างชาติ

3.1.4 ปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณา

ชม ภูมิภาค (2525 : 11-12) ให้หลักการปลูกฝังความเมตตากรุณาดังนี้

1. ให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ความคิดรวบยอด
ของความเมตตากรุณา เป็นความคิดรวบยอดที่มีลักษณะเป็นนามธรรมมาก เพื่อที่จะให้นักเรียนเกิด
ความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง จะต้องหาตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม หลาย ๆ อย่างที่ทำให้นักเรียนเกิด
ความคิดรวบยอดตรงกัน อาจจะใช้นิทาน ชาดก หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาแล้ว อาจเล่า
เองหรือใช้เทปบันทึกเสียง หรือภาพยนต์เกี่ยวกับความเมตตากรุณามาฉายให้นักเรียนดู เพื่อ
ให้เกิดความเข้าใจและสรุปว่า ความเมตตา คืออะไรและความกรุณาให้ได้ จะต้องมีการทดสอบด้วย
การเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้นักเรียนสามารถบอกให้ถูกต้องว่า อันใดเป็นตัวอย่างของความ
เมตตา อันใดเป็นตัวอย่างของความกรุณาหรือมิใช่ความเมตตากรุณา

2. สร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เมื่อนักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยว
กับความเมตตากรุณาแล้ว ก็ต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เพราะทัศนคติจะเป็นแรงหนุน
และกำหนดทิศทางของพฤติกรรม สักแต่ารู้เท่านั้นไม่เป็น เครื่องกำหนดที่แน่นอนว่าคนจะประพฤติ
ปฏิบัติ บุคคลต้องเห็นประโยชน์ เห็นความจำเป็นและมีความรู้สึกที่ดีหรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคล
จึงจะเกิดการกระทำการปลูกฝังทัศนคตินั้น จะทำได้ด้วยการให้เขาอภิปรายได้แสดง ได้รับบทบาท
มาก ๆ ดังนั้น การสอนต้องเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมาก ๆ อาจด้วยรูปภาพ ด้วยภาพยนต์
เสนอกรณีตัวอย่าง แล้วให้นักเรียนอภิปรายอย่างกว้างขวางให้เห็นประโยชน์ของความเมตตากรุณา
ในชีวิตประจำวัน การรับบทบาทสมมุติจะเป็นวิธีการสอนที่ดีอย่างหนึ่งในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อ
ความเมตตากรุณา จะใช้วิธีการสอนแบบใด มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้เรียน

การอภิปรายการรับบทบาท สมมุติอาจจะเหมาะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ส่วนการเล่านิทาน การเสนอตัวอย่างด้วยภาพยนต์ หรือการบันทึกเสียงอาจจะเหมาะสำหรับนักเรียนชั้นประถมมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยม

3. ปฏิบัติให้เกิดทักษะ เป็นการให้นักเรียนได้มีโอกาสรับบทบาทสมมุติ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นความเมตตากรุณาในชั่วโมงสอน โดยครูสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหามา แล้วให้นักเรียนแสดงบทเพื่อแก้ปัญหา นั้น ๆ

นอกจากการสอนในชั้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจการต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียนในชั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณธรรมเรื่องเมตตากรุณานั้นมีอยู่มาหลาย (ชม ภูมิภาค. 2525 : 12) เช่น

1. ให้นักเรียนโตช่วยเหลือนักเรียนเด็ก ๆ ในการข้ามถนน หรืองานอื่น ๆ ในโรงเรียน ช่วยสอนหนังสือให้แก่ชั้นเด็ก ๆ ช่วยดูแลนักเรียน เด็กกว่าที่เล่นในสนาม
2. ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือคนแก่ คนตาบอด หรือคนพิการในการข้ามถนน
3. ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่เจ็บป่วย
4. ให้การช่วยเหลือคนต่างถิ่นที่ต้องการไปในที่ซึ่งเขาต้องการ ด้วยการช่วยแนะนำบอกทางและอื่น ๆ เพื่อให้เขาไปที่เขาต้องการได้
5. ช่วยบอกอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่เขาอาจไม่ทราบ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ในอันตรายที่จะเกิดขึ้น
6. ช่วยกันบริจาคแก่เด็กขาดแคลน หรือเมื่อนักเรียนในโรงเรียนได้ช่วยกันประสบภัยและอื่น ๆ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน
7. จัดกิจกรรมช่วยกันพัฒนาหรือทำความสะอาดในบริเวณโรงเรียนบริเวณวัด สถานที่ราชการอื่น หรือชุมชน เป็นการแสดงความเมตตา โดยมุ่งให้คนอื่นเป็นสุข

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เห็นได้ว่า คุณธรรมเรื่องความเมตตากรุณานั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสันติสุขของสังคม จะต้องปลูกฝังคุณธรรมเช่นนี้ให้เกิดขึ้นในหัวใจของคนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันทั้งสถานศึกษาและชุมชน ตั้งดำเนินการตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้เกิดเป็นอุปนิสัยการที่จะเกิดลักษณะ

นิสัย หรืออุปนิสัยได้นั้น จะต้องเกิดทั้งความเข้าใจในความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา จะต้องมียกย่องที่ค้ำความเมตตา กรุณาและด้วยการปฏิบัติจริง ๆ ด้วย หากจะกล่าวถึงความเมตตา กรุณาอย่างเดิยว ย่อมไม่สามารถจะปลูกฝังความเมตตา กรุณาลงในหัวใจคนได้ ต้องปฏิบัติจริง ๆ จึงจะมีความเมตตา กรุณาในจิตใจของคน อันจะนำไปสู่การสร้างสันติสุขในสังคม

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตา กรุณา

3.2.1 งานวิจัยในประเทศ

สมชาย นุ่มพิมล (2525 : 168) ได้ศึกษาการทดลองสอนความเมตตา กรุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 อายุ 9 - 14 ปี จำนวน 67 คน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ มีความเมตตา กรุณาเพิ่มขึ้น และแตกต่างจากวิธีสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ภิกษุญ์ เจนเจริญวงศ์ (2530 : 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่การนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คน พบว่า นักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบมีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวแสดงว่า ความเมตตา กรุณาเป็นคุณลักษณะบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือมาพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อศึกษาว่า นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางปฐนฐานการพัฒนาความเมตตา กรุณาให้กับนักเรียนต่อไป

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 29 คน ที่ได้มาจากการประเมินความเมตตากรุณาของครูประจำชั้น และจากการตอบแบบสอบถามโครเอเชีย และการตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ที่มีคะแนนความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน ซึ่งวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตอบแบบประเมินความเมตตากรุณาในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จำนวน 200 คน พบว่ามีนักเรียนที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 50 คน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 200 คน ตอบแบบสอบถามโครเอเชีย เรื่องความเมตตากรุณา ปรากฏว่ามีนักเรียนที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 50 คน
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 200 คน ตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณา ได้ให้นักเรียนที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 50 คน
4. คัดเลือกนักเรียนใน ข้อ 1, ข้อ 2 และ ข้อ 3 ที่มีรายชื่อตรงกัน ได้ให้นักเรียนที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 29 คน

5. ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในข้อ 4 และความพร้อมของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง

6. สุ่มนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลองเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ
3. แบบสอบถามความเมตตากรุณา

1. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ

วิธีดำเนินการสร้างโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคแม่แบบ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนสร้างแม่แบบให้เหมาะสมกับงานวิจัยในครั้งนี้

1.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ การสร้างหุ่นมือ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 เขียนบทละครหุ่นมือมีเนื้อเรื่องที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านความเมตตากรุณา และสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะมีความยาวเรื่องละประมาณ 10 นาที จำนวน 11 เรื่อง

1.4 สร้างหุ่นมือให้มีตัวละครสอดคล้องกับบทละครที่เขียน

1.5 นำบทละครหุ่นที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนตรวจสอบ ซึ่งได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นำโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 1 ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ติดต่อกัน 13 ครั้ง โดยใช้เวลาพักกลางวันของวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 11.40 - 12.20 น.

2. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ

2.1 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติเรื่องความเมตตากรุณา โดยมีวัตถุประสงค์และเนื้อหาเช่นเดียวกับโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบ

2.2 นำโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนตรวจสอบ ซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา หาสิตะพันธุ์ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีกอง และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และวิธีดำเนินการ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 นำโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างและที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

2.4 นำโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองกับกลุ่มทดลองที่ 2 ตามโปรแกรมที่กำหนดไว้คือ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 40 นาทีติดต่อกัน 13 ครั้งโดยใช้เวลาพักกลางวันของวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 11.40 - 12.20 น.

3. แบบสอบถามความเมตตากรุณา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

3.2 ให้ความหมาย และนิยามปฏิบัติการของความเมตตากรุณา

3.3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความเมตตากรุณาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

และนำแบบสอบถามความเมตตากรุณาไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ทาสิตะพันธุ์ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีกอง และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 นำแบบสอบถามความเมตตากรุณาที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 50 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 2 วัดทินกรนิมิต จังหวัดนนทบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จัดเรียงคะแนนจากสูงไปต่ำ แล้วแยกนักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่า 25% เป็นกลุ่มสูง และที่ได้คะแนนต่ำกว่า 25 % เป็นกลุ่มต่ำ จากนั้นนำมาหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้ t -test และคัดเลือกข้อที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ใช้ในการทดลอง ได้แบบสอบถามความเมตตากรุณา จำนวน 34 ข้อ และมีค่า t ตั้งแต่ 2.30 - 6.75

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.763

ตัวอย่างแบบสอบถามความเมตตากรุณา

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์แต่ละข้อ แล้วคิดว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะตัดสินใจทำอะไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด และไม่กระทบกระเทือนผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

วิธีตอบ

ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย x กับตัวอักษร ก.ข.หรือ ค. ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

วัดพฤติกรรมด้านการไม่เข้มแข็งรักแค้นเพื่อน

0) วันหนึ่งสุชาตินั่งขึ้นเก้าอี้ออกไปที่ทางเดิน อรุณารับเดินไปส่งงานที่โต๊ะครูไม่ได้มองทางเดิน มีโอกาสจะสะดุดเก้าอี้สุชาติล้มลงได้ ถ้านักเรียนเห็นเหตุการณ์นี้นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกอรุณมาให้ระวัง เพราะอาจจะสะดุดเก้าอี้สุชาติ
- ข. บอกให้สุชาติชักเก้าอี้ให้พ้นทางเดินเมื่ออรุณมาเดินมาใกล้
- ค. ไม่ทำอะไรเพราะต้องการดูความระมัดระวังของอรุณ

วัดพฤติกรรมด้านการไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ

0) สมณิกลืมนำไม้บรรทัดมาโรงเรียน เมื่อจำเป็นต้องใช้จึงไปขอยืมยืม ถ้านักเรียนเป็นญาติจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ให้ยืม บอกว่ากำลังจะใช้
- ข. ให้ยืม แต่เร่งสมณิกเป็นระยะ ๆ ให้ส่งคืน
- ค. บอกสมณิกว่าใช้ตามสบาย จะขอคืนเองเมื่อจำเป็นต้องใช้บ้าง

วัดพฤติกรรมด้านการไม่พูดจาเขาะเขี้ยวแค้นเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

0) จงรักเดินถือกระเป๋าหนังสือเดินลงบันไดมากับไปรมา จงรักก้าวพลาดล้มตกบันได ถ้านักเรียนเป็นไปรมาจะทำอย่างไร

- ก. ยื่นมือให้จงรักลุกขึ้นมาเอง
- ข. ไม่พูดอะไรช่วยหยิบกระเป๋าหนังสือของจงรักขึ้นมา
- ค. ถามจงรักว่าเจ็บตรงไหนหรือเปล่าและช่วยประคองให้ลุกขึ้น

วัดพฤติกรรมด้านการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

0) ใกล้เคียงสอบติแล้วให้สมภพฟังว่า ถ้าสอบตกพอจะดีทำให้ไม่สบายใจ ถ้านักเรียนเป็นสมภพจะทำอย่างไร

- ก. บอกติว่ายินดีช่วยสอนวิชาที่ติไม่เข้าใจ
- ข. บอกติว่าถ้าสอบตกจริง ๆ แล้วค่อยไม่สบายใจ
- ค. พูดให้กำลังใจติว่า พออาจจะรู้เพื่อให้อติชยันอ่านหนังสือคงไม่คิดจะลงโทษจริง ๆ

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้การวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2527 : 77) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง Randomized Control Group Pretest Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R)E	T1E	X_1	T2E
(R)C	T1C	X_2	T2C

ความหมายของสัญลักษณ์

(R)	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม
E	แทน	กลุ่มทดลองที่ 1
C	แทน	กลุ่มทดลองที่ 2
X_1	แทน	การใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
X_2	แทน	การใช้บทบาทสมมติ
T1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
T2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณาและนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวไว้ เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับกลุ่มทดลองที่ 1 ตามโปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ สัปดาห์ละ 2 วัน ทุกวันจันทร์ และวันพุธ รวม 13 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที โดยใช้เวลาพักกลางวันในช่วงเวลา 11.40 - 12.20 น.

2.2 ผู้วิจัยใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มทดลองที่ 2 ตามโปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ สัปดาห์ละ 2 วัน ทุกวันอังคาร และวันพฤหัสบดี รวม 13 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที โดยใช้เวลาพักกลางวันในช่วงเวลา 11.40 - 12.20 น.

3. หลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณาอีกครั้งหนึ่ง และนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวไว้ เป็นคะแนนหลังการทดลอง

3.2 นำข้อมูลทั้งหมดก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ

3. เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรณาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ทวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2533 : 150)

$$S = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

ΣX^2 แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบสอบถามความเมตตากรุฑา โดยใช้สูตร
(ล้วน ศำยยศ และอังกศำ ศำยยศ. 2524 : 187)

$$t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n_H + n_L}}}$$

เมื่อ t	แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
$\overline{X}_H$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
$\overline{X}_L$	แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
S_H^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
S_L^2	แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
n_H, n_L	แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่ม

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเมตตากรุฑา โดยใช้สูตร
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133)

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความเมตตากรุฑา
S_i^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
S_t^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด
N	แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนความเมตตากรุณาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test แบบ Independent ในรูป Difference Score (Scott. 1967 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_{D_1}^2}{n_1} + \frac{S_{D_2}^2}{n_2}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

เมื่อ t	แทน ค่าสถิติที่ใช้การทดสอบ t
MD_1	แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2	แทน ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 2
$S_{D_1}^2$	แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1
$S_{D_2}^2$	แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
n_2	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความเมตตากรุณาของนักเรียนกลุ่มทดลอง
แต่ละกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง ใช้ t-test แบบ Dependent (ฉาน ศาสส และ
อังคณา ศาสส. 2524 : 96)

$$t = \frac{\frac{\sum D}{n} - \left(\frac{\sum D^2}{n} \right)^{\frac{1}{2}}}{\sqrt{\frac{\sum D^2 - \frac{(\sum D)^2}{n}}{n - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ t
	$\sum D$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	$\sum D^2$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละคู่ยกกำลังสอง
	$(\sum D)^2$	แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนในแต่ละกลุ่มยกกำลังสอง
	n	แทน จำนวนคู่ของคะแนนจากการสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ t

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
3. เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากฎาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ

การทดลอง	N	$\bar{X}$	S	t
ก่อนการทดลอง	12	66.58	3.55	
หลังการทดลอง	12	86.67	5.63	10.77 **

t .01,11 เท่ากับ 2.718

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 ปรากฏว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือทำให้มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ

การทดลอง	N	$\bar{X}$	S	t
ก่อนการทดลอง	12	68.17	1.52	
หลังการทดลอง	12	89.25	8.43	7.97 **

t .01,11 เท่ากับ 2.718

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 ปรากฏว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือการใช้บทบาทสมมติทำให้มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

3. เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาของนักเรียนที่ได้รับการการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{diff}$	S_{diff}	t
กลุ่มทดลองที่ 1	12	20.08	6.45	0.88
กลุ่มทดลองที่ 2	12	21.08	9.16	

t .05,22 เท่ากับ 2.074

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 ปรากฏว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ภายหลังจากการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ และการใช้บทบาทสมมติ นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา

จังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 29 คน ที่ได้มาจากการประเมินความเมตตากรุณาของครูประจำชั้น และจากการตอบแบบสอบถาม ใคร่เอื้อ และการตอบแบบสอบถามความเมตตากรุณา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน การศึกษา จังหวัดนนทบุรี ที่มีความเมตตากรุณาดำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่ม ทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ
2. โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ
3. แบบสอบถามความเมตตากรุณา

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบ สอบถามความเมตตากรุณา และนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวไว้เป็นคะแนน ก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้การใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือทุกวันจันทร์ และวันพุธ เวลา 11.40-12.20 น. ติดต่อกัน 13 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2538

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้การใช้บทบาทสมมติทุกวันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 11.40-12.20 น. ติดต่อกัน 13 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม 2538 ถึงวันที่ 1 มีนาคม 2538

3. หลังการทดลองผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตอบแบบสอบถามความเมตตากรูกฎอีกครั้งหนึ่ง และนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามดังกล่าวไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากข้อ 1 และ 3 มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรูกฎของนักเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ โดยใช้ t-test แบบ Dependent
2. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรูกฎของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บทบาทสมมติ โดยใช้ t-test แบบ Dependent
3. เปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรูกฎของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ โดยใช้ t-test แบบ Independent ในรูป Difference Score

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีความเมตตากรูกฎเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีความเมตตากรูกฎเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีความเมตตากรูกฎเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเมตตาการุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนการัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ปรากฏผลการศึกษาดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือมีความเมตตาการุณาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าเทคนิคแม่แบบหุ่นมือเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความเมตตาการุณาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ ขึ้นนำโดยผู้วิจัยซักถามผู้เข้าร่วมการทดลองเกี่ยวกับเรื่องความเมตตาการุณา เพื่อเป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ และในขั้นเสนอแม่แบบนั้นผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานและให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของหุ่นมือไปด้วย ภายหลังจากที่ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือที่ได้ดูไปและให้ผู้เข้าร่วมการทดลองออกมาเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ และหลังจากที่นักเรียนเลียนแบบแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายพฤติกรรมที่นักเรียนได้เลียนแบบเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนจะนำไปปฏิบัติจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง ซึ่งภายหลังจากการทดลองปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือมีความเมตตาการุณาเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน และเมื่อผู้วิจัยซักถาม นักเรียนให้ความร่วมมือในการตอบคำถามและร่วมกันอภิปรายพร้อมทั้งเสนอแนะการนำความเมตตาการุณาไปปฏิบัติเป็นอย่างดี จึงทำให้นักเรียนมีความเมตตาการุณาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ มิดลาร์สกี ไบรอัน และ บรีคแมน (Midlarsky, Ryan and Brickman. 1973 : 321 - 328) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้แม่แบบและการให้รางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ผลการทดลองพบว่าการใช้แม่แบบและการให้รางวัลมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการปลูกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ นอกจากนี้ยังสอดคล้อง

ผลการวิจัยของทัตตีมา ระเบียบดี (2529 : 46) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยใช้สไลด์การค้นคว้าความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกโดยใช้แม่แบบมีความเชื่อมั่นในตนเอง สูงกว่าก่อนได้รับการฝึกจากแม่แบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในข้อ 2 จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า บทบาทสมมติเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ ขึ้นเตรียมการ ขึ้นแสดง ขึ้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง ขึ้นแสดงเพิ่มเติม ขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป โดยในขั้นเตรียมการและก่อนการแสดงนั้นผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณา และให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเล่าประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองที่เกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณา ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองจัดฉากเพื่อให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้ผู้เข้าร่วมการทดลองที่ผู้วิจัยได้เลือกไว้ออกมาแสดงบทบาทที่ได้รับ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์และบทบาทให้ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เมื่อแสดงเสร็จผู้วิจัยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์อภิปรายเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมของผู้แสดงแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร หลังจากให้ผู้เข้าร่วมการทดลองอภิปรายผลการแสดง ผู้วิจัยอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง และให้ผู้เข้าร่วมการทดลองสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมจากนักเรียนอีกครั้งในการนำสิ่งที่ได้ไปปฏิบัติจริง

ผลของการทดลองครั้งนี้พบว่า การใช้บทบาทสมมติทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองมีโอกาสดำเนินการแสดงบทบาทนั้น ๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองได้รับประสบการณ์โดยตรง รวมทั้งสามารถสำรวจพฤติกรรมของตนเองว่าเหมาะสมหรือไม่ ดังนั้นเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองจึงทำให้ผลของกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชูดท์ (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ที่ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกการใช้บทบาทสมมติมีความเชื่อเพื่อ

เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอรุณี ชินวงศ์อมร (2535 : 60 - 61) ที่ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบบทบาทสมมติและเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการพูดที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานในข้อที่ 3 ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือที่เข้าร่วมการทดลองมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยสังเกตจากความสนใจในการดูหุ่นมือประกอบการเล่น การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การช่วยกันสรุป ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น และการนำความเมตตากรุณาไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับจาตุรงค์ อจาโรย (2522 : 34) ที่กล่าวว่า หุ่นเป็นสื่อการสอนที่มีความสอดคล้องกับความสนใจความต้องการของนักเรียน สามารถให้ทั้งความรู้ความเข้าใจเจตคติที่ถูกต้องและสนุกสนาน ใช้เป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและค่อนข้างเป็นนามธรรมเกินไปสำหรับเด็กนักเรียนเป็นอย่างดี และในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตของแบนดูรา (Bandura, 1977 : 22 - 27) ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ ความสนใจแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่น นิทาน การจดจำพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือโดยการเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบที่ดูไปแล้วในทางบวก และแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางภาษาโดยการร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ส่วนการแสดงออกของผู้เข้าร่วมการทดลองสังเกตได้จากคะแนนเฉลี่ยความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับเทคนิคแม่แบบแล้ว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ให้การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการทดลองเลียนแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ส่วนนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติครั้งนี้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ให้ความสนใจและ

ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละครั้งเป็นอย่างดี ถึงแม้ในระยะแรกผู้แสดงจะมีความประหม่าอาจ ไม่กล้าแสดงออกและกลัวจะแสดงไม่ดี นอกจากนี้ในระยะแรก ๆ ผู้เข้าร่วมการทดลองบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นและให้กำลังใจ แต่เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมไประยะหนึ่ง ผู้เข้าร่วมการทดลองได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ จึงกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น ทำให้การดำเนินการทดลองเป็นไปอย่างราบรื่น และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนค่า ๆ คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล ขั้นแสดงเพิ่มเติมและขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในขั้นแสดงผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่ป็นจริง และการที่ผู้เข้าร่วมทดลองได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองได้ฝึกฝนการเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหาและตัดสินใจ ทำให้ผู้แสดงมีความรู้สึกว่าคุณได้ประสบการณ์จริง ได้ตัดสินใจกับปัญหาจริง และจากการที่ผู้เข้าร่วมการทดลองร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายผล ทำให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเข้าใจว่าพฤติกรรมที่ตนได้ตัดสินใจกับปัญหานั้นเหมาะสมหรือไม่ และหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะว่าเทคนิคแม่แบบหุ่นมือและบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีเท่าเทียมกัน เพราะทั้งเทคนิคแม่แบบหุ่นมือและบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่สร้างความสนใจของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ได้แสดงความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบผลการทดลองการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติ จึงทำให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการคัดเลือกตัวแบบ ควรคัดเลือกตัวแบบให้หลากหลายประเภท ทั้งตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบสัญลักษณ์ โดยตัวแบบนั้นจะต้องเป็นตัวแบบที่กลุ่มตัวอย่างสนใจ เช่น ภาพการ์ตูน วิดีทัศน์ คาราอาพยนตร์ เป็นต้น

1.2 การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติสามารถทำให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น จึงควรส่งเสริมให้นำเทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติไปใช้พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

✓ 1.3 ควรให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ครูเกี่ยวกับเทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติแก่ครู เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้ว เพื่อติดตามว่าความเมตตากรุณาที่เพิ่มขึ้นนั้นมีความคงทนมากน้อยเพียงใด หรือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

2.2 ควรนำเทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ความเอื้อเฟื้อ ความสามัคคี และความซื่อสัตย์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.3 ในการพัฒนาความเมตตากรุณานั้น นอกจากจะใช้เทคนิคแม่แบบและบทบาทสมมติแล้ว ควรทดลองใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น วิธีกลุ่มสัมพันธ์ กรณีตัวอย่าง เป็นต้น

บรรณานุกรม

- ศาสนา, กรม. ศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2521.
- . คู่มือครูวิชาศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2523.
- กันหา ประสงค์เจริญ. ผลของการใช้แม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ.
ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2526. อัดสำเนา.
- กาญจนา เลิศธีรวัฒน์. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- เกศินี โชติภักดิ์. หุ่นเชิดมือ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.
- . การปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมให้แก่เด็ก. 12 : 69; ธันวาคม, 2522.
- จิราภรณ์ เตมียกุล. การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัย
โดยการใช้ภาพและหุ่นมือประกอบ. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- จิระประภา บุณยนิคย์. หุ่นการทำและวิธีใช้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปภาสา, 2522.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. การทดลองใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับ
เพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- ฉลวศรี มีใจเย็น. การทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความ
กตัญญูต่อบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ชม ภูมิภาค. "การปลูกฝังคุณธรรม," ในบทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษาเพื่อคุณธรรม.
หน้า 8 - 9 สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2525.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. แบบแผนการทดลองสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.

ชูศรี สนิทประสาท. วิธีการสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ :

วิשרการพิมพ์, 2525.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉนิภ. จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ :

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

กัทธิดา ระเป็ยบดี. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบโดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นใน

ตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

กิศนา ขมมณี. "การใช้บทบาทสมมติในการเรียน," ครูศาสตร์. 6(2) : 41 - 48;

กรกฎาคม - สิงหาคม 2519.

บุญตา อัมมน้อย. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความนิยมไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่

6 โรงเรียนคำชะอีวิทยาคาร อำเภอปรางค์บัก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

ประกอบ ระกิดิ. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมทหารผ่านศึก, 2523.

———. ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทพิมพ์ จำกัด,

2513.

ผกา สัตยธรรม. เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว,

2524.

ผ่องพรรณ เกิดกัณฑ์. การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ

จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

พรณิศา วาณิชการ. คู่มือการแนะแนวการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ครูสภา, 2528.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2533.

พรพันธ์ วันศุกร์. การเปรียบเทียบผลของเทคนิคแม่แบบสไลด์การ์ดกับโปรแกรมพัฒนาสนธิสัญญาที่มีต่อสนธิสัญญานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบันไดมาจังหวัดนครราชสีมา.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534. อัดสำเนา.

พระญาณสังวร, สมเด็จพระสังฆราช. หลักพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2522.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), พระ. ความสุขที่แท้คือการมีชีวิตอยู่กับความพอค.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.

พระเทพเวที, พระ. ธรรมบัญญัติพุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินติ้ง กรัฟ จำกัด, 2531.

พระราชวรมนี, พระ. พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2518.

พระศรีวิสุทธิกวี, พระ. การพัฒนาจิต. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2527.

พิมพ์ใจ ทองไพบูลย์. การเปรียบเทียบการเรียนรู้พฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กจากตัวแบบในนิทานประกอบภาพกับตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

ไพฑูรย์ สีนารัตน์. "คำนำ," จริยธรรมกับการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ภิกษุญจน เจนเจริญวงศ์. การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530. อัดสำเนา.

มานิช คัชฌนินชัย. "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ," คุรุปริทัศน์. 5(9) : 41 - 48 ; กันยายน 2523.

ละอ อารุณชะวณิช และคนอื่น ๆ. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2517.

ลัดดา นีละมณี. "สนุกกับหุ่น," ครูปริทัศน์. ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก . 54 - 57 ; 2522.

ล้วน สาธิต และอังคณา สาธิต. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชา การวัดผลและการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

วัชร ทรัพย์มณี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์. การแสดงบทบาทสมมติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2522. อัดสำเนา.

วีระ อุดสาหะ. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนสรรพาวุธวิทยา จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534. อัดสำเนา.

ศิริภาณุจน์ โกศลภัก. "การสอนเด็กด้วยหุ่น," วิทยาศาสตร์. 30(1) : 10 - 12; มกราคม 2522.

ศิริภาณุจน์ โกศลภัก. "การใช้บทบาทสมมติในห้องเรียน," วิทยาศาสตร์. 30(77) : 10 - 13; เมษายน 2522.

ศรินธา ชัยเพียรเจริญกิจ. ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530. อัดสำเนา.

สมชาย พุ่มพินิล. การทดลองสอนความเมตตาการุณแก่เด็กที่ระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530. อัดสำเนา.

สมโภช เลี่ยมสุภาชิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2526.

- ส่วนา พรพัฒน์กล. อิทธิพลของคะแนนที่มีต่อการพัฒนาทางด้านความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กรไทย. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัยฉบับที่ 3 ภาควิชาจิตวิทยาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สาโรจน์ แห่งอิง. "การสร้างสื่อการสอนประเภทหุ่น," คหเศรษฐศาสตร์. 25(1) : 18 - 12; มีนาคม 2524.
- สุจิตรา บัวคำภา. การศึกษาการสอนจรรยาวิชาด้วยการใช้และไม่ใช้การสังเกตบทบาทสมมติในระดับประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- สุนัย ชินศักดิ์ชัย. การทดลองใช้หุ่นมือเป็น "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2525. อัดสำเนา.
- สุชีโว ภิกขุ, พระ. หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษาสมาคมมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, 2526.
- สุวรรณ ศรีขัน. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530 อัดสำเนา.
- หลวงพ่อก๊อน จิตตสุโก. สว่างที่กลางใจ เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 4 กลุ่มศึกษาและปฏิบัติธรรม กรุงเทพฯ : 2526.
- อรชุนา อุกวงค์. "การแสดงหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัย," วารสารกรรมและลีลาละครระดับปฐมวัยศึกษา เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 8 - 15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- อรุณี ชินวงศ์อมร. ผลการเปรียบเทียบบทบาทสมมติและเทคนิคแม่แบบที่มีต่อการพูดที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมโภชชนกรุงอนสรณ์ (200 ปี) กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2535. อัดสำเนา.

- Bandura, Albert. Social Learning Theory. Englewood Cliffs,
New Jersey : Prentice - Hall, 1977.
- Brickman, Garth J. and Adolps Silberman. Modification of Child and
Adolescent Behavior. Belmont : California Wadsworth Publishing
Company Inc., 1975.
- Daltion, Sundlan and Hylbett. "An Application of Principles of Social
Learning to Training in Communication of Empathy," Journal of
Counseling Psychology. 20 : 378 - 383 ; 1973.
- Fern, Vergilius. Encyclopedia of Morals. New York : Philosophical
Library, Inc., 1956.
- Geller, Daniel M. "Involement in Role - Play Simulations : A
Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality
And Social Psychology. 36 : 219 - 235 ; March, 1978.
- Jaffe, Pater G. and Peter M. Carlson. "Modeling Therapy for Test
Anxiety : The Role of Model Effect and Consequences," Behavior
Research and Therapy. 10 : 329 - 339 ; November, 1972.
- Kanel, P.V. Altruism. Mage Punjad : India Press, 1956.
- Midlarsky, B., James H. Bryan and P. Brickman. "Aversive Approval :
Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic
Behavior," Child Develepment. 44 : 321 - 328 ; 1973.
- Patterson, C.H. Relationship and Psychotherapy. New York : Harper and
Row Publishing, 1974.
- Scott, William A. Introduction to Psychological Research. New York :
John Wiley & Sons. Inc., 1967.

- Shaftel, Fannie R. and George Shaftel. Role Playing for social Value : Decision Making in the Social Studies. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1967.
- Shoudt, Jonh Thomas. "The Effect of Varying Levels of Role - Taking Skills on the Efficacy of Role Playing Training with Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 2754 - A ; November, 1976.
- Tayler, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Penguin Book, 1974.
- Wagner, Betty Jone. "The Use of Role," Resources in Education. (ERIC). 13 : 56 ; March, 1978.

ကဏ္ဍ

ภาคผนวก ก

- แบบประเมินความเมตตากรุณา
- แบบสอบถามใคร่เอื้อ
- แบบสอบถามความเมตตากรุณา

แบบสอบถามใจเร เอ๋ย

ชื่อ _____ ชั้น _____

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านคำถาม และเขียนชื่อเพื่อนที่นักเรียนให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด นักเรียนสามารถเขียนชื่อเพื่อนในแต่ละข้อได้มากกว่า 1 ชื่อ ข้อมูลที่นักเรียนตอบจะเก็บเป็นความลับ

1. คนที่รังแกเพื่อน คือ _____
2. คนที่หยิบของโดยไม่ขออนุญาตเจ้าของ คือ _____
3. คนที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนก่อนคนอื่น คือ _____
4. คนที่ล้อเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด คือ _____
5. คนที่ไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน คือ _____
6. คนที่ไม่พูดซ้ำเติมเพื่อนเมื่อทำผิด คือ _____
7. คนที่ไม่ยกโทษให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด คือ _____
8. คนที่ไม่แกล้งเพื่อน คือ _____
9. คนที่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน คือ _____
10. คนที่ถูกเพื่อนแกล้งแล้วกันคืนคืน คือ _____
11. คนที่ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ คือ _____
12. คนที่ไม่แกล้งเพื่อนเมื่อเพื่อนทำให้เดือดร้อน คือ _____
13. คนที่เห็นเพื่อนไม่สบาย แล้วไม่ช่วยเหลือ คือ _____
14. เวลาที่เพื่อนตอบคำถามไม่ได้ คนที่หัวเราะเยาะเพื่อน คือ _____
15. คนที่ไม่ให้แสดงความเห็นใจและกำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ คือ _____
16. อื่น ๆ ระบุ _____

แบบสอบถามความเมตตากรุณา

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์แต่ละข้อ แล้วคิดว่าถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร โดยเลือกคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด และไม่กระทบกระเทือนผลการเรียนของนักเรียน จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

วิธีตอบ

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X กับตัวอักษร ก. ข. หรือ ค. ให้ตรงกับข้อความที่นักเรียนเลือก

1. วันหนึ่งสุชาตินั่งขึ้นเท้าออกไปที่ทางเดิน อรุณาริบดีนจะไปส่งงานที่โต๊ะครู ไม่ได้มองทางเดิน มีโอกาสจะสะดุดเท้าสุชาติล้มลงได้ ถ้านักเรียนเห็นเหตุการณ์นี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกอรุณาให้ระวัง เพราะอาจจะสะดุดเท้าสุชาติ
- ข. บอกให้สุชาติชักเท้าให้พ้นทางเดินเมื่ออรุณาเดินมาใกล้
- ค. ไม่ทำอะไรเพราะต้องการดูความระมัดระวังของอรุณา

2. กรชวนกิจจาไปจับแมลงปอหลังโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นกิจจา นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ไปกับกร แล้วบอกว่าไม่ควรรังแกสัตว์
- ข. ไปกับกรแล้วทำให้แมลงปอบินหนีไปไกล ๆ
- ค. ไปนั่งดูกรจับแมลงปอ แล้วรู้สึกสนุกไปด้วย

3. น้องป.3กำลังเล่นชิงช้า ทองทศแย่งชิงช้าที่น้องนั่งมาเล่นเอง ถ้านักเรียนเป็นผู้เห็นเหตุการณ์นี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. เข้าไปแย่งชิงช้าคืนให้น้อง
- ข. บอกทองทศให้คืนชิงช้าให้น้อง
- ค. ชวนทองทศไปเล่นเกมอย่างอื่น

4. เพื่อน ๆ ชวนพนมไปแกล้งน้องป.2 ขณะที่กำลังเดินกลับบ้าน ถ้านักเรียนเป็นพนมจะทำอย่างไร

- ก. สวมมองเพื่อนแกล้งน้อง
- ข. ห้ามเพื่อน ๆ ไม่ให้แกล้งน้อง
- ค. ไม่พอใจที่เพื่อนแกล้งน้อง แต่ไม่กล้าพูดห้าม

5. สุ่มส้มของใช้จากวรรณสาเสมอ วรรณารู้สึกว่าคาถาที่สุ่มไม่เคยเตรียมของที่จะใช้มาให้พร้อม ถ้านักเรียนเป็นวรรณจะทำอย่างไร

- ก. ให้อืม และมีสีหน้าท่าทางเป็นปกติ
- ข. ให้อืม แต่สีหน้าแสดงว่าไม่ค่อยพอใจ
- ค. ไม่ให้อืมและบอกให้สุ่มเตรียมมาเองบ้าง

6. สมณิกลีม้นำไม้บรรทัดมาโรงเรียน เมื่อจำเป็นต้องใช้จึงไปขอสืมฤดี ถ้านักเรียนเป็นฤดีจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ให้ขอสืม บอกว่ากำลังจะใช้
- ข. ให้อืม แต่เร่งสมณิกเป็นระยะ ๆ ให้ส่งคืน
- ค. บอกสมณิกว่าใช้ตามสบาย จะขอคืนเองเมื่อจำเป็นต้องใช้บ้าง

7. เสกสรรค์นัดกับเพื่อนมาช่วยกันจัดบอร์ดที่โรงเรียนวันเสาร์ แต่เสกสรรค์ต้องไปทำธุระกับแม่ก่อนจึงจะไปโรงเรียนได้ เสกสรรค์กลัวเพื่อน ๆ จะคอยนาน ถ้านักเรียนเป็นเสกสรรค์จะทำอย่างไร

- ก. รีบทำธุระกับแม่ให้เสร็จ แล้วมาช่วยเพื่อนทำบอร์ด
- ข. โทรศัพท์มาบอกเพื่อนว่ามาไม่ได้เพราะต้องไปทำธุระกับแม่
- ค. โทรศัพท์มาบอกเพื่อนว่าจะไปทำธุระกับแม่ก่อน แล้วจะรีบกลับมาช่วยทำบอร์ด

8. ก่อนวันปีใหม่ครูให้นักเรียนช่วยขนโต๊ะลงไปที่สนาม ปองศักดิ์ไม่อาจช่วยเพื่อน
ขนโต๊ะเพราะไม่ค่อยแข็งแรง ถ้านักเรียนเป็นปองศักดิ์จะทำอย่างไร

- ก. ไปอาสาครูทำงานอื่นที่ไม่ต้องออกแรงมาก
- ข. ช่วยเพื่อนแต่บอกให้รู้ว่าไม่แข็งแรงช่วยมากไม่ได้
- ค. หาเพื่อนห้องอื่นมาช่วยขนเฉพาะโต๊ะของตนลงไปแล้วไปจากห้อง

9. มณีทำน้ำส้มहरดเสียวิภา ถ้านักเรียนเป็นวิภาจะทำอย่างไร

- ก. เอน้ำส้มหารดเสื่อมเสียบ้างจะได้ละเอียดเหมือนกัน
- ข. ไม่โกรธมณีและรีบจัดการเอาผ้าชุบน้ำเช็ดเสียจนสะอาด
- ค. ขอผ้าของมณีมาชุบน้ำ และให้สรมณีช่วยเช็ดเสียจนสะอาด

10. สมจิตกับวิทยาเล่นกัน บังเอิญวิทยาลักสมจิตแรงไป ทำให้สมจิตหกล้มกันกระแทกพื้น
วิทยารีบขอโทษสมจิต ถ้านักเรียนเป็นสมจิต นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. หาโอกาสเล่นแรง ๆ กับวิทยาบ้าง
- ข. รู้สึกไม่ค่อยพอใจ แต่ไม่ทำอะไรวิทยา
- ค. สกโทษให้วิทยา และไม่คิดจะแกล้งวิทยา

11. ดูกินคุเพื่อน ๆ เล่นลิงชิงบอลที่ข้างสนาม เอกพงษ์รับลูกบอลพลาด ลูกบอลจึงไป
ถูกตึก ถ้านักเรียนเป็นตึกจะทำอย่างไร

- ก. ยืนเฉย ๆ ให้เอกพงษ์มาเก็บลูกบอลเอาเอง
- ข. โยนลูกบอลคืนให้เอกพงษ์ เพื่อน ๆ จะได้เล่นต่อ
- ค. โยนลูกบอลไปทางอื่นให้เอกพงษ์วิ่งไปเก็บเอาเอง

12. หลังจากพัฐฐาทะเลาะกับมินา พัทฐฐาคุยแกล้งมินาเสมอ ถ้านักเรียนเป็นมินา
นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. คอยระวังตัวไม่ให้พัฐฐาแกล้ง
- ข. คิดอยากให้พัฐฐาถูกเพื่อนแกล้งบ้าง
- ค. บอกพัฐฐาให้เลิกแกล้ง และปรับความเข้าใจกัน

13. คมคายขอชิมปากกาที่ค่อนข้างเก่าของจงดี้ไปและทำหาย ถ้านักเรียนเป็นจงดี้จะทำอย่างไร

- ก. ให้คมคายซื้อมาใช้คืน
- ข. ต่อกว่าคมคายที่ทำปากกาหาย
- ค. บอกกับคมคายว่า ไม่เป็นไร

14. มิรินดานำรายงานกลุ่มไปทำต่อที่บ้านแล้วลืมนำมาจากบ้าน ทำให้ไม่มีรายงานส่งครู ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของมิรินดา นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่พอใจมิรินดา ที่ไม่รอบคอบ
- ข. ชวนกันไปพบครู เพื่อขอเลื่อนวันส่งงาน
- ค. ขอให้มิรินดาไปบอกครู ที่ลืมนำงานมาส่ง

15. คีรีเดินผ่านไปตรงที่น้องป.4 กลุ่มหนึ่งกำลังเล่นลูกหินอยู่ น้องดีดลูกหินโดนเท้าของคีรี ถ้านักเรียนเป็นคีรีจะทำอย่างไร

- ก. ต่อน้องที่เล่นไม่ระวัง
- ข. บอกน้องให้ไปเล่นให้ไกลทางเดิน
- ค. อภัยให้น้อง เพราะน้องไม่ได้ตั้งใจ

16. สมฤดีปั่นดินน้ำมันเป็นรูปสัตว์เพื่อส่งครูและวางไว้บนโต๊ะ สุชาดา มองไม่เห็นจึงเอานั่งสีวางทับ ทำให้ดินน้ำมันของสมฤดีที่ปั่นไว้พังและไม่มีส่งครู สุชาดาขอโทษที่ทำดินน้ำมันของสมฤดีพัง ถ้านักเรียนเป็นสมฤดีจะทำอย่างไร

- ก. ไม่ฟังคำขอโทษและต่อนว่าสุชาดาที่ทำดินน้ำมันพัง
- ข. ขอโทษให้สุชาดา และปั่นดินน้ำมันใหม่ด้วยตนเอง
- ค. ขอโทษให้สุชาดา และขอให้สุชาดาช่วยกันปั่นดินน้ำมันใหม่

17. สายโงวว่ายน้ำเก่งมากวันหนึ่งสายโงวไปว่ายน้ำเล่นที่สระ เห็นเด็กกำลังจะจมน้ำ ถ้านักเรียนเป็นสายโงวจะทำอย่างไร

- ก. รีบว่ายน้ำไปช่วยเด็ก
- ข. โยนชูชีพลงไปที่เด็กเกาะ
- ค. วิ่งไปบอกคนดูแลสระให้มาช่วย

18. ค่ำกางร่มเดินกลับบ้านขณะฝนตก เจอแดงเดินตากฝนอยู่ ถ้านักเรียนเป็นคำจะทำอย่างไร

- ก. เรียกแดงให้มาใช้ร่มคันเดียวกันจนเดินถึงบ้าน
- ข. บอกแดงว่าอยากให้เป็นคนให้แดงเข้ามาหลบฝนในร่มด้วย แต่เกรงจะเปียกทั้งคู่
- ค. ให้แดงเข้ามาหลบในร่มแล้วพาแดงรีบเดินไปหาที่หลบฝน แล้วค้าเดินกลับบ้านต่อไป

19. สำนวณลืมนำหนังสือเรียนภาษาไทยมาโรงเรียน เมื่อถึงชั่วโมงภาษาไทย ครูให้นักเรียนแต่ละคนอ่านหนังสือแล้วจะให้ให้นักเรียนตอบคำถาม แต่สำนวนไม่มีหนังสืออ่าน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนห้องเดียวกับสำนวนและรู้ว่าสำนวนไม่มีหนังสือภาษาไทยอ่าน นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกให้สำนวนมาอ่านหนังสือด้วยกัน จะได้ตอบคำถามครูได้
- ข. บอกครูว่า สำนวนลืมนำหนังสือมา ครูจะได้ให้ยืมหนังสือมาอ่าน
- ค. บอกเพื่อนที่นั่งใกล้สำนวนว่า ให้สำนวนอ่านหนังสือด้วยเพราะเขาลืมเอาหนังสือมา

20. สีดาขอสืมเงินจากทศพรเพราะลืมนำเงินมา แต่ทศพรมีเงินยืมสิบบาทเท่านั้น ถ้านักเรียนเป็นทศพรจะทำอย่างไร

- ก. บอกสีดาให้ไปขอสืมเพื่อนที่มีเงินมากกว่า
- ข. บอกสีดาว่ากลัวเงินไม่พอใช้และหาสีดาไปยืมเพื่อนคนอื่น
- ค. แบ่งให้สีดาสิบบาท เพราะกลัวสีดาจะอดอาหารกลางวัน

21. อธิกำลังข้ามถนน และเห็นคนชรากำลังข้ามถนนเหมือนกัน ถ้านักเรียนเป็นอธินักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกคนชราให้ข้ามถนนไปด้วยกัน
- ข. จูงมือคนชราให้ข้ามถนนไปด้วยกัน
- ค. ไม่ทำอะไร ถ้าคนชราไม่ขอความช่วยเหลือ

22. สายนิมเห็นคนตบอดขึ้นรถรถเมล์อยู่ ถ้านักเรียนเป็นสายนิมจะทำอย่างไร
- ก. ไม่ทำอะไร เพราะคิดว่าเขาคงช่วยตัวเองได้
 - ข. ไปยืนใกล้ ๆ รอให้เขาขอความช่วยเหลือแล้วจึงช่วย
 - ค. เข้าไปถามว่าต้องการไปรถเมล์เบอร์อะไรจะช่วยให้คุณ
23. วันนี้เป็นวันสุดท้ายที่ครูกำหนดให้นักเรียนทุกคนส่งงาน ขณะที่สรวรรีบเอางานไปส่งครู เขาเห็นน้องป.3 หกล้มและหัวเข่าแตก ถ้านักเรียนเป็นสรวรรีบจะทำอย่างไร
- ก. รีบเอางานไปส่งครู แล้วค่อยกลับมามาน้อง
 - ข. พาน้องไปห้องพยาบาลก่อนแล้วค่อยเอางานไปส่งครู
 - ค. บอกให้คนอื่นไปช่วยน้องคนนั้นแทนและเอางานไปส่งครู
24. ในช่วงพักกลางวัน พลเข้าแถวซื้ออาหาร และน้องป.2 ยืนค่อมแถวอยู่ข้างหลัง เมื่อพลได้อาหารแล้วข้าวหมดพอดี จะต้องคอยอีกสักครู่จึงจะซื้อข้าวได้ ถ้านักเรียนเป็นพล นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. ให้น้องเอาข้าวของพลไปกินก่อน
 - ข. หากจวนมาแบ่งข้าวให้น้องแล้วค่อยซื้อใหม่
 - ค. บอกน้องว่าถ้าหิวมากจะเข้าไปซื้อน้ำมาให้ดื่ม
25. รัชนี้มาโรงเรียนแต่เข้าพบดวงกมลนั่งร้องไห้ รัชนี้ถามดวงกมลว่าเป็นอะไร ดวงกมลเล่าให้รัชนี้ฟังว่า เมื่อเช้าทะเลาะกับน้องแล้วถูกแม่ดุ ถ้านักเรียนเป็นรัชนี้จะทำอย่างไร
- ก. นั่งฟังดวงกมลเล่าโดยไม่พูดอะไร
 - ข. บอกดวงกมลว่า เฮ่นนี้แม่อีกคงหาสโรทรแล้ว
 - ค. บอกดวงกมลว่า แม่คงดุเพราะไม่ยอมยกให้พี่น้องโรทรเท่านั้นเอง

26. จินดาทำกระเป๋าใส่ตางค์หาย กันหาเห็นจิงดาร้องไห้จึงหุดปลอบใจจิงดาว่า อาจมีคนเก็บได้และนำไปส่งครูไว้ก็ได้ ถ้าเงินของจิงดาหายจริง ๆ และนักเรียนเป็นกันหา นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ให้จิงดาืมเงิน แล้วค่อยนำมาใช้คืนวันหลัง
- ข. ให้จิงดาืมเงินส่วนหนึ่ง และให้ไปขอยืมจากเพื่อนคนอื่นบ้าง
- ค. บอกเพื่อนว่ากระเป๋าใส่ตางค์ของจิงดาหาย และชวนเพื่อนรวมเงินให้จิงดาืม

27. ใกล้เคียงสอบติเฒ่าให้สมภพฟังว่า ถ้าสอบตกพ่อจะตี ทำให้ไม่สบายใจ ถ้านักเรียนเป็นสมภพจะทำอย่างไร

- ก. บอกติว่าอินดีช่วยสอนวิชาที่ติไม่เข้าใจ
- ข. บอกติว่าถ้าสอบตกจริง ๆ แล้วค่อยไม่สบายใจ
- ค. หุคให้ถ่าลึงใจติว่า พ่ออาจจะขู่เพื่อให้อติขยันอ่านหนังสือคงไม่คิดจะลงโทษจริง ๆ

28. ช่วงพักกลางวัน อริฎฐาเห็นสมทรงนั่งอยู่คนเดียวจึงเข้าไปคุยด้วย และทราบว่สมทรงน้อใจที่แม่ล่ำเอียง ชอบใช้แต่เสมทรงคนเดียวไม่ใช้น้องบ้าง ถ้านักเรียนเป็นอริฎฐาจะทำอย่างไร

- ก. บอกสมทรงว่า คนที่ทำงานมากจะเก่งมาก
- ข. บอกสมทรงว่า แม่คงเห็นว่าสมทรงทำงานได้เรียบร้อยกว่าน้อง
- ค. บอกสมทรงว่าแม่รักลูกทุกคนเท่ากัน ใช้ให้ทำงานมากกว่าน้องเพราะบางออย่างน้องทำไม่ได้

29. ช่วงพักกลางวันหงษ์ศักดิ์และเพื่อนถ่าลึงเตะบอลเล่นที่กลางสนาม หงษ์ศักดิ์วิ่งสะดุดขาตัวเองล้ม พิชัยนั่งอยู่ข้างสนามเห็นหงษ์ศักดิ์ล้ม ถ้านักเรียนเป็นพิชัยจะทำอย่างไร

- ก. หัวเราะที่หงษ์ศักดิ์หกล้ม
- ข. วิ่งเข้าไปดูว่าเป็นอะไรหรือเปล่า
- ค. วิ่งเข้าไปดูแล้วถามว่าเป็นอะไรมากหรือเปล่า

30. วันนี้ครูประกาศผลการสอบ กมลเป็นคนเดียวสอบไม่ผ่าน เพราะกมลไม่ขยันท่องหนังสือและขาดเรียนบ่อย ๆ เพื่อน ๆ หัวเราะเยาะกมลที่สอบไม่ผ่าน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนห้องเดียวกับกมล นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. บอกกมลว่ารู้ตัวว่าผิด ก็แก้ตัวใหม่ได้
- ข. ไม่หัวเราะเยาะกมล เพราะไม่ต้องการซ้ำเติมให้กมลเสียใจมากขึ้น
- ค. บอกเพื่อน ๆ ว่าไม่ควรหัวเราะเยาะเพื่อน เขาคงเสียใจอยู่แล้วที่สอบไม่ผ่าน

31. จงรักเดินถือกระเป๋าหนังสือเดินลงบันไดมากับไปรมา จงรักก้าวพลาดล้มตกล้มลงบันได ถ้านักเรียนเป็นไปรมาจะทำอย่างไร

- ก. ยืนคอยให้จงรักลุกขึ้นมาเอง
- ข. ไม่พูดอะไรช่วยหยิบกระเป๋าหนังสือของจงรักขึ้นมา
- ค. ถามจงรักว่าเจ็บตรงไหนหรือเปล่าและช่วยประคองให้ลุกขึ้น

32. สุรศักดิ์ยื่นหัวเราะเยาะและพูดซ้ำเติมที่กมลชนกทำแก้วแตก ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจะทำอย่างไร

- ก. หัวเราะกมลชนกเหมือนสุรศักดิ์
- ข. ช่วยกมลชนกเก็บเศษแก้วที่แตก
- ค. บอกสุรศักดิ์ให้เลิกหัวเราะกมลชนก และช่วยเก็บเศษแก้วที่แตก

33. ชไมพรเดินกลับจากโรงเรียน ระหว่างทางพบลูกนกตกลงมาจากต้นไม้บาดเจ็บ ถ้านักเรียนเป็นชไมพร นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. นำลูกนกไปให้สัตว์แพทย์รักษา
- ข. นำลูกนกไปให้เพื่อนที่ชอบเลี้ยงนกช่วยดูแล
- ค. เดินผ่านไป คิดว่าคนอื่นที่เดินผ่านมาเห็นคงนำไปรักษาเอง

34. วันปีใหม่ครูให้นักเรียนเตรียมอาหาร ขนมและผลไม้มาเพื่อจัดงานปีใหม่ อรุณหอบขนมและผลไม้มามากมาย ระหว่างทางอรุณพบเด็กชอทานคนหนึ่ง ถ้านักเรียนเป็นอรุณ นักเรียนจะทำอย่างไร

- ก. ไม่แบ่งให้เพราะกลัวไม่พอเลี้ยงเพื่อน
- ข. แบ่งขนมและผลไม้ส่วนหนึ่งให้เด็กชอทาน
- ค. ถามเด็กชอทานว่า อยากได้ขนมและผลไม้หรือไม่จะแบ่งให้

ภาคผนวก ก ข

- โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ .
- โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ

เรื่อง

ความเมตตากรุณา

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ	เกมสัมพันธ์	1. เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างนักเรียนและผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการทดลองและความหมายของความเมตตากรุณา	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนและผู้วิจัยกับนักเรียนก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยผู้วิจัยแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบรูปผลไม้ที่แบ่งออกเป็นสาม คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่เหลือจากคนอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบกันให้เป็นรูปผลไม้ที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลา ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นที่ละคู่ ผลัดกัน

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
				แนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่นักเรียนคนอื่น ๆ 6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรม 7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนได้เปิดเผยถึงข้อมูลส่วนตัวของตนเอง เพื่อจะได้รู้จักกันและสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นรู้จัก 8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ เรื่องความเมตตา กรุณา และความหมายของความเมตตา กรุณา 9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2.	ความเมตตา การไม่ข่ม เหงะรังแก เพื่อน	จอมเกร	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่ข่มเหง รังแกเพื่อน ซึ่งเป็นการแสดง ความเมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การข่มเหงรังแก เพื่อน 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่ข่มเหงรังแก เพื่อนได้อย่าง เหมาะสม อย่างเหมาะสม	ตั้งแต่ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัย ดำเนินการทุกครั้ง เป็นขั้นตอนดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ เรื่องความเมตตา กรุณา และบอก วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียน เรียนรู้ 2. <u>ขั้นเสนอแนะแบบหุ่นมือ</u> 2.1. ผู้วิจัยเสนอแนะแบบหุ่นมือประกอบ การเล่านิทานและให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรม ทั้งทางบวกและทางลบของแม่แบบหุ่นมือ 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด และความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบ พฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ และให้นักเรียน อภิปรายพฤติกรรมที่นักเรียนเลียนแบบไป

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3.	ความเมตตา การไม่ทำ ให้เพื่อนไม่ พอใจ	ผู้สํานักมิด	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่ทำให้เพื่อน ไม่พอใจซึ่งเป็น การแสดง ความ เมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การทำให้เพื่อน ไม่พอใจ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่ทำให้เพื่อน ไม่พอใจได้อย่าง เหมาะสม	3. <u>ขั้นสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกัน สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการนำ ความเมตตาครูณาไปปฏิบัติจริง <u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของนักเรียน ในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่า นิทาน 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็น ของนักเรียน 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4.	ความเมตตา การให้อภัย เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	ไม่เป็นไร	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการให้ อภัยเมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาดซึ่งเป็น การแสดงความ เมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ให้อภัย เมื่อเพื่อนทำผิด พลาด 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ให้อภัยเมื่อเพื่อน ทำผิดพลาด	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
5.	ความเมตตา : การไม่ อาฆาต พยาบาท เพื่อน	สอดคล้องกับวันดี	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่อาฆาต พยาบาทเพื่อน ซึ่งเป็นการแสดง ความเมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่อาฆาต พยาบาทเพื่อน 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่อาฆาตพยาบาท เพื่อนได้อย่าง เหมาะสม	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6.	ความเมตตา	คนคัมเมตตา	1. เพื่อให้ นักเรียนนำความ รู้เรื่องความ เมตตาไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนสรุปเนื้อหา หาความเมตตาได้	
7.	ความกรุณา การช่วยเหลือเพื่อน ที่อ่อนแอกว่า	สุขใจ	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจ เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อน แอกว่าซึ่งเป็นการ แสดงความกรุณา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อนแอกว่า	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
8.	ความกรุณา และการช่วยเหลือเพื่อน ที่เดือดร้อน	ใจเขา ใจเรา	3. เพื่อให้นักเรียน สามารถแสดง พฤติกรรมการช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อนแอ กว่าได้อย่างเหมาะสม 1. เพื่อให้นักเรียน ทราบและเข้าใจ เกี่ยวกับการช่วยเหลือ เพื่อนที่เดือดร้อนซึ่ง เป็นการแสดงความ กรุณา 2. เพื่อให้นักเรียน บอกการกระทำที่แสดง ถึงการไม่ช่วยเหลือ เพื่อนที่เดือดร้อน 3. เพื่อให้นักเรียน สามารถแสดง พฤติกรรมการช่วยเหลือ เพื่อนที่เดือดร้อน ได้อย่างเหมาะสม	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
9.	ความกรุณา การไม่ พูดจาเฮาะ เฮือซ้ำเดิม เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	สุกิจไม่มี เพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่พูดจาเฮาะเฮือซ้ำเดิมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการพูดจาเฮาะเฮือซ้ำเดิมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่พูดจาเฮาะเฮือซ้ำเดิมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
10.	ความกรุณา ะการแสดง ความเห็นใจ และให้กำลังใจ ใจเมื่อเพื่อน มีความทุกข์	กำลังใจ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา 2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่แสดงความเห็นใจและไม่ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ได้อย่างเหมาะสม	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
11.	ความกรุณา	ใจกรุณา	1. เพื่อให้นักเรียน นำความรู้เรื่องความ กรุณาไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้ 2. เพื่อให้นักเรียน สรุปเนื้อหาของความ กรุณาได้	
12.	ความเมตตา กรุณา	เมตตา กรุณา	1. เพื่อให้นักเรียน สามารถนำความรู้ เรื่องความเมตตา กรุณาไปใช้ในชีวิต ประจำวันได้ 2. เพื่อให้นักเรียน สรุปเนื้อหาของความ เมตตากุณาได้	
13.	ปัจจัยนิเทศ		1. นักเรียนสามารถ ปฏิบัติตนเป็นคนมีความ เมตตากุณาได้	1. ผู้วิจัยสนทนาละซักถามนักเรียนว่า ความเมตตากุณาเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกการ กระทำที่แสดงความเมตตาและความกรุณา

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			2. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องความเมตตากรุณาไปแนะนำคนอื่นได้ 3. เพื่อกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคนและกล่าวปิดการทดลอง	3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้แม่แบบหุ่นมือเรื่องความเมตตากรุณา 4. ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากการตอบคำถามของนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตาเมตตากรุณา และประโยชน์ที่ได้รับ เน้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคนและกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40 นาที

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง การปฐมนิเทศ : เกมสัมพันธ์

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างนักเรียน และผู้วิจัยกับนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ได้
3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและความหมายของความเมตตากรุณา

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียน และผู้วิจัยกับนักเรียนก่อนทำกิจกรรมการเรียน เริ่มต้นด้วยผู้วิจัยแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก
2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบรูปผลไม้ที่แบ่งออกเป็นส่วนตัวละ 1 ชิ้น
3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่เหลือจากคนอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบกันให้เป็นรูปผลไม้ที่สมบูรณ์
4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้อลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที)
5. เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นที่ละคู่ ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่นักเรียนคนอื่น ๆ
6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เพื่อให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน ได้เปิดเผยถึงข้อมูลส่วนตัวของตน เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นรู้จักด้วย
8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะการใช้เทคนิคแม่แบบ หุ่นมือเรื่องความเมตตากรุณา และความหมายของความเมตตากรุณา
9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " จอมเกรเ " : การไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน ซึ่งเป็นการแสดง ความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการข่มเหงรังแกเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการข่มเหงรังแกเพื่อน นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้แก่นักเรียน

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " จอมเกรเ " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการข่มเหงรังแกเพื่อน ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้

- 2.2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของมานะ เหมาะสมหรือไม่
เพราะเหตุใด
- 2.2.2 นักเรียนเห็นด้วยกับการที่ครูสมศรีทำโทษมานะหรือไม่
เพราะเหตุใด
- 2.2.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้าเพื่อนข่มเหงรังแกเรา
- 2.2.4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน
เพราะเหตุใด
- 2.2.5 การกระทำของมานะควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดง
เป็นมานะที่มีพฤติกรรมไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่
ที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิด
เห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ
แก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการไม่ข่มเหง
รังแกเพื่อนไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

จอมเกเร

ดนตรี

หุ่นพิชิต : สวัสดีครับเพื่อน ๆ ผมชื่อทักครับ เพื่อน ๆ จะได้เจอกับผมอีกหลายครั้ง แต่วันนี้ผมมีเรื่องสนุก ๆ มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง เพื่อน ๆ ฟังแล้วคิดตามไปด้วยนะครับ เรื่องที่ผมจะเล่าให้ฟังในวันนี้มีชื่อว่า " จอมเกเร " เชิญชมได้เลยครับ

ดนตรี

ฉากที่ 1 : ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนกำลังเล่นกัน

เสรี : อ้าวเพื่อน ๆ นี่ที่ได้แล้วครูสมศรีจะมาแล้วนะ มานะเธอเลิกแกล้งเพื่อนเสียทีและกลับไปนั่งที่ด้วย

มานะ : ฉันไม่นั่งจะทำไม สิ่งนี้มัน ดีเสียเลย นี่แน่

ฉากที่ 2 : ครูสมศรีเดินเข้ามาในห้อง

บรรยาย : มานะดีเสรีเสรีก็เดินแกล้งเพื่อนคนอื่นต่อ ครูสมศรีเดินเข้ามาเห็นมานะกำลังเชกหัววันชัยพอดี

ครูสมศรี : มานะเธอเชกหัววันชัยทำไม ขอโทษเพื่อนซะและกลับไปนั่งที่

มานะ : ครับครู ขอโทษนะวันชัย

วันชัย : (พยักหน้า)

ครูสมศรี : นักเรียนพร้อมที่จะเรียนแล้วใช่ไหม

นักเรียน : ครับ

ครูสมศรี : วันนี้ครูจะสอนเรื่องความเมตตา กรุณา ความเมตตา กรุณา หมายถึง การช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข.....

- บรรดา : ขณะที่ครูสมศรีกำลังสอนอยู่หน้าห้องเรียน มานะก็แกลังวันชัยอีก ครูสมศรีเห็น
ครูสมศรีจะทำอย่างไรกับสมศักดิ์คิดตามชมได้เลยครับ
- มานะ : อยากทำให้เราโดนคุ ต้องแกลังให้เรียนไม่รู้เรื่อง
- ครูสมศรี : มานะเธอทำอะไร
- มานะ : เปล่าครับครู
- ครูสมศรี : โทษเธอถูกชั้นอื่นตอบครูว่าวันนี้ครูสอนเรื่องอะไร
- มานะ : ผม...ผมไม่ทราบครับ
- ครูสมศรี : แสดงว่าเธอไม่ได้ตั้งใจฟังที่ครูสอนเลยใช่ไหม และครูเห็นนะ ว่าเธอกำลังแกลัง
วันชัยอยู่ มานะออกมายืนหน้าห้องเดี๋ยวนี้
- มานะ : ครับ

ดนตรี

- ฉากที่ 3 : มานะยืนอยู่หน้าห้องเรียนคนเดียว
- บรรดา : เอาละครับมานะถูกครูทำโทษแล้ว ครูสมศรีก็สอนนักเรียนคนอื่นต่อจนหมดเวลา
จึงปล่อยให้นักเรียนลงไปรับประทานอาหารข้าวเหลืองแต่มานะคนเดียวเท่านั้นที่ยืนด้วยความ
กระวนกระวาย
- ครูสมศรี : เป็นยังไงมานะ
- มานะ : ผมหิวและเมื่อยด้วยครับครู ผมขอโทษครับผมจะไม่ทำอีกแล้ว ผมสัญญา
- ครูสมศรี : ครูยกโทษให้เธอ แต่เธอควรจำไว้ว่าจะไม่ทรมึงรังแกเพื่อนอีก เธอลองคิดดูถ้า
เพื่อนแกลังเธอ เขกหัวเธอหรือทำเธอให้เจ็บ เธอจะรู้สึกอย่างไร
- มานะ : ผมไม่ชอบครับ ผมให้สัญญาครับครูว่าผมจะไม่แกลังเพื่อนอีกแล้ว และผมจะจำเหตุการณ์
นี้ไว้เป็นข้อเตือนใจครับครู
- ครูสมศรี : ดีใจ ที่เธอจะปรับปรุงตัวใหม่ เอาละ เธอลงไปทานข้าวได้แล้ว
- มานะ : ขอขอบคุณครับ

คนตรี

หุ่นพิชักร : เป็นฮังไจครีบเพื่อน ๆ สุนัขไหมครีบ ผมคิดว่าเพื่อน ๆ คงไม่อยากถูกทำโทษเหมือน
มานะไซไหมครีบ เพื่อน ๆ ก็ไม่ควรเข้มแข็งแกล้งเพื่อนอย่างมานะไซครับจะได้ไม่
ถูกรุทำโทษ สำหรับวันนี้ผมต้องลาไปก่อนคราวหน้าพบกันนะครับ สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " ผู้สำนึกผิด " : การไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ ซึ่งเป็นการแสดงความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการทำให้เพื่อนไม่พอใจ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการทำให้เพื่อนไม่พอใจ นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้แก่นี้เรียน

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบห่มมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " ผู้สำนึกผิด " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการทำให้เพื่อนไม่พอใจ ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบห่มมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบห่มมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบห่มมือ ดังนี้

2.2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของอุดม เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.2 การที่พรชัยและวิภาแสดงออกเช่นนั้น เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.3 อุดมทำอะไร พรชัยและวิภาจึงไม่พอใจ

2.2.4 นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้าเพื่อนทำให้ไม่พอใจ

2.2.5 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าไม่ควรทำให้เพื่อนไม่พอใจ

เพราะเหตุใด

2.2.6 การกระทำของอุดมควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดง

เป็นพรชัย วิภา และอุดมที่มีพฤติกรรมไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจได้อย่าง

เหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของ

นักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่

ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของ

ตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ผู้สำนักผิด

คนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ ยังจำผมได้หรือเปล่าครับ วันนี้ผมมีละครเรื่องใหม่มาแล้วให้เพื่อนฟัง ผมให้ชื่อว่าผู้สำนักผิด ใครจะสำนักผิดเรื่องอะไรเพื่อน ๆ ติดตามชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อุดมเดินไปหยิบยางลบวิภา

บรรธยา : ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นชั่วโมงสุดท้ายของวันนี้ ครูสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด อุดมลุกเดินมาหยิบยางลบของวิภาไปใช้โดยไม่ขออนุญาตวิภา ทำให้วิภาไม่พอใจ จึงเดินไปหาอุดม

วิภา : นี่อุดม ที่หลังจะฮิมของไปใช้ก็ขอลังก่อนนะ ไม่ใช่หยิบไปใช้เฉย ๆ เอาไปแล้วก็เอามาคืนด้วยไม่ใช่ให้ฉันต้องเดินมาเอาเอง

อุดม : แล้วไง

วิภา : เธอนี่ถึงไฉนะ ฉันบอกเธอดี ๆ ยังไม่ฟังอีก เธอแหม่มากนะอุดม

บรรธยา : อุดมไม่สนใจที่วิภาพูด วิภาจึงเดินกลับมาทำงานต่อจนหมดชั่วโมง หลังจากทรงเรียนเลิก อุดม วิภา พรชัย มีหน้าที่ทำความสะอาดชั้นเรียน แต่อุดมกลับไม่ช่วยเพื่อน ๆ ทำเวร มัวแต่เล่นและแกล้งเพื่อนจนเพื่อนทนไม่ไหว

ฉากที่ 2 : วิภากับพรชัยช่วยกันทำเวร แต่อุดมกำลังเล่น

พรชัย : อุดม เธอไม่คิดจะช่วยพวกเราทำเวรเลยหรือไง มัวแต่เล่นอยู่นั่นแหละ นี่ถ้าเธอไม่ช่วยก็อย่าเอากระดาษทั้งลงพื้น เพราะฉันกับวิภาต้องเก็บกวาดใหม่

วิภา : ไร เมื่อชั่วโมงคณิตศาสตร์ก็ทำหนึ่งแล้ว หยิบยางลบของฉันไปใช้ไม่ขอมขอลังก่อน ฉันไม่พอใจนะอุดม แล้วยังไม่ช่วยทำเวรอีก นอกจากจะไม่ช่วยถึงคอยแกล้งพวกเราให้ทำมากขึ้นด้วย เธอเอาเปรียบพวกเรามากเกินไปแล้วนะ

พรชัย : ถ้าครูรู้ว่าเธอไม่ช่วยพวกเราทำเวร เธอต้องถูกครูทำโทษแน่

อุดม : ถ้าพวกเธอไม่บอกครูก็ไม่มีทางรู้ได้หรอก พวกเธออยากจะทำก็ทำไปสิ ฉันจะเล่นต่อ

คนตรี

ฉากที่ 3 : ครูสมศรีเดินมาเห็นอุดมกำลังเล่น

บรรยาย : ขณะที่อุดมกำลังเล่น ครูสมรเดินมาเห็นพอดี

ครูสมร : อุดม เธอเป็นเวรทำความสะอาดวันนี้หรือเปล่า

อุดม : ใช่ครับ

ครูสมร : อ้าว แล้วทำไมเธอถึงไม่ช่วยเพื่อนทำเวรละ ทั้งที่เธอมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เธอทำอย่างนี้เป็นการเอาเปรียบเพื่อนนะอุดม ถ้าเธอช่วยเพื่อนทำเวร เพื่อน ๆ ก็จะได้กลับบ้านเร็วขึ้น แต่นี่เธอไม่ช่วยเพื่อนทำเวรเป็นการเพิ่มหน้าที่ให้กับเพื่อนเพื่อทำให้เพื่อนได้กลับบ้านช้า เธอรู้ไหมว่าเธอทำผิด

อุดม : ทราบครับ

ครูสมร : เมื่อเธอรู้ตัวก็ดีแล้ว แต่ครูต้องทำโทษเธอที่เธอเอาเปรียบเพื่อน เธอต้องทำเวรตอนพักกลางวันทุกวันเป็นเวลา 1 อาทิตย์

อุดม : ครับครู

ครูสมร : ต่อไปเธอไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนอีกถ้าเธออยากมีเพื่อน เพราะไม่มีใครเขาอยากจะคบกับคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น

อุดม : ครับครู ผมจะไม่เอาเปรียบเพื่อนอีกครับ จะช่วยเพื่อน ๆ ทำงาน ผมจะปรับปรุงตัวเองใหม่

ครูสมร : ดีจะ

คนตรี

หุ่นพิธีกร : เพื่อน ๆ ดูละครจบแล้ว ย้อนดูตัวเองซิครับว่าเพื่อน ๆ เป็นอย่างอุดมหรือเปล่า แต่ผมคิดว่าเพื่อน ๆ ทุกคนคงจะไม่เอาเปรียบเพื่อนเหมือนอุดมแน่ครับ สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " ไม่เป็นไร " : การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
ซึ่งเป็นการแสดงความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้แก่นักเรียน

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบห่มมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " ไม่เป็นไร " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบห่มมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบห่มมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบห่มมือ ดังนี้

- 2.2.1 นักเรียนเห็นด้วยกับกระทำของวิมลที่ให้อภัยสมพรหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.2 วิมลบอกทนายอย่างไร ทนายจึงยกโทษให้สมพร
- 2.2.3 นักเรียนคิดว่าสมพรรู้สึกอย่างไรที่ทำการทวงหนี้
- 2.2.4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
- 2.2.5 การกระทำของวิมลควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นวิมล และสมพรที่มีพฤติกรรมให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของคนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ไม่เป็นไร

คนตรี

หุ่นพิชิตกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ เจอกันทีไรผมต้องมีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังทุกที เพื่อน ๆ คงไม่เบื่อนะครับ วันนี้ผมมีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังชื่อเรื่อง " ไม่เป็นไร " เพื่อน ๆ ติดตามชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนแบ่งกลุ่มและเตรียมของทำกระทง
 บรรยาย : ในช่วงโมงงานบ้าน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำกระทงส่ง
 วิมล : ทนง สมพร ฉันว่าเราเอาของที่เตรียมมา มารวมกันดีกว่าจะได้ทำกระทงกัน
 ทนง : เอาสิ
 สมพร : ของครบแล้ว เรามาช่วยกันทำกระทงกันดีกว่าจะได้เสร็จก่อนกลุ่มอื่น

คนตรี

ฉากที่ 2 : วิมล ทนง สมพร กำลังช่วยกันทำกระทง
 บรรยาย : ทั้งสามคนช่วยกันทำกระทงจนเสร็จ
 ทนง : เอ้ กระทงเสร็จแล้วสวยเสียด้วย ฉันว่าเอากะทงวางไว้บนโต๊ะดีกว่านะ
 วิมล : ก็ดีจะ จะได้ไม่เปลืองเงินเหี่ยวบเข้า
 สมพร : เดี่ยวฉันเดินไปดูกระทงกลุ่มอื่นก่อนนะ จะดูซิว่าจะสวยสู้กลุ่มเราได้หรือเปล่า โอ๊ะ!
 บรรยาย : เกิดอะไรขึ้นล่ะครับ ทำไมสมพรถึงร้องออกมา เพื่อน ๆ อากรู้ก็ชมต่อได้เลย
 ครับ
 ทนง : สมพรเขาดูเดินฮ้างถึงให้ชนโต๊ะ ดูซิกระทงหล่นลงมาพังหมดแล้ว แล้วกลุ่มเราจะเอากะทงที่ไหนส่งครูกันล่ะ

- สมพร : จันทอโทษ ฉันไม่ได้ตั้งใจเดินชนโต๊ะจนกระทั่งหล่น ฉันเดินเลอเข้าไปชนโต๊ะเข้า
จันทอโทษจริง ๆ
- วิมล : ไม่เป็นไรหรอกสมพรก็เธอไม่ได้ตั้งใจ มันเป็นอุบัติเหตุ
- ทณง : แต่กระถางเราพังหมดแล้วนะวิมล เพราะสมพรนั้นแหละเป็นต้นเหตุ
- วิมล : ทณง สมพรเขาโทษเราแล้วนะและเขาก็ไม่ได้ตั้งใจทำกระถางพังด้วย เราควรให้อภัยเขาเถอะ ของก็ยังเหลืออยู่พอทำกระถางใหม่ได้ และเวลาก็กังเหลืออีกเยอะกว่าจะหมดชั่วโมง เราช่วยกันทำใหม่ก็ยังทัน
- ทณง : ก็ได้วิมล สมพรจันทอโทษให้ เรามาช่วยกันทำกระถางใหม่กันเถอะเดี๋ยวจะหมดเวลาเสียก่อนจะไม่มีกระถางส่งครู
- สมพร : จันทอโทษนะที่ต้องทำให้พวกเธอต้องทำกระถางใหม่อีก
- วิมล, ทณง : ไม่เป็นไรหรอกจ๊ะ

ดนตรี

- หุ่นพิธีกร : เป็นอย่างไรบ้างครับ เพื่อน ๆ ควรเอาตัวอย่างวิมลกับทณงนะครับที่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด เพราะเพื่อนอาจจะไม่ได้ตั้งใจทำก็ได้ ผมหวังว่าเพื่อน ๆ คงจะนำไปปฏิบัติกันครับ สวัสดีครับ

ดนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " สดากับวันดี " : การไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน ซึ่งเป็น
การแสดง ความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการอาฆาตพยาบาทเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อนได้อย่าง
เหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการอาฆาตพยาบาทเพื่อน นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้กันนักเรียน

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " สดากับวันดี " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการอาฆาตพยาบาทเพื่อน ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้

2.2.1 นักเรียนคิดว่าภาระกระทำของสุดา เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.2 การที่วันดีแสดงออกเช่นนั้น เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2.3 ทำไมวันดีจึงไม่เห็นด้วยกับสุรีย์ที่หักกันคัน

2.2.4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าไม่ควรอาฆาตพยาบาทเพื่อน

เพราะเหตุใด

2.2.5 การกระทำของสุดาควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นวันดี และสุดาที่มีพฤติกรรมไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อนได้อย่างเหมาะสม และในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อนไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแลแบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

สุดากับวันดี

ดนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ สบายดีหรือเปล่าครับ วันนี้ผมก็มีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังอีก เช่นเคย วันนี้เพื่อน ๆ จะได้ฟังเรื่อง " สุดากับวันดี " เพื่อน ๆ ชมได้เลยครับ

ดนตรี

ฉากที่ 1 : ในห้องเรียน สุดากำลังหาไม้บรรทัด

บรรยาย : สุดากับวันดีเป็นเพื่อนกัน แต่มีเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ทั้งสองต้องโกรธกัน

สุดา : วันดี เธอเอาไม้บรรทัดอันใหม่ของฉันไปซ่อนใช่ไหม

วันดี : ฉันเปล่านะ เธอเอาไปลืมไว้ที่ไหนหรือเปล่า

สุดา : ฉันไม่ได้ลืมเอาไว้ที่ไหน เธอบอกมาสิว่าเธอเอาไม้บรรทัดฉันไป ถ้าเธอไม่บอก คอยดูนะฉันจะแกล้งเธอกลับบ้าง อหากลเอาไม้บรรทัดของฉันไป

บรรยาย : หลังจากที่สุดาได้พูดอาฆาตวันดีแล้ว ในช่วงโมงสังคมสุดาก็ทำอย่างที่คุณได้

ฉากที่ 2 : วันดีไม่อยู่ที่โต๊ะ สุดาเดินมาที่โต๊ะของวันดี

สุดา : วันดีไม่อยู่แล้ว เราเอาปากกาไปซ่อนดีกว่าจะได้ไม่มีปากกาเขียน

บรรยาย : เมื่อวันดีกลับมาก็ไม่เห็นปากกาแล้ว

วันดี : เอ๊ะ ปากกาของฉันหายไปไหนนะ เมื่อกี้ยังอยู่บนโต๊ะเลย อยู่ไหนนะ

สุรีย์ : วันดี ฉันเห็นสุดาเอาปากกาของเธอไปซ่อนหลังห้องนะ

วันดี : ขอบใจนะ ฉันไปหยิบมาก่อนจะได้ทำงานเสียที

ดนตรี

ฉากที่ 3 : นอกห้องเรียนสุดาหยิบรองเท้าไปซ่อน

บรรยาย : เมื่อหมดชั่วโมงสังคม ครูอนุญาตให้นักเรียนไปเข้าห้องน้ำ สุดารับออกมาจากห้อง และหยิบรองเท้าของวันดีไปซ่อน แต่สุรีย์ออกมาเห็นพอดี

สุรีย์ : สุดา เธอเอารองเท้าของวันดีไปซ่อนทำไม ทำไมเธอต้องแกล้งเขาด้วย เขาทำอะไรให้เธอ ชั่วโมงสังคมก็ครั้งหนึ่งแล้ว

- สุดา : ก็วันคือหากเอาไม้บรรทัดใหม่ของฉันไปช้อนก่อนทำไมล่ะ ฉันก็แกล้งคืนบ้างสิ
- สุรีย์ : เธอรู้ได้ยังไงว่าวันดีเขาเอาไปช้อน เขาอาจจะไม่ได้เอาไปก็ได้ เธอเห็นหรือเปล่าว่าวันดีเอาไม้บรรทัดไป
- สุดา : ฉันไม่เห็น แต่ไม่รู้ล่ะ วันดีนั้นแหละเป็นคนเอาไป ฉันไปละ
- สุรีย์ : วันดี สุดาเขาเอารองเท้าเธอไปช้อน เขาคอยแกล้งเธออย่างนี้เขอน่าจะแก้แค้นเขาบ้างนะ
- วันดี : ฉันไม่ทำหรอก แล้วเธอก็อย่าคิดแก้แค้นเลย มันไม่ดีหรอกเพราะสุดาก็เป็นเพื่อนของเรา แล้วฉันไปเอารองเท้ามาก่อนนะจะได้ไปห้องน้ำด้วยกัน
- สุรีย์ : จะ

คนตรี

- ฉากที่ 4 : สุดานั่งทำงานคนเดียวที่โต๊ะ
- บรรยาย : ชั่วโมงวิชาอังกฤษครูให้ทำแบบฝึกหัดทำให้เสร็จจึงจะลงไปรับประทานอาหารได้ นักเรียนคนอื่นทำเสร็จหมดเหลือแต่สุดาที่ยังนั่งทำอยู่คนเดียว
- วันดี : สุดาเธอยังทำไม่เสร็จหรือฉันช่วยนะ
- สุดา : เธอไม่ต้องมาช่วยฉันหรอก ฉันรู้ว่าเธอจะแก้ตัวที่เอาไม้บรรทัดฉันไป
- วันดี : ฉันไม่ได้คิดอย่างนั้นเลยนะ เพียงแต่ฉันอยากให้เธอลงไปทานข้าวพร้อม ๆ กันเท่านั้นเอง

คนตรี

- ฉากที่ 5 : ในห้องเรียน
- บรรยาย : เมื่อสุดารับประทานอาหารเสร็จก็กลับขึ้นห้องเรียน
- สุดา : เอาหนังสือมาอ่านดีกว่า เอ๊ะ! อะไรวุ่น ไม้บรรทัดของฉัน ฉันเข้าใจวันดีผิดไป วันดีมาพอสั วันดีฉันขอโทษนะที่ว่าเธอเป็นคนเอาไม้บรรทัดไปและยังคอยแกล้งเธออีก แต่เธอก็ไม่คิดจะแกล้งฉันคืนแล้วยังช่วยฉันทำงานอีก ฉันขอโทษนะ
- วันดี : ไม่เป็นไรหรอกสุดา ก็เธอเข้าใจฉันผิด ฉันขอโทษให้เธอ

สุดา : ตีใจจังที่เธอไม่โกรธฉัน ขอบใจเธอมากนะเรามาดีกันเถอะ

วันดี : จ๊ะ

คนตรี

หุณทิธกร : ในที่สุด สูดากับวันดีก็เป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม เพื่อน ๆ สะหรับเคยอาฆาตพยาบาท เพื่อนบ้างหรือเปล่า เพื่อน ๆ อ้อทำอย่างสุดานะครับ เพื่อนก็ควรจะทำตามอย่างวันดีนะครับ สำหรับวันนี้ผมต้องลาไปก่อน สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง ความเมตตา

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " คนดีมีเมตตา "

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้เรื่องความเมตตาไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปเนื้อหาความเมตตาได้

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเมตตา นักเรียนคิดว่าการกระทำใด
แสดงความเมตตา และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียน
ทราบ

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " คนดีมีเมตตา "
ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการความเมตตา ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของ
แม่แบบหุ่นมือ

2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ
ความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้

2.2.1 นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของสุดาและวิมลหรือไม่
เพราะเหตุใด

2.2.2 นักเรียนคิดว่าการที่มานะและอุดมสามารถปรับปรุงตัวเองได้
เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2.3 นักเรียนคิดว่าห้องเรียนของนักเรียนจะเป็นอย่างไร ถ้าเพื่อน ๆ มีความเมตตา

2.2.4 การกระทำของตัวละครแม่แบบควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นครูสมร วิชา สุธา วันชัย และสมพรที่มีพฤติกรรมความเมตตา ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำความเมตตาไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

คนดีมีเมตตา

คนดี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับ เจอกันอีกแล้ววันนี้ผมจะให้เพื่อน ๆ ชมเรื่อง " คนดีมีเมตตา " เพื่อน ๆ ชมแล้วคิดตามด้วยนะครับ จะได้ว่าคนดีมีเมตตาเป็นคนอย่างไร เพื่อน ๆ ชมได้เลยครับ

คนดี

ฉาก : ในห้องเรียนครูกำลังอบรมนักเรียน

บรรณาส : ในชั่วโมงโฮมรูม ครูสอนกำลังอบรมนักเรียน

ครูสมร : นักเรียนทุกคน การที่นักเรียนจะอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขได้ นักเรียนจะต้องไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่เอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดอาฆาตพยาบาทเพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด โทษนักเรียนลงบอกครูว่ามีเพื่อนคนไหนที่เป็นอย่างที่คุณบอกไปแล้วบ้าง ใครจะยกตัวอย่างให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังได้บ้างคะ

สุดา : หนูค่ะคุณครู หนูเคยโกรธวันดีเพราะคิดว่าวันดีเอาไม้บรรทัดของหนูไป และหนูยังเคยแกล้งวันดีอีกด้วย แต่วันดีไม่โกรธหนูและยังช่วยหนูทำงานจนเสร็จด้วยค่ะ อย่างนี้แสดงว่าวันดีไม่อาฆาตพยาบาทหนู ใช่หรือไม่ค่ะ

ครูสมร : ใช่จะสุดา

วันชัย : ผมก็มีตัวอย่างครับคุณครู เมื่อก่อนมานะชอบรังแกเพื่อน จนเพื่อน ๆ ตั้งฉายาว่าจอมเกเร แต่เดี๋ยวนี้มานะเขาไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีกแล้วครับ

ครูสมร : ครูเห็นด้วยจะวันชัย ครูเคยสังเกตมานะเสมอ และเห็นว่ามานะสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้น แล้วมีใครอีกไหมที่จะยกตัวอย่างให้ฟังอีก

สมพร : ผมครับ เรื่องนี้เกิดกับผมเอง ผมทำกระถางพังในชั่วโมงงานบ้าน แต่เพื่อน ๆ ก็ให้อภัยผมและพูดให้ผมหมดกังวลด้วยครับ

ครูสมร : ดีมากจะสมพร มีใครจะยกตัวอย่างให้ฟังอีก ครูขอให้ยกตัวอย่างอีกคน มีใครไหมคะ

วิภา : มีค่ะ เมื่อก่อนอุดมเขาชอบเอาเปรียบเพื่อน ๆ ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และชอบหยิบของของคนอื่นโดยไม่ขออนุญาตก่อน แต่เดี๋ยวนี้อุดมเปลี่ยนเป็นคนใหม่แล้วค่ะ อุดมช่วยเพื่อนทำงานทั้งที่ไม่ใช่หน้าที่ของตัวเอง และอุดมจะยิ้มของกับบอกเพื่อนก่อนทุกทีค่ะ

ครูสมร : ขอบใจจะวิภา นักเรียนยกตัวอย่างได้ดีมาก คนที่ทำตัวดีอยู่แล้วก็รักษาความดีนั้นไว้สำหรับคนที่สามารถปรับปรุงตัวเองได้ครูก็ใจด้วย ถ้านักเรียนทุกคนเป็นคนดีมีเมตตา พวกเราก็คงจะมีความสุขมากกว่านี้นั่นเอง นักเรียนควรจะทำสิ่งที่เพื่อนเล่าให้ฟังและนำไปปฏิบัติ เพื่อจะได้เป็นคนดีมีเมตตาเหมือนกับเพื่อนหลายคนนี้นักเรียนชมเชยกันเมื่อสักครู

คนดี

หุ่นพิธีกร : เพื่อน ๆ จำได้หรือเปล่าครับว่าคนดีมีเมตตาต้องเป็นคนที่มีความประพฤติอย่างไรบ้าง และเพื่อน ๆ ควรนำไปปฏิบัติด้วยนะครับ จะได้เป็นคนดีมีเมตตาเหมือนที่ครูสมศรีบอกนะครับ สวัสดีครับ

คนดี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " สุขใจ " : การช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ได้เรียนรู้แก่นักเรียน

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " สุขใจ " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้

- 2.2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของสปีดสายเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.2 นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของกิดติหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.3 ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร
- 2.2.4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
- 2.2.5 การกระทำของสปีดสายควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นสปีดสาย และจำลองที่มีพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่าได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่าไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

สุขใจ

คนตรี

หุ่นพิทักษ์ : สวัสดีครับเพื่อน ๆ สบายดีหรือเปล่าครับ วันนี้ผมก็มีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังอีก
เช่นเคย วันนี้เพื่อน ๆ จะได้ฟังเรื่อง " สุขใจ " เพื่อน ๆ ชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : สืบสายเดินถือกระเป๋ามาโรงเรียน

บรรยาย : ตอนเช้าสืบสายจะเดินมาโรงเรียนเสมอ วันนี้ขณะที่สืบสายเดินมาโรงเรียนเหมือน
ทุกวัน สืบสายพบน้องป.3 ชื่อจ้อยซึ่งมีอาชีพการช่างหนึ่ง

สืบสาย : สวัสดีอามเช้าจะน้อง มาที่ช่วยถือกระเป๋าทันนะ บ้านน้องอยู่แถวนี้หรือ บ้านพี่
อยู่เลขไปหน่อ

จ้อย : ครับพี่บ้านผมอยู่แถวนี้

สืบสาย : เคียวพี่ถือกระเป๋าทันจนถึงโรงเรียนเลขนะ และจะพาน้องไปส่งถึงห้องด้วย

จ้อย : ขอบคุณครับ

สืบสาย : ไม่เป็นไรจะ สิ่งไหนที่พี่ช่วยได้พี่ก็อยากจะช่วย

คนตรี

ฉากที่ 2 : ใต้ต้นไม้ริมสนาม

บรรยาย : พักกลางวันสืบสายก็เจอกับจ้อยอีก

สืบสาย : อ้าน้อง มานั่งทำอะไรตรงนี้ทานข้าวหรือยัง

จ้อย : ทานแล้วครับ

สืบสาย : จินนี่นั่งคุยเป็นเพื่อนนะ

จ้อย : ขอบคุณครับพี่

คนตรี

ฉากที่ 3 : สืบสายเดินกลับห้อง

บรรยาย : กิดติเห็นสืบสายเดินขึ้นห้องจึงวิ่งเข้ามาหา

กิดติ : สืบสาย เธอเป็นอะไรกับน้องคนนั้นหรือ

สืบสาย : เปล่าไม่ได้เป็นอะไรกันเป็นแค่เพื่อนร่วมโรงเรียน

กิดติ : ไม่ใช่ น้องไม่ใช่ว่าคิดแล้วทำไมเธอต้องช่วยเขาด้วย ช่วยแล้วไม่เห็นจะได้อะไรตอบแทน
เลยเหนื่อยเปล่า เสียเวลาด้วย ฉันไปละ

คนตรี

ฉากที่ 4 : ในห้องเรียน ครูสมศรีกำลังสอน

บรรยาย : ชั่วโมงจริยศึกษา ครูสมศรีกำลังสอนเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น

ครูสมศรี : วันนี้ครูจะพูดเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า และวันนี้เองครูเห็นเพื่อนของเรา
คนหนึ่ง คนนั้นคือสืบสายซึ่งช่วยเหลือน้องป.3 ที่ขาพิการคนหนึ่ง สืบสายได้ช่วยน้อง
ถือกระเป๋ามาและพาไปส่งห้องเรียน นี่คุณเป็นเพื่อนน้องด้วย ไหนสืบสายลองบอกครู
และเพื่อน ๆ ซิว่า เธอได้อะไรตอบแทนจากการช่วยเหลือน้องคนนั้น

สืบสาย : ผมไม่ได้สิ่งของอะไรตอบแทนหรอกครับ แต่สิ่งที่ผมได้รับคือความสุขใจและสบายใจ
ที่สามารถช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า และสามารถทำให้เขามีความสุขครับ

ครูสมศรี : ดีมากจะสืบสาย เธอเป็นคนที่มีใจกรุณานักเรียนควรดูสืบสายเป็นตัวอย่าง ที่สืบสาย
ช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าโดยไม่หวังอะไรตอบแทน ซึ่งเป็นการกระทำของผู้มีความ
กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ครูหวังว่านักเรียนทุกคนคงจะมีใจกรุณาเหมือนสืบสายนะจ๊ะ

คนตรี

หุ่นพิธีกร : เพื่อน ๆ คุณคงจบแล้ว อ้อคุณตัวเองซิครับว่าเพื่อน ๆ เป็นอย่างสืบสายหรือเปล่า
แต่ผมคิดว่าเพื่อน ๆ ทุกคนคงจะช่วยเหลือน้องที่อ่อนแอกว่าเหมือนกับสืบสายนะครับ
สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ้มนิ้ว ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " ใจเขาใจเรา " : การช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ชี้แนะ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน นักเรียน
คิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์
ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้แก่นักเรียน

2. ชี้เสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ้มนิ้วประกอบการเล่านิทานเรื่อง " ใจเขาใจเรา "
ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน ให้นักเรียนสังเกต
พฤติกรรมของแม่แบบหุ้มนิ้ว
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ้มนิ้วแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและ
ความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ้มนิ้ว ดังนี้

- 2.2.1 นักเรียนเห็นด้วยกับกระทำของวินัยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.2 การทักท้วง และทรงเดชแสดงออกเช่นนั้นเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.3 นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรถ้านักเรียนเดือดร้อนแล้วเพื่อนไม่ช่วยเหลือ
- 2.2.4 นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน เพราะเหตุใด
- 2.2.5 การกระทำของวินัยควรแก่การเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นวินัย และทรงเดชซึ่งมีพฤติกรรมช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อนได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อนไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ใจเขาใจเรา

คนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ เจอกันทีไรผมต้องมีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังทุกที เพื่อน ๆ คงไม่เบื่อนะครับ วันนี้ผมมีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังชื่อเรื่อง " ใจเขาใจเรา เพื่อน ๆ คิดตามชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : ทรงเดชเดินมาอ้อมปากกาที่โต๊ะชูลี

ทรงเดช : ชูลีฉันขออ้อมปากกาหน่อยสิ สหกรณ์โรงเรียนก็ยังไม่ได้เปิดฉันเลยไม่มีปากกาเขียน

ชูลี : ฉันมีอยู่ตามเคี้ยวเองทรงเดช เอาอย่างนี้เธอลองไปยืมวินัยสิ ฉันเห็นเขามีสองด้าม

ทรงเดช : จะ

บรรยาย : แล้วทรงเดชก็เดินไปหาวินัยที่โต๊ะ

ทรงเดช : วินัย ฉันขออ้อมปากกาหน่อยสิ ปากกาฉันหมดหมด

วินัย : ไร้ย ! ไม่เอาหรอก ปากกาฉันเพิ่งซื้อใหม่ยังไม่สามารถใช้เลย

ชูลี : เธอก็ให้เขาอ้อมปากกาด้ามเก่าสิ

วินัย : ไม่ได้ เพราะฉันจะใช้ด้ามเก่าให้หมดก่อนถึงจะใช้ด้ามใหม่ ฉันไม่ให้สิมหรือ

ชูลี : เธอจะไม่ให้ปากกาทรงเดชเขายืมใช้ไหม เธอไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยนะ ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนเรื่องอะไรและมาขอให้เธอช่วยเธอก็ไม่ช่วย ทั้ง ๆ ที่เธอสามารถช่วยได้ แต่ถ้าเธอมีเรื่องเดือดร้อนบ้างล่ะ ใครจะช่วยเธอ

วินัย : เชอะ ! ไม่มีทางหรอก ฉันไม่มีวันที่จะเดือดร้อนเด็ดขาด

ชูลี : ทรงเดชเธอเอาคืนสอฉันไปเขียนก่อนก็ได้ ถ้าครูถามเธอก็บอกว่าปากกาหมดหมด

ทรงเดช : ขอบใจจะชูลี

คนตรี

ฉากที่ 2 : วินัยขออนุญาตครูไปห้องน้ำ

บรรยาย : แล้ววินัยก็มีเรื่องเดือดร้อนจนได้ ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ขณะที่ครูผสมชาวกำลังสอนเรื่องมุม วินัยขออนุญาตลงไปเข้าห้องน้ำ

วินัย : ครูครับผมขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ

ครูผสมชาว : ไปได้วินัย

วินัย : ขอบคุชครับ

ฉากที่ 3 : วินัยกลับจากห้องน้ำเดินเข้าห้องเรียน

บรรยาย : เมื่อวินัยกลับมาครูผสมชาวสอนเสร็จแล้วและสั่งให้ทำแบบฝึกหัด

วินัย : ทำยังงี้คือละเราไม่เข้าใจเลยแล้วจะทำได้ยังงี้ ให้ชูลีช่วยอธิบายให้ฟังดีกว่า ชูลีเธออธิบายเลขให้เราฟังหน่อยสิ เราไม่เข้าใจเลย

ชูลี : ฉันก็ไม่เข้าใจ

วินัย : ทำยังงี้คือชูลีไม่ยอมอธิบายให้เราฟัง ถามทรงเดชดีกว่า ทรงเดชเธออธิบายเลขให้เราฟังหน่อย

ทรงเดช : ฉันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน

ฉากที่ 4 : ครูเรียกวินัยให้ออกไปหาหน้าห้องเรียน

บรรยาย : เขาจะครับวินัยเดือดร้อนแล้วเพื่อน ๆ ก็ไม่ช่วยด้วย วินัยจึงทำงานไม่เสร็จ

ครูผสมชาว : วินัยทำไมเธอทำงานไม่เสร็จเพื่อน ๆ เขาทำเสร็จกันหมดทุกคน

วินัย : ผมไม่เข้าใจครับครู

ครูผสมชาว : แล้วทำไมเธอไม่ถามครูหรือเพื่อนล่ะ

วินัย : ผมไม่กล้าถามครูครับ และผมถามเพื่อนแล้วเพื่อนก็ไม่อธิบายให้ผมฟังครับ

ครูผสมชาว : ทำไมล่ะ

วินัย : คงเป็นเพราะว่าผมไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยครับ ทั้งที่ผมสามารถช่วยเขาได้ผมก็ไม่ช่วยเพื่อน ๆ เขาเลยไม่ช่วยผมบ้าง

ครูสมชาย: เมื่อเขารู้ตัวก็ตื่นแล้ว เธอควรจำเรื่องนี้ไว้เป็นบทเรียน ถ้าเธออยากให้คนอื่นช่วย เธอก็ต้องช่วยเหลือคนอื่นโดยเธอไม่ต้องขอร้องให้ช่วยถ้าเธอสามารถช่วยเหลือเขาได้ เธอทำได้ไหมล่ะ

วินัย : ทำได้ครับครู

คนตรี

หุ่นพิธีกร : เป็นอย่างไรบ้างครับ เพื่อน ๆ อย่าเอาอย่างวินัยนะครับ เพื่อน ๆ ควรช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อนนะครับ ผมหวังว่าเพื่อน ๆ คงจะนำไปปฏิบัตินะครับ สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " สุกิจไม่มีเพื่อน " : การไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการพูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการพูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้นักเรียนทราบ

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบห่มมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " สุกิจไม่มีเพื่อน " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการพูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบห่มมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบห่มมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบห่มมือ ดังนี้

2.2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของสุกิจ เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.2 นักเรียนคิดว่าการกระทำของพรพรรณ เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.3 ถ้านักเรียนถูกเพื่อนพูดจาเยาะเย้ยซ้ำเติม นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

2.2.4 การกระทำของสุกิจควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้ที่มีผู้แสดง เป็นสุกิจ พรพรรณและราตรีที่มีพฤติกรรมไม่พูดจาเยาะเย้ยซ้ำเติมเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอย สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียน ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุง การปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการไม่พูด จาเยาะเย้ยซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

สุกิจไม่มีเพื่อน

ดนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ ยังจำผมได้หรือเปล่าครับ ผมก็ใจครับ วันนี้ผมมีละครเรื่องใหม่ มาเล่าให้เพื่อนฟัง ผมให้ชื่อว่าสุกิจไม่มีเพื่อน เพื่อน ๆ ติดตามชมได้เลยครับ

ดนตรี

ฉากที่ 1 : ในห้องเรียนชั้นประถมปีที่ 5

บรรยาย : ตอนเช้าพรพรมและราตรีมีหน้าที่ทำความสะอาดห้องเรียน ทั้งสองช่วยกันทำอย่าง ขยันขันแข็ง

พรพรม : ราตรีฉันจะเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาดก่อนนะ

ราตรี : รอฉันด้วย ฉันจะเอางัดลงไปเปลี่ยนน้ำเหมือนกัน

พรพรม : ไปสิ

บรรยาย : และทั้งสองก็เดินออกจากห้องเรียน แต่ราตรีเดินสุดชุดตัวเองล้มเสียก่อนทำให้น้ำ หกเลอะเทอะพื้น

พรพรม : ราตรีเธอเป็นอะไรหรือเปล่า เจ็บตรงไหนบ้าง

ราตรี : ฉันไม่เป็นไรหรอกพรพรม แต่คุณฉันทำน้ำหกเลอะพื้นหมดแล้ว

พรพรม : ไม่เป็นไร เคียวฉันช่วยเธอเช็ดน้ำ

ราตรี : ขอบใจมากจะพรพรม

ดนตรี

ฉากที่ 2 : ราตรีกับพรพรมเช็ดน้ำที่พื้น

บรรยาย : ขณะที่ราตรีและพรพรมกำลังช่วยเช็ดน้ำอยู่นั้น สุกิจก็เดินมาพอดี

สุกิจ : พวกเธอสองคนทำน้ำหกหรือ สมน้ำหน้าอากชุ่มชุ่มไม่รู้จักระวัง ดีสมต้องทำความสะอาดใหม่ สนุกไหมละ

พรพรม : นี่สุกิจ ถ้าเธอไม่ช่วยพวกเราเช็ดน้ำเธอก็ไม่ต้องมาพูดเยาะเย้ยเราหรอก

สุกิจ : เรื่องอะไรฉันจะต้องช่วยเธอเช็ด ฉันไม่ได้เป็นคนทำน้ำหกพวกเธอเป็นคนทำก็เช็ด
กันเองซิ อหากชุ่มชุ่มกันเอง ฉันไปละ

ราตรี : พรพรรณ ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมสุกิจต้องพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเพื่อนอยู่เรื่อย ทั้งที่
บางทีเพื่อนทำผิดเพียงเล็กน้อยเอง

พรพรรณ : ไข่ ๆ เพื่อน ๆ เขาก็ไม่ชอบที่สุกิจชอบพูดข้าเดิม นี่ถ้าสุกิจไม่รู้จักปรับปรุงตัวเอง
มีหวังเพื่อน ๆ ไม่มีใครจะคบด้วยแน่

ราตรี : ฉันก็คิดอย่างเธอเหมือนกัน ฉันว่าเราช่วยกันเช็ดน้ำต๋อศึกว่าจวนจะเสร็จแล้ว

พรพรรณ : จ๊ะ

คนตรี

ฉากที่ 3 : ที่ระเบียงนอกห้องเรียน

บรรยาย : สองคนเข็นน้ำเสร็จก็เจอกับสุกิจอีก

สุกิจ : ว่าไงฮายชุ่มชุ่มทั้งสอง เช็ดน้ำเสร็จแล้วหรือ อ้อ! ถิ่นปรังลบกระดานดำ ๆ นะอย่า
ทำหล่นหาญนะอิงชุ่มชุ่มอยู่ด้วย

ราตรี : สุกิจเธอเลิกพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเราเสียที

พรพรรณ : ไข่ ถ้าเธอไม่เลิกนิสัยชอบพูดเหาะเอี้ยเพื่อนละก็ เธอจะไม่มีเพื่อนเพราะเพื่อน
เธอไม่ชอบ

สุกิจ : เซอะ ไม่มีทาง ฉันไม่เชื่อเธอหรอก

พรพรรณ : เราไปกินเกอะราตรี

คนตรี

ฉากที่ 4 : ในห้องเรียน ราตรีเรียกให้พรพรรณลงไปเล่น

บรรยาย : ช่วงพักกลางวันราตรีชวนพรพรรณไปเล่นที่สนาม สุกิจขอลงไปเล่นด้วย แล้วราตรีกับ
พรพรรณจะให้สุกิจเล่นด้วยหรือเปล่า ติดตามชมต่อได้เลยครับ

ราตรี : พรพรรณเราลงไปเล่นกับเพื่อนที่สนามกันเถอะ

พรพรรณ : ไปสิ

สุกิจ : รอเราดูสิ เราเล่นด้วย ว้า! ไปซะแล้ว

- บรรดา : ในที่สุดสุกก็ไม่มีเพื่อนเล่นด้วย จึงนั่งอยู่คนเดียวบนห้องเรียน ครูสมรเดินมาเห็น
 สุกนั่งอยู่คนเดียว
- ครูสมร : สุกทำไมเธอมานั่งอยู่ที่นั่นคนเดียว ไม่อยากเล่นกับเพื่อนหรือ
- สุก : ผมก็อยากเล่นครับแต่ไม่มีใครเล่นกับผมเลย เดี่ยวนี้เวลาเพื่อนเขาคุยกันหรือเล่นกัน
 พอมผมเข้าไปเพื่อนก็เลิกเล่นเลิกคุยเลยครับ ไม่รู้เป็นเพราะอะไร
- ครูสมร : เพราะตัวเธอใจสุก เธอชอบพูดจาเฮะเฮี้ยซ้ำเติมเพื่อนอยู่เสมอ เพื่อน ๆ เขา
 ไม่ชอบ เธอลองคิดดูนะว่าถ้าเธอเป็นคนที่ทำผิด แล้วเพื่อนคอยพูดจาเฮะเฮี้ยซ้ำเติม
 เธอ เธอจะรู้สึกอย่างไร
- สุก : (หดหู่คิดสักครู) ผมคงรู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดมากขึ้นด้วยครับ
- ครูสมร : เพื่อน ๆ ก็รู้สึกอย่างที่เธอพูดนั่นแหละ ถ้าเธอรู้แล้วว่าเป็นเพราะอะไรเธอจะ
 ปรับปรุงตัวเองได้หรือเปล่า
- สุก : ได้ครับ ผมจะไม่พูดจาเฮะเฮี้ยซ้ำเติมเพื่อนอีกแล้วครับ
- ครูสมร : ดีมากจะ

คนตรี

- หุ่นพิธีกร : เห็นไหมครับเพราะสุกชอบพูดจาเฮะเฮี้ยซ้ำเติมเพื่อนจึงไม่มีใครอยากเล่นกับ
 สุก เพื่อน ๆ อย่าทำแบบสุกนะครับเพราะจะไม่มีเพื่อนเหมือนกับสุก สำหรับวันนี้
 ต้องลาไปก่อนละครับ สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " กำลังใจ " : การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่แสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่แสดงความเห็นใจและไม่ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่ และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบห่มมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " กำลังใจ " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบห่มมือ

2.2. เมื่อนักเรียนคุ้นเคยกับแบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแบบหุ่นมือ ดังนี้

2.2.1 นักเรียนคิดว่าการกระทำของกรพวงษ์ เหมาะสมหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.2 ถ้านักเรียนเป็นกรพวงษ์ นักเรียนจะทำอย่างไร

2.2.3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้านักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจ แล้วเพื่อนไม่แสดงความเห็นใจและไม่พูดให้กำลังใจ

2.2.4 การกระทำของกรพวงษ์ควรแก่การเลียนแบบหรือไม่

เพราะเหตุใด

2.2.5 นักเรียนคิดว่าการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์มีความสำคัญหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมของแบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดงเป็นสีกัพ และปรีชาที่มีพฤติกรรมที่แสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่นักเรียนแสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำการแสดงความคิดเห็นและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการคุ้นเคยกับแบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

กำลังใจ

คนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ พบกันอีกแล้ว เพื่อน ๆ คิดถึงผมบ้างไหมครับ ผมอยากคุยกับเพื่อน ๆ เรื่องมาแล้วให้เพื่อน ๆ ฟังชื่อเรื่อง " กำลังใจ " เพื่อน ๆ คิดตามชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : ในห้องเรียน

บรรดา : ในห้องเรียนชั้นป.5 หลังจากที่ได้รู้แจ้งผลการสอบแล้ว นักเรียนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

กรพจน์ : จุลลาเธอเห็นปรีชาหรือเปล่า ฉันเดินตามหาตั้งนานแล้วไม่เจอสักที

จุลลา : ฉันเห็นเขาเดินไปทางหลังโรงเรียนนั่นะ เธอตามหาเขาทำไมหรือกรพจน์

กรพจน์ : ฉันกลับบ้านพร้อมเขาละ ฉันไปคุยที่หลังโรงเรียนก่อนนะ ขอบใจมากจะจุลลา

จุลลา : ไม่เป็นไรหรอกกรพจน์ ฉันกลับก่อนนะ

คนตรี

ฉากที่ 2 : หลังโรงเรียน

บรรดา : กรพจน์ก็เดินมาที่หลังโรงเรียนเห็นปรีชานั่งอยู่คนเดียว

กรพจน์ : ปรีชาเธอมานั่งทำอะไรที่นี่ เพื่อน ๆ เขากลับบ้านกันหมดแล้วละ ฉันเดินตามหาเธอตั้งนาน กลับบ้านกันเยอะแยะมากแล้วเดี๋ยวพ่อกับแม่จะเป็นห่วง

ปรีชา : ฉันไม่อยากกลับบ้าน อือ อือ อือ (ร้องไห้)

กรพจน์ : ปรีชา เธอร้องไห้ทำไมเธอมีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือ เล่าให้ฉันฟังได้หรือเปล่า เพื่อฉันช่วยเธอได้

ปรีชา : ฉันกลัวถูกพ่อดุ ถ้าพ่อเห็นผลการสอบของฉัน

กรพจน์ : แต่นี้เป็นคะแนนสอบของเทอมแรกเท่านั้น ฉันคิดว่าต่อไปเธอต้องทำได้ดีกว่านี้แน่

ปรีชา : แต่ฉันต้องถูกพ่อดุแน่ ๆ ฉันกลัวจึงเลยกรพจน์

กรพงษ์ : เรายังไม่ได้เอาผลการสอบไปให้พ่อคุณเลยนะ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าพ่อจะให้คุณ

ปรีชา : ฉันเคยเห็นพ่อคุณ

กรพงษ์ : ท่านอาจจะไม่ให้คุณก็ได้ แต่ถึงท่านจะรักคุณเพราะรักลูกนะ ฉันว่าเธอลองเอาผลการสอบไปให้พ่อคุณก่อนดีกว่า

ปรีชา : จริงด้วยนะฉันไม่น่ากลัวไปก่อนเลย ฉันจะเอาผลการสอบไปให้พ่อคุณและสัญญาว่าเทอมต่อไปฉันจะตั้งใจเรียนให้มากขึ้น

กรพงษ์ : ถ้าฉันเจอเลิกร้องไห้แล้วไปล้างหน้าดีกว่าจะได้กลับบ้านกัน

ปรีชา : จะ เคียวฉันมา

คนตรี

ฉากที่ 3 : หน้าโรงเรียน

กรพงษ์ : เธอสบายใจขึ้นบ้างหรือยังปรีชา

ปรีชา : ฉันสบายใจขึ้นแล้วละ ขอบใจเธอมากนะที่พูดปลอบใจและให้กำลังใจฉัน

กรพงษ์ : ไม่เป็นไรที่เราเป็นเพื่อนกันนี่ เธอมีเรื่องทุกข์ใจฉันก็ต้องช่วยเหลือจริงๆไหม

ปรีชา : แต่ยังไม่ฉันก็ขอบใจเธอจริง ๆ

กรพงษ์ : ฉันว่าเรากลับบ้านกันดีกว่านะ

ปรีชา : ไปสิ

คนตรี

หุ่นพิธีกร : เป็นอย่างไรบ้างครับ เพื่อน ๆ ควรเอาตัวอย่างกรพงษ์นะครับที่พูดปลอบใจและให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ผมหวังว่าเพื่อน ๆ คงจะนำไปปฏิบัติและรับสวัสดิ์ครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง ความกรุณา

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " ใจกรุณา "

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้เรื่องความกรุณาไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปเนื้อหาความกรุณาได้

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความกรุณา นักเรียนคิดว่าการกระทำใดที่เกี่ยวกับความกรุณา และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " ใจกรุณา " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการความกรุณา ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ

2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้

- 2.2.1 นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของสปีสาธ ทรงเดช และนกน้อยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2.2.2 นักเรียนเห็นหรือไม่ที่นกน้อยชักชวนเพื่อนให้นำเสื้อผ้าสิ่งของมาบริจาค เพราะเหตุใด

- 2.2.3 นักเรียนคิดว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับผู้อื่น
- 2.2.4 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ถ้านักเรียนแสดงความกรุณาต่อผู้อื่น
- 2.2.5 การกระทำของตัวละครแม่แบบควรแก่การเลียนแบบหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดง เป็นสิบสาม ทรงเดชและนกน้อยที่มีพฤติกรรมความกรุณา ในขณะที่นักเรียน แสดง ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำความรู้ออกไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

- 1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
- 2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
- 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ใจกรุณา

คนตรี

ท่อนพิชัยกร : สวัสดิ์ดีครับเพื่อน ๆ สบายดีหรือเปล่าครับ ผมคิดถึงเพื่อน ๆ อยากเล่าเรื่องให้เพื่อน ๆ ฟัง วันนี้เพื่อน ๆ จะได้ฟังเรื่อง " ใจกรุณา " เพื่อน ๆ ติดตามฟังและชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉาก : ในห้องสมุด

บรรณารักษ์ : สืบสาย ทรงเดช และนกน้อยกำลังนั่งคุยถึงเรื่องน้ำท่วมภาคเหนือ

สืบสาย : พวกเขารออ่านข่าวน้ำท่วมหรือเปล่า คนภาคเหนือน่าส่งสารแจ้งเลขนะบ้านถูกน้ำท่วม อย่างนี้ไร่นาก็เสียหายหมด

ทรงเดช : แต่รัฐบาลก็ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่นะสืบสาย

นกน้อย : ตรงกับที่ครูสอนเลขนะว่าควรช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน พวกเข่าจำได้หรือเปล่า
ทรงเดช สืบสาย

ทรงเดช : จำได้ซึ่กนกน้อยฉันยังทำตามที่ครูสอนด้วย พวกเข่าจำน้องป.4 ที่บ้านถูกไฟไหม้ได้หรือเปล่า บ้านเขาอยู่ช่อขอยเดียวกับฉัน ฉันยังเอาเสื้อผ้า สมุดหนังสือไปให้เขาเลย อย่างนี้เรียกว่าช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้หรือเปล่า

นกน้อย : ได้จ้ะ การกระทำของฉันละเป็นยังงิ่ น้องฉันชอบคุยทีวีไม่ชอบอ่านหนังสือ ถึงเวลาสอบน้องฉันสอบตกถูกพ่อตี ฉันก็ไม่พูดเฮอะเสียข้าเดิมน้อง แต่พูดปลอบใจน้องและให้กำลังใจน้องให้มีความพยายามมากขึ้น อย่างนี้เรียกว่ามีความกรุณาไหม

ทรงเดช : ฉันว่าการไม่พูดเฮอะเสียข้าเดิมคนอื่น เรียกว่าเรามีความกรุณา

นกน้อย : สืบสาย เขามีเรื่องมาเล่าให้พวกเราฟังหรือเปล่า

สืบสาย : มีสิ ทำไมจะไม่มี ฉันเคยชวนน้องถือกระบี่พาไปส่งท้องเรือน และนั่งคุยเป็นเพื่อน ครูสมศรียังชมฉันเลขว่าเป็นผู้มีใจกรุณา แต่ที่ฉันฟังพวกเข่าเล่า พวกเข่าก็เป็นผู้มีใจ
กรุณานะ

นกน้อย : ขอบใจจะสืบสายที่ขมฉันกับทรงเดช ฉันว่าเราเอาเสื้อผ้าสิ่งของต่าง ๆ มาให้
ทรงเรือนกันดีกว่า ทรงเรือนจะได้นำไปช่วยผู้ที่เดือดร้อน

ทรงเดช : ตกลงจะ พุ่งนี้ฉันจะเอามา

สืบสาย : ฉันด้วย

คนตรี

ท่นพิธิกร : เป็นยังงีครับเพื่อน ๆ สนุกไหมครับ ผมคิดว่าเพื่อน ๆ คงมีใจกรุณาเหมือนกับ
ทรงเดช นกน้อยและสืบสายใช่ไหมครับ เพื่อน ๆ ควรช่วยเหลือผู้อื่นถ้าเราสามารถ
ช่วยได้ สำหรับวันนี้ผมต้องลาไปก่อนคราวหน้าพบกันนะครับ สวัสดีครับ

คนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ ครั้งที่ 12

ชื่อเรื่อง ความเมตตากรุณา

เวลา 40 นาที

แม่แบบที่ใช้

แม่แบบเรื่อง " เมตตากรุณา "

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้เรื่องความเมตตากรุณาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปเนื้อหาความเมตตากรุณาได้

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณา นักเรียนคิดว่าอาการกระทำใดที่แสดงความเมตตา และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นเสนอแม่แบบ

- 2.1. ผู้วิจัยเสนอแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทานเรื่อง " เมตตากรุณา " ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการความเมตตากรุณา ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ
- 2.2. เมื่อนักเรียนดูแม่แบบหุ่นมือแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อแม่แบบหุ่นมือ ดังนี้
 - 2.2.1 นักเรียนเห็นด้วยกับครูหรือไม่ที่ให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นคนที่มีความเมตตากรุณา เพราะเหตุใด
 - 2.2.2 นักเรียนคิดว่าความเมตตากรุณามีความสำคัญต่อสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2.4 นักเรียนสามารถนำความเมตตากรุณาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนแบบพฤติกรรมของแม่แบบหุ่นมือ กำหนดให้มีผู้แสดง
เป็นครูสมศรี ที่มีพฤติกรรมความเมตตากรุณาที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติ
ในขณะที่นักเรียนแสดงผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและแสดง
ความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูล
ย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติของคนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดเห็นและเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำความเมตตา
กรุณาไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในการดูแม่แบบหุ่นมือประกอบการเล่านิทาน
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เมตตากรุณา

คนตรี

หุ่นพิธีกร : สวัสดีครับเพื่อน ๆ มีความสุขกันทุกคนใช่ไหม วันนี้ผมก็มีเรื่องมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟังอีกครั้ง วันนี้เพื่อน ๆ จะได้ฟังเรื่อง "เมตตากรุณา " เพื่อน ๆ ฟังและชมได้เลยครับ

คนตรี

ฉากที่ 1 : ในห้องเรียน ครูกำลังสอนนักเรียน

บรรยาย : วันนี้เป็นวันพระ ครูสมศรีพานักเรียนไปฟังเทศน์ที่วัด แล้วพากลับมาโรงเรียน

ครูสมศรี : วันนี้พระท่านสอนเรื่องอะไรบ้าง นักเรียนยังจำได้หรือเปล่าจะ ไหนใครบอกครูได้บ้าง

สมพร : ผมครับ พระท่านสอนเรื่องความเมตตากรุณาครับ ท่านบอกว่าความเมตตาคือการช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข ความกรุณาคือช่วยเหลือผู้อื่นพ้นทุกข์ครับ

ครูสมศรี : ดีมากจะสมพร แล้วมีใครพอจะบอกครูได้อีก

วิมล : หนูค่ะ พระท่านสอนว่าผู้ที่มีความเมตตากรุณาจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่อาฆาตพยายาท ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่อ่อนแอ และให้รักกับผู้อื่นด้วยค่ะ

ครูสมศรี : ดีจังเลยที่นักเรียนสามารถบอกครูได้ แสดงว่านักเรียนตั้งใจฟังคำสอนของพระ นักเรียนของครูน่ารักจัง แต่ครูจะบอกเพิ่มเติมจากที่วิมลบอกให้ฟังนะค่ะว่า การไม่พูดจาเฮาะเฮือซ้ำเติม การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจผู้ที่มีความทุกข์ก็เป็นความเมตตากรุณา และนักเรียนทุกคนควรนำคำสอนของพระท่านมาปฏิบัติด้วย เริ่มจากในโรงเรียนก่อนนักเรียนต้องมีความเมตตากรุณากับทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้องหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ยิ่งรวมไปถึงรุ่นน้อง รุ่นพี่ ครูผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน และเคารพช่วยเหลือเท่าที่นักเรียนช่วยได้ และไม่หวังผลตอบแทนด้วยนะจะ ถ้านักเรียนสามารถปฏิบัติได้สิ่งเหล่านี้ก็จะติดตัวนักเรียน

ไป และนักเรียนก็สามารถปฏิบัติกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมด้วยจะ นักเรียน
ทำอย่างที่คุณบอกได้ไหมจะ

นักเรียน : ได้ครับ,ค่ะ

ครูสมศรี : ดีมากค่ะ

ดนตรี

หุ่นพิทักษ์ : ก็จบลงไปแล้วสำหรับละคร เพื่อน ๆ จำได้หรือเปล่าครับว่าคนที่มีความเมตตากรุณา
ต้องทำตัวอย่างไบบ้าง ผมจะบอกเพื่อน ๆ อีกครั้งนะครับและเพื่อน ๆ จำให้ได้นะ
ครับว่าจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่อาฆาตพยายาผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่ยากแกว่า ให้อภัยผู้ที่ทำผิดพลาด ไม่พูดจาเสาะเหยียด
ซ้ำเติมผู้ที่ทำผิดพลาด และแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจผู้ที่มีความทุกข์ เพื่อนจำ
ได้หรือเปล่าครับ ถ้าเพื่อน ๆ จำได้ก็นำไปปฏิบัติและครับ จะได้เป็นผู้ที่มีความเมตตา
กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันนะครับ สวัสดีครับ

ดนตรี

โปรแกรมการใช้เทคนิคแม่แบบห่มมือ ครั้งที่ 13

ชื่อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นคนมีความเมตตากรุณาได้
2. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องความเมตตากรุณาไปแนะนำคนอื่นได้
3. เพื่อกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่าความเมตตากรุณาเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกการกระทำที่แสดงความเมตตาและความกรุณา
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้แม่แบบห่มมือเรื่องความเมตตากรุณา
4. ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากการคำตอบของนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตากรุณาและประโยชน์ที่ได้รับ เน้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคนและกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
2. สังเกตการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมการให้บทบาทสมมติ

เรื่อง

ความเมตตากรุณา

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
1.	ปฐมนิเทศ	เกมสัมพันธ์	1. เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างนักเรียนและผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ได้ 3. เพื่อให้ นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการทดลองและความเมตตากรุณา	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำ ความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนและผู้วิจัยกับนักเรียนก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยผู้วิจัยแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก 2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบรูปผลไม้ที่แบ่งออกเป็น ส่วน คนละ 1 ชิ้น 3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่ตนหยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปผลไม้จากคนอื่นๆ เพื่อนำมาประกอบกันให้เป็นรูปผลไม้ที่สมบูรณ์ 4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที) 5. เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นที่ละคู่ ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่นักเรียนคนอื่น ๆ

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
2.	ความเมตตา การไม่ข่ม เหงะรังแก เพื่อน	จอมเกร	1. เพื่อให้เด็ก เรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่ข่มเหง รังแกเพื่อนซึ่ง เป็นการแสดง	6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบ ทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป วัตถุประสงค์ของกิจกรรม 7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เพื่อให้เด็กเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนได้ เปิดเผยถึงข้อมูลส่วนตัวของตนเอง เพื่อจะ ได้รู้จักกันและสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียน คนอื่นรู้จักด้วย 8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และลักษณะการใช้บทบาทสมมติเรื่อง ความเมตตาการุณา และบอกความหมายของ ความเมตตาการุณา 9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อ สงสัยและนัดหมายวันเวลา สถานที่ที่จะพบกัน เพื่อร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป ตั้งแต่ครั้งที่ 2-11 ผู้วิจัยดำเนินการทุกครั้ง เป็นขั้นตอนดังนี้ ก. <u>ขั้นเตรียมการ</u> ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ ชัดเจน แล้วจึงให้นักเรียนทราบจุดประสงค์

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
3.	ความเมตตา : การไม่ ทำให้เพื่อน ไม่พอใจ	ผู้สํานักนิค	ความเมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การข่มเหงรังแก เพื่อน 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม นักเรียนสามารถ ไม่ข่มเหงรังแก เพื่อนได้อย่าง เหมาะสม	2. <u>ขั้นแสดง</u> 2.1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน ชักถาม และให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้ฟัง เพื่อนำ เข้าสู่เรื่องความเมตตาครูฯ 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็น ผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดง ครบทุกคน เพื่อให้มีประสบการณ์ในการแสดง แต่ละครั้ง 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้ การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงกับความเป็นจริง 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดง บทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นในการแสดง 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียน ลองแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความ ตื่นเต้น วิตกกังวล 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาท ที่ได้รับ
			1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่ทำให้เพื่อน	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
4.	ความเมตตา การให้อภัย เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	ไม่เป็นไร	ไม่พอใจซึ่งเป็น การแสดงความ เมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ทำให้เพื่อน ไม่พอใจ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่ทำให้เพื่อนไม่ พอใจได้อย่าง เหมาะสม 1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การให้อภัยเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด	3. <u>ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง</u> เมื่อผู้แสดง ๆ จบแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์อภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับ บทบาทการแสดงของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยไม่มุ่งเน้นว่าใครแสดงดีหรือไม่ดี และการ แสดงครั้งนี้มีประโยชน์กับนักเรียนมากน้อย เพียงใด 4. <u>ขั้นแสดงเพิ่มเติม</u> หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผล การแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการ แสดงครั้งแรกยังไม่เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัย อาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อดูผล อีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น ผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย 5. <u>ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป</u> ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน สรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้รับ จากการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุป เพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ซึ่งเป็นการแสดง ความเมตตา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ให้อภัยเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ให้อภัยเมื่อเพื่อน ทำผิดพลาด	<u>การประเมินผล</u> 1. สังเกตการแสดงของนักเรียน 2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วม อภิปราย 3. สังเกตการสรุปของนักเรียน
5.	ความเมตตา การไม่ อาฆาต พยาบาท เพื่อน	สุดากับวันดี	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบ และเข้าใจเกี่ยว กับการไม่อาฆาต พยาบาทเพื่อนซึ่ง เป็นการแสดง ความเมตตา	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
6.	ความเมตตา	คนดีมีเมตตา	2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การอาฆาต พยาบาทเพื่อน 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่อาฆาตพยาบาท เพื่อนได้อย่าง เหมาะสม 1. เพื่อให้ นักเรียนนำความรู้ เรื่องความเมตตา ไปใช้ในชีวิตร ประจำวันได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนสรุปข้อ หาของความ เมตตาได้	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
7.	ความกรุณา ะการช่วยเหลือเพื่อน ที่อ่อนแอกว่า	สุขใจ	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อนแอกว่า ซึ่งเป็นความกรุณา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อนแอกว่า 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม การช่วยเหลือ เพื่อนที่อ่อนแอกว่า ได้อย่างเหมาะสม	
8.	ความกรุณา ะการช่วยเหลือเพื่อน ที่เดือดร้อน	ใจเขา ใจเรา	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การช่วยเหลือ	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			เพื่อนที่เดือดร้อน ซึ่งเป็นการแสดง ความกรุณา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่ช่วยเหลือ เพื่อนที่เดือดร้อน 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม การช่วยเหลือ เพื่อนที่เดือดร้อน ได้อย่างเหมาะสม	
9.	ความกรุณา : การไม่ พูดจาเหาะ เหือซ้ำเดิม เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	สุกใจไม่มี เพื่อน	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การไม่พูดจาเหาะ เหือซ้ำเดิมเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด ซึ่งเป็นการแสดง	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			ความกรุณา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การพูดจาเฮาะ เฮี้ยเข้าเดิมเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม ไม่พูดจาเฮาะเฮี้ย เข้าเดิมเมื่อเพื่อน ทำผิดพลาดได้ อย่างเหมาะสม	
10.	ความกรุณา ะการแสดง ความเห็นใจ และให้กำลังใจ ใจเมื่อเพื่อน มีความทุกข์	กำลังใจ	1. เพื่อให้ นักเรียนทราบและ เข้าใจเกี่ยวกับ การแสดง ความ เห็นใจและให้ กำลังใจเมื่อเพื่อน	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			มีความทุกข์ซึ่งเป็น การแสดงความ กรุณา 2. เพื่อให้ นักเรียนบอกการ กระทำที่แสดงถึง การไม่แสดงความ เห็นใจและไม่ให้ กำลังใจเมื่อเพื่อน มีความทุกข์ 3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถ แสดงพฤติกรรม การแสดงความ เห็นใจและให้ กำลังใจเพื่อนเมื่อ มีความทุกข์ได้ อย่างเหมาะสม	
11.	ความกรุณา	ใจกรุณา	1. เพื่อให้ นักเรียนนำความ รู้เรื่องความกรุณา	

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
12.	ความเมตตา กรุณา	เมตตา กรุณา	ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนสรุปเนื้อหา หาของความกรุณา ได้ 1. เพื่อให้ นักเรียนนำความรู้เรื่องความ เมตตากฎาไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ได้ 2. เพื่อให้ นักเรียนสรุปเนื้อหา หาของความ เมตตากฎาได้	
13.	ปัจจัยนิเทศ		1. นักเรียน สามารถปฏิบัติตน เป็นคนมีความ เมตตากฎาได้	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่า ความเมตตากฎาเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกการกระทำ ที่แสดงความเมตตาและความกรุณา

ครั้งที่	หัวข้อ	ชื่อกิจกรรม	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ
			2. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องความเมตตา กรุณาไปแนะนำคนอื่นได้ 3. เพื่อกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง	2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้บทบาทสมมติเรื่องความเมตตา กรุณา 3. ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากการตอบคำถามของนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา และประโยชน์ที่ได้รับ เน้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยกล่าวกล่าวขอบใจนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคนและกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ

การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 40 นาที

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 1

ชื่อเรื่อง การปฐมนิเทศ : เกมสัมพันธ์

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันระหว่างนักเรียน และผู้วิจัยกับนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมครั้งนี้ได้
3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายและความหมายของความเมตตากรุณา

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของการทำความรู้จักซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียน และผู้วิจัยกับนักเรียนก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยผู้วิจัยแนะนำตัวเองให้นักเรียนทุกคนรู้จัก
2. ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนหยิบรูปผลไม้ที่แบ่งออกเป็นส่วนตัวละ 1 ชิ้น
3. ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่หยิบได้ไปหาชิ้นส่วนรูปผลไม้ที่เหลือจากคนอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบกันให้เป็นรูปผลไม้ที่สมบูรณ์
4. ให้นักเรียนแต่ละคู่ซักถามข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกัน และจดข้อมูลที่ได้ลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ (ใช้เวลา 10 นาที)
5. เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นที่ละคู่ ผลัดกันแนะนำเพื่อนที่เป็นคู่ของตนแก่นักเรียนคนอื่น ๆ
6. เมื่อนักเรียนออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

7. ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เพื่อให้ให้นักเรียนที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อน ได้เปิดเผยถึงข้อมูลส่วนตัวของตน เพื่อจะได้ทำความรู้จักกันและสามารถแนะนำเพื่อนให้นักเรียนคนอื่นรู้จักด้วย
8. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และลักษณะการใช้บทบาทสมมติ เรื่องความเมตตากรุณา และความหมายของความเมตตากรุณา
9. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ที่จะพบกันเพื่อร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 2

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 2

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "จอมเกร" "

บทสนทนา "จอมเกร"

2. ป้ายชื่อสมมติ	4	ป้าย
3. หนังสือแบบเรียน	5	เล่ม
4. ปากกา	1	ด้าม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน ซึ่งเป็น
การแสดงความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการข่มเหงรังแกเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนได้อย่าง
เหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการข่มเหงรังแกเพื่อน นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่

- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของมานะหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2. นักเรียนเห็นด้วยกับการที่ครูสมศรีทำโทษมานะหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.3. นักเรียนรู้สึกอย่างไร ถ้าเพื่อนซุ่มแทงรังแกนักเรียน
- 3.4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ ว่าไม่ควรซุ่มแทงรังแกเพื่อน
- 3.5. ครูสมศรีบอกมานะอย่างไร จึงทำให้มานะจะปรับปรุงตัวเอง

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการซุ่มแทงรังแกเพื่อน
- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทกวีสมมติครั้งที่ 2

เรื่อง การไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน

"จอมเกเร"

มานะเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เอาแต่ใจตนเอง และเป็นคนที่ชอบรังแกเพื่อนในชั่วโมงงรีศึกษาซึ่งเป็นชั่วโมงก่อนพักกลางวัน ขณะที่ครูสมศรีสอนวิชางรีศึกษากำลังเดินเข้ามาใกล้ชั้นเรียน ครูสมศรีได้ยินเสียงของเสรีบอกให้เพื่อน ๆ นั่งที่ให้เรีบร้อย และบอกมานะให้เลิกแกล้งเพื่อนและนั่งที่ให้เรีบร้อย แต่มานะไม่เชื่อเดินมาตีหลังเสรีและเดินไปเชกหัวเพื่อนคนอื่น ครูสมศรีเดินเข้ามาเห็นมานะกำลังเชกหัววันชัย ครูสมศรีบอกมานะให้ขอโทษวันชัยและกลับไปนั่งที่ให้เรีบร้อย

วันนี้ครูสมศรีสอนนักเรียนเรื่องความเมตตากรุณา ขณะที่ครูกำลังสอนและนักเรียนคนอื่นฟังอย่างตั้งใจแต่มานะพยายามแกล้งวันชัยที่นั่งอยู่ข้างหน้า ครูสมศรีเห็นมานะแกล้งวันชัยและไม่ตั้งใจเรียนจึงถามมานะว่า ครูกำลังสอนเรื่องอะไร มานะตอบไม่ได้ ครูจึงให้มานะออกมาขึ้นหน้าชั้นเรียนแล้วสอนนักเรียนคนอื่นต่อจนหมดเวลา ครูให้นักเรียนเข้าแถวและเดินไปรับประทานอาหารกลางวันแต่มานะยังคงยืนอยู่หน้าชั้นเรียน นักเรียนคนอื่น ๆ ลงไปรับประทานอาหารกลางวันกันหมดแล้ว มานะเริ่มกระสับกระส่ายเพราะความหิวและความเมื่อย ครูสมศรีมองเห็นมานะกระสับกระส่ายจึงถามมานะว่าเป็นอย่างไรบ้าง มานะตอบครุ่นว่าผมหิวและเมื่อยด้วยครับ ครูสมศรีถามมานะว่าที่เชกถูกทำโทษให้ขึ้นหน้าชั้นเรียนและไม่ได้ลงไปและไม่ได้ลงไปทานอาหารพร้อมเพื่อนเพราะอะไร ู้ไหม มานะตอบ ผมทราบครับ เพราะผมแกล้งเพื่อนและไม่ตั้งใจเรียนครับ ผมขอโทษครับครู ผมจะไม่ทำอย่างนั้นแล้วมาอีก ผมสัญญา ครูยกโทษให้มานะและสอนมานะว่า ไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อนหรือคนอื่นอีก ถ้าเพื่อนแกล้งมานะ เชกหัวมานะ หรือทำให้มานะเจ็บ มานะจะชอบหรือไม่ มานะตอบว่าไม่ชอบ และให้สัญญาว่าจะไม่รังแกเพื่อนอีกและจะจดจำเหตุการณ์ในวันนี้ไว้เป็นข้อเตือนใจ ครูจึงอนุญาตให้มานะลงไปทานอาหารได้ มานะกล่าวขอบคุณครู

บทบาทของมานะ

มานะ เป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ฉันทเป็นคนเอาใจตนเองและชอบรังแกเพื่อนในชั่วโมงงวิชา เสรีบอกให้ฉันทเลิกแก๊งเพื่อนและนั่งที่ให้เรียบร้อย ฉันทไม่เชื่อเสรีและเดินมาดีหลังเสรี ฉันทเดินไปเทกหัวเพื่อนคนอื่น ฉันทกลับมาหนึ่งที่เมื่อครูสมศรีเข้ามาในห้องและให้ฉันทขอโทษวันชัยที่เทกหัว ในขณะที่ครูสมศรีกำลังสอน ฉันทพยายามแก๊งวันชัยซึ่งนั่งอยู่ข้างหน้าฉันททำให้วันชัยไม่มีสมาธิในการเรียน ครูเห็นฉันทแก๊งวันชัยจึงเรียกฉันทให้ยืนตอบว่าครูกำลังสอนเรื่องอะไร ฉันทตอบไม่ได้ ครูให้ฉันทยืนอยู่ที่หน้าชั้นเรียนโดยไม่สนใจฉันทจนหมดเวลา ครูให้นักเรียนคนอื่นลงไปรับประทานอาหารกลางวันหมดแล้ว ครูเห็นฉันทกระสับกระส่ายจึงถามฉันทว่าเป็นอย่างไรบ้าง ฉันทตอบครู ผมหัวและเมื่อยตัวครับ ครูถามฉันท ที่เธอถูกทำโทษให้ยืนที่หน้าชั้นเรียนและไม่ได้ลงไปรับประทานอาหารกลางวันพร้อมเพื่อนเพราะอะไรเธอรู้ไหม ฉันทตอบ ทราบครับ เพราะผมแก๊งเพื่อนและไม่ตั้งใจเรียนครับผมขอโทษครับครู ผมจะไม่ทำอย่างนี้แล้วมาอีก ผมสัญญา ครูยกโทษให้ฉันทและสอนฉันทว่า ไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อนหรือคนอื่นอีก ถ้าเพื่อนแก๊งฉันท เทกหัวฉันท หรือทำใหฉันทเจ็บ ฉันทจะชอบหรือไม่ฉันทตอบว่าไม่ชอบ และฉันทให้สัญญาอีกครั้งว่าฉันทจะจดจำเหตุการณ์นี้เป็นข้อเตือนใจไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีก ครูอนุญาตให้ฉันทลงไปทานอาหารกลางวันได้ ฉันทกล่าวขอบคุณครู

บทบาทของครูสมศรี

ฉันทชื่อสมศรี เป็นครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ในชั่วโมงก่อนพักกลางวันวันนี้ ขณะที่ฉันทเดินเข้ามาใกล้ชั้นเรียน ฉันทได้ยินเสียงเสรีซึ่งเป็นหัวหน้านักเรียนบอกให้นักเรียนคนอื่นนั่งที่ให้เรียบร้อยและบอกให้มานะเลิกแก๊งเพื่อนและนั่งที่ให้เรียบร้อย เมื่อฉันทเดินเข้าไปในห้องเรียนฉันทเห็นมานะกำลังเทกหัววันชัย ฉันทบอกให้มานะขอโทษวันชัยและกลับไปนั่งที่ให้เรียบร้อย วันนี้ฉันทสอนเรื่องความเมตตากรุณา ฉันทเห็นมานะแก๊งวันชัยและไม่ตั้งใจฟังที่ฉันทสอน ฉันทจึงให้มานะยืนตอบว่าฉันทสอนเรื่องอะไรมานะตอบไม่ได้ ฉันทให้มานะยืนที่หน้าชั้นเรียนโดยไม่สนใจมานะเลยจนหมดเวลา

ฉันให้นักเรียนเดินเข้าแถวลงไปรับประทานอาหารกลางวัน ฉันเห็นมานะเริ่มกระสับกระส่าย ฉันเห็นจึงถามมานะว่าเป็นอย่างไรบ้าง มานะตอบฉันว่าเธอหัวและเมื่อยตัว ฉันถามมานะว่า เธอรู้ไหมที่เธอถูกทำโทษให้ยืนหน้าชั้นเรียน และไม่ได้ลงไปรับประทานอาหารกลางวันพร้อมเพื่อนเพราะอะไร มานะตอบว่าทราบ เพราะเธอแกล้งเพื่อนและไม่ตั้งใจเรียน มานะขอโทษฉัน และบอกว่าเธอสัญญาจะไม่ทำอย่างนั้นอีก ฉันยกโทษให้มานะและสอนว่า ไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อนหรือคนอื่นอีก ถ้าเพื่อนแกล้งมานะ เขกหัวมานะ หรือทำให้มานะเจ็บ มานะจะชอบไหม มานะฟังคำสอนของฉันและให้สัญญาอีกครั้งว่า จะจดจำเหตุการณ์ในวันนี้ไว้เป็นข้อเตือนใจไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีก

บทบาทของเสรี

ฉันชื่อเสรี เป็นหัวหน้าชั้นเรียน ในชั่วโมงจริยศึกษาฉันบอกเพื่อนให้สิ่งที่ให้เรียบร้อย และบอกมานะให้เลิกแกล้งเพื่อนและสิ่งที่ให้เรียบร้อย มานะไม่เชื่อฉันเดินมาตีหลังฉัน และเดินเขกหัวเพื่อนคนอื่นต่อ

บทบาทของวันชัย

ฉันชื่อวันชัย ในชั่วโมงจริยศึกษามานะเขกหัวฉัน ครูสมศรีเข้ามาเห็นจึงให้มานะขอโทษฉัน ขณะที่ครูกำลังสอน มานะพยายามแกล้งฉันอีกทำให้ฉันไม่มีสมาธิในการเรียน

บทสนทนา "จอมเกเร"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ศึกษาปีที่ 5 ในช่วงชั่วโมงจริยศึกษา

เสรี₍₁₎ : (ทำท่าทำหูเล็งเสียงดังแบบตะโกน) อ้าวเพื่อน ๆ นี่ที่ได้แล้วครูสมศรีจะมาแล้วนะ
มานะ เชอเล็กแกลึงเพื่อนเสี่ยทีจะกลับไปนั่งที่ด้วย

มานะ₍₁₎ : ลันไม่ว่าจะทำไม่ว่าสิ่งนี้ก็ ดีเสี่ยเลข นี่แน่ (ดีเสี่ยจะเดินไปเชกหัววันชัย)

ครูสมศรีเดินเข้ามาในห้องเห็นมานะกำลังเชกหัววันชัย

ครูสมศรี₍₁₎ : มานะเชอเชกหัววันชัยทำไม ขอโทษเพื่อนชะและกลับไปนั่งที่

มานะ₍₂₎ : ครับครู ขอโทษนะวันชัย (แล้วเดินกลับไปนั่งที่)

วันชัย₍₁₎ : (ทำท่าทางพริกหน้า)

ครูสมศรี₍₂₎ : นักเรียนพร้อมที่จะเรียนแล้วใช่ไหม

(สมาชิกทุกคนพูดพร้อมกัน " ครับ ")

ครูสมศรี₍₃₎ : วันนี้ครูจะสอนเรื่องความเมตตา กรุณา ความเมตตา กรุณาหมายถึง การช่วยให้ผู้อื่น
มีความสุข.....

มานะ₍₃₎ : อยากทำให้เราโดนคุ ต้องแกลึงให้เรียมไม่รู้เรื่อง (ทำท่าทางแกลึงวันชัย)

ครูสมศรี₍₄₎ : มานะเชอทำอะไร

มานะ₍₄₎ : เปล่าครับครู

ครูสมศรี₍₅₎ : โทนเชอลุกขึ้นยืนตอบครูที่ว่า วันนี้ครูสอนเรื่องอะไร

มานะ₍₅₎ : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงตะกุกตะกัก) ผม...ผมไม่ทราบครับ

ครูสมศรี₍₆₎ : แสดงว่าเธอไม่ได้ตั้งใจฟังที่ครูสอนเลยใช่ไหม และครูเห็นนะ ว่าเธอกำลังแกลึง
วันชัยอยู่ มานะออกมาขึ้นหน้าห้องเดี๋ยวนี้

มานะ₍₆₎ : ครับ (ทำท่าทางเดินออกมาขึ้นหน้าชั้นเรียน)

ครูสมศรีสอนต่อจนหมดเวลาและให้นักเรียนไปฝึกทบทวนซ้ำได้

มานะ₍₇₎ : (ทำท่าทางกระวนกระวาย)

- ครูสมศรี_(๗) : (มองมานะ) เป็นยังไงมานะ
- มานะ_(๘) : ผมหัวและเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว ผมขอโทษครับผมจะไม่ทำอีกแล้ว ผมสัญญา
- ครูสมศรี_(๘) : ครูขอโทษให้เธอ แต่เธอควรจำไว้ว่าจะไม่ซุ่มแทงรังแกเพื่อนอีก เธอลองคิดดูถ้าเพื่อนแกล้งเธอ เขาก็ก้าวเธอหรือทำเธอให้เจ็บ เธอจะรู้สึกอย่างไร
- มานะ_(๙) : ผมไม่ชอบครับ ผมให้สัญญาครับที่ผมจะไม่แกล้งเพื่อนอีกแล้ว และผมจะจำเหตุการณ์นี้เป็นข้อเตือนใจครับ
- ครูสมศรี_(๙) : ดีใจ ที่เธอจะปรับปรุงตัวใหม่ เอาละ เธอลงไปทานข้าวได้แล้ว
- มานะ_(๑๐) : ขอบคุณครับ (ทำท่าทางไหว้ครูและเดินออกไป)

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 3

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 3

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "ผู้ส่านิกนิค"

บทสนทนา "ผู้ส่านิกนิค"

2. ป้ายชื่อสมมติ	4	ป้าย
3. สมุด	2	เล่ม
4. ยางลบ	1	ก้อน
5. ไม้กวาดพื้น	2	อัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ ซึ่งเป็น
การแสดง ความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการทำให้เพื่อนไม่พอใจ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจได้อย่าง
เหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
ให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการทำให้เพื่อนไม่พอใจ นักเรียนคิด
ว่า การกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่

- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความคั่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ความบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของอุดม เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2. การที่พรชัยและวิภาแสดงออกเช่นนั้น เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.3. อุดมทำอย่างไร วิภากับพรชัยจึงไม่พอใจอุดม
 - 3.4. นักเรียนรู้สึกอย่างไร ถ้าเพื่อนทำให้นักเรียนไม่พอใจ
 - 3.5. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่า ไม่ควรทำให้เพื่อนไม่พอใจเพราะเหตุใด
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำให้เพื่อนไม่พอใจ
 - 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 3

เรื่อง การไม่ทำให้เพื่อนไม่พอใจ

"ผู้สํานักนิค"

ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นชั่วโมงสุดท้ายวันนี้ ครูสั่งให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด วิชาหนึ่งทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่ง อุดมเดินมาหยิบฮางลบไปโดยไม่บอกอิมวีกาก่อนและไม่นำฮางลบมาคืน วิชาไม่พอใจอุดมจึงเดินไปหยิบฮางลบคืนและพูดว่าอุดมว่า คราวหลังจะอิมของให้บอกก่อนและควรนำมาคืนเจ้าของด้วย แต่อุดมไม่สนใจฟังวิชา วิชาจึงเดินกลับไปนั่งที่และทำงานต่อจนหมดชั่วโมง หลังจากโรงเรียนเลิก วิชา พรชัยและอุดมมีหน้าที่ทำความสะอาดชั้นเรียน แต่อุดมไม่ช่วยวิชาและพรชัยทำกลับวิ่งเล่นในห้องและแกล้งวีกากับพรชัยที่กำลังทำความสะอาด บางครั้งเอากะดาษทิ้งลงบนพื้นให้วิชาและพรชัยเก็บกวาดใหม่ วิชาและพรชัยไม่พอใจจึงพูดว่าอุดม แต่อุดมเล่นต่อและไม่สนใจฟังที่วิชาและพรชัยพูด วิชาและพรชัยทำความสะอาดต่อและไม่พูดกับอุดมอีก ครูสมรเดินมาตรวจความเรียบร้อย เห็นอุดมวิ่งเล่นจึงเรียกอุดมมาถาม วันนี้เวรทำความสะอาดชั้นเรียนหรือเปล่าอุดม อุดมตอบ ใช่ครับ ครูสมรจึงคุยอุดม ทำไมไม่ช่วยเพื่อนทำเวรทั้งที่เป็นหน้าที่ที่เธอต้องรับผิดชอบ ทำอย่างนี้เป็นการเอาเปรียบเพื่อน ถ้าอุดมช่วยเพื่อนทำเวรเพื่อน ๆ ก็จะได้กลับบ้านเร็ว แต่อุดมไม่ช่วยเพื่อนทำเวรยังเป็นการเพิ่มหน้าที่ให้เพื่อน ทำให้เพื่อนกลับบ้านช้า อุดมรู้ตัวไหมว่าทำผิด อุดมตอบทราบ ครูสมรพูดว่าเมื่อรู้ตัวว่าทำผิดก็ผิดแล้ว แต่ครูต้องทำโทษเธอให้เธอทำความสะอาดชั้นเรียนตอนพักกลางวันทุกวันเป็นเวลา 1 อาทิตย์ ครูสมรทำโทษอุดมและสอนอุดมว่าไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนถ้าอยากมีเพื่อน เพราะไม่มีใครเขาอยากคบกับคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น อุดมรับปากครูว่าเขาจะปรับปรุงตัวใหม่ จะช่วยเพื่อน ๆ ทำงานไม่เอาเปรียบเพื่อนอีก

บทบาทของอุดม

ฉันชื่ออุดม ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ครูสั่งให้ทำแบบฝึกหัด ฉันเดินไปหยิบฮางลบของวิชาโดยไม่บอกอิมวีกาก่อนและไม่นำฮางลบคืนให้วิชา วิชาเดินมาหยิบฮางลบคืนและพูดกับฉันอย่าง

ไม่พอใจว่าคราวหลังจะลืมของให้บอกก่อนและควรมานำคืนเจ้าของเขาด้วย ฉันไม่สนใจฟังวิชา หลังจากโรงเรือนเล็ก ฉันมีหน้าที่ทำความสะอาดกับวิชา และพรชัย แต่ฉันไม่ช่วยวิชากับพรชัยทำ กลับวิ่งเล่นในห้องและแกล้งเพื่อนที่กำลังทำความสะอาด บางครั้งฉันเอากะดาษทิ้งลงบนพื้นให้ วิชากับพรชัยเก็บกวาดใหม่ วิชาและพรชัยไม่พอใจฉันและพูดว่าฉัน แต่ฉันเล่นค่อไม่สนใจฟังวิชา กับพรชัยพูด ขณะที่ฉันเล่นครุสมรเดินมาเห็นจึงเรียกฉันไปถามวันนี้เวรฉันทำความสะอาดขึ้นเรือน หรือเปล่า ฉันตอบว่าใช่ ครูฉันว่าทำไมไม่ช่วยเพื่อนทำเวรทั้งที่เป็นหน้าที่ที่ฉันต้องรับผิดชอบ ทำอย่างนี้เป็นการเอาเปรียบเพื่อน ถ้าฉันช่วยเพื่อนทำเวร เพื่อน ๆ ก็จะได้กลับบ้านเร็ว แต่ฉันไม่ช่วยเพื่อนทำเวรเป็นการเพิ่มหน้าที่ให้กับเพื่อน ทำให้เพื่อนได้กลับบ้านช้า ครูถามว่าฉันรู้ตัวไหมว่า ทำผิด ฉันตอบว่าทราบ ครูบอกว่าเมื่อฉันรู้ตัวว่าทำผิดก็คิดแล้ว แต่ครูต้องทำโทษฉันให้ฉันทำความสะอาดขึ้นเรือนตอนพักกลางวันทุกวันเป็นเวลา 1 อาทิตย์ ครูสมรทำโทษฉันและสอนฉันว่า ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนถ้าฉันอยากมีเพื่อน เพราะไม่มีใครอยากจะคบกับคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น ฉันรับปากครูว่าฉันจะปรับปรุงตัวใหม่ จะช่วยเพื่อน ๆ ทำงานไม่เอาเปรียบเพื่อนอีก

บทบาทของครูสมร

ฉันชื่อสมร เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาที่ 5 หลังเลิกเรียนฉันเดินมาตรวจความเรียบร้อยที่ขึ้นเรือน ฉันเห็นอุดมวิ่งเล่นจึงเรียกอุดมมาถามว่าวันนี้เวรอุดมทำความสะอาดขึ้นเรือน หรือเปล่า อุดมตอบว่าใช่ ฉันจึงถามอุดมว่าทำไมอุดมไม่ช่วยเพื่อนทำเวรทั้งที่เป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ อุดมทำอย่างนี้เป็นการเอาเปรียบเพื่อน ถ้าอุดมช่วยเพื่อนทำเวรเพื่อน ๆ ก็จะได้กลับบ้านเร็ว แต่ อุดมไม่ช่วยเพื่อนทำเวรเป็นการเพิ่มหน้าที่ให้เพื่อน ทำให้เพื่อนได้กลับบ้านช้า อุดมรู้ตัวไหมว่าทำผิด อุดมตอบฉันทราบ ฉันพูดว่าเมื่ออุดมรู้ตัวว่าทำผิดก็คิดแล้ว แต่ฉันต้องทำโทษเขาให้เขาทำความสะอาดขึ้นเรือนตอนพักกลางวันทุกวันเป็นเวลา 1 อาทิตย์ ฉันทำโทษอุดมและสอนอุดมว่าไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนถ้าเขาอยากมีเพื่อน เพราะไม่มีใครอยากจะคบกับคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่นอุดมรับปากฉันว่าจะปรับปรุงตัวใหม่ จะช่วยเพื่อน ๆ ทำงานไม่เอาเปรียบเพื่อนอีก

บทบาทของวิภา

ฉันชื่อวิภา ชั่วโงงคณิตศาสตร์ครูสั่งให้ทำแบบฝึกหัด ฉันนั่งทำแบบฝึกหัดที่ครูสั่ง อุดมเดินมาหยิบอย่างลบไปโดยไม่รู้ชื่อฉันก่อนและไม่นำอย่างลบมาคืน ฉันไม่พอใจอุดมจึงเดินไปหยิบอย่างลบคืนและพูดว่าอุดมว่า คราวหลังจะขโมยของให้บอกก่อนและควรรำมาคืนเจ้าของเขาด้วย แต่อุดมไม่สนใจฟังฉันฉันจึงเดินกลับไปนั่งที่และทำงานต่อจนหมดชั่วโงง หลังจากโรงเรียนเลิก ฉัน พรชัย และอุดมมีหน้าที่ทำความสะอาดชั้นเรียน แต่อุดมไม่ช่วยฉันและพรชัยทำ กลับวิ่งเล่นในห้องและแกล้งฉันกับพรชัยที่กำลังทำความสะอาด บางครั้งเอากระดาษทิ้งลงบนพื้นให้ฉันและพรชัยเก็บกวาดใหม่ ฉันและพรชัยไม่พอใจจึงพูดว่าอุดม แต่อุดมเล่นต่อและไม่สนใจฟังที่ฉันและพรชัยพูด ฉันและพรชัยทำความสะอาดต่อและไม่พูดกับอุดมอีก

บทบาทของพรชัย

ฉันชื่อพรชัย หลังจากโรงเรียนเลิก ฉันมีหน้าที่ทำความสะอาดชั้นเรียนกับวิภา และอุดม แต่อุดมไม่ช่วยฉันและวิภาทำกลับวิ่งเล่นในห้องและแกล้งฉันกับวิภาที่กำลังทำความสะอาด บางครั้งเอากระดาษทิ้งลงบนพื้นให้ฉันกับวิภาเก็บกวาดใหม่ ฉันกับวิภาไม่พอใจจึงพูดว่าอุดม แต่อุดมเล่นต่อและไม่สนใจฟังที่ฉันกับวิภาพูด ฉันกับวิภาทำความสะอาดต่อและไม่พูดกับอุดมอีก

บทสนทนา "ผู้สำนักผิด"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในช่วงชั่วโมงคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นชั่วโมงสุดท้าย

- อุดม_(๑) : (ทำท่าทางเดินไปหยิบยางลบที่โต๊ะวิชาและเดินกลับมาหนึ่ง)
- วิชา_(๑) : (ทำท่าทางเดินมาโต๊ะอุดม) นู่อุดม ที่หลังจะสิ้นของไปใช้ก็ขอเงินก่อนนะ ไม่ใช่หยิบไปใช้เฉย ๆ เอาไปแล้วก็เอามาคืนด้วยไม่ใช่ให้เงินต้องเดินมาเอาเอง
- อุดม_(๒) : (ทำท่าทางไม่สนใจ) แล้วไง
- วิชา_(๒) : (ทำท่าทางพูดด้วยความไม่พอใจ) เสนอชิงเงาะ จันบอกเธอดี ๆ ยังไม่ฟังอีก เธอแหม่มากนะอุดม (เดินกลับไปหนึ่งที)

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขณะที่ทำความสะอาดห้องเรียนในตอนเย็น

- อุดม_(๓) : (ทำท่าทางวิ่งเล่นและฉีกกระดาษทิ้งไว้ที่พื้น)
- พรชัย_(๑) : อุดม เธอไม่คิดจะช่วยพวกเราทำเวรเลขหรือไง มัวแต่เล่นอยู่นั่นแหละ นี่ถ้าเธอไม่ช่วยก็อย่าเอากะดาษทิ้งลงพื้น เพราะฉันกับวิชาต้องเก็บกวาดใหม่
- วิชา_(๓) : (ทำท่าทางเห็นด้วย) ใช่ เมื่อชั่วโมงคณิตศาสตร์ก็ทิ้งหนึ่งแล้ว หยิบยางลบของเงินไปใช้ไม่ยอมขอเงินก่อน ฉันไม่พอใจนะอุดม แล้วยังไม่ช่วยทำเวรอีก นอกจากจะไม่ช่วยยังคอยแกล้งพวกเราให้ทำมากขึ้นด้วย เธอเอาเปรียบพวกเรามากเกินไปแล้วนะ
- พรชัย_(๒) : ถ้าครูรู้ว่าเธอไม่ช่วยพวกเราทำเวร เธอต้องถูกครูทำโทษแน่
- อุดม_(๔) : ถ้าพวกเธอไม่บอกครูก็ไม่มีทางรู้ได้หรอก พวกเธออาจจะทำก็ทำไปสิ ฉันจะเล่นต่อ (ทำท่าทางวิ่งเล่นในห้องเรียน)

ครูสมรเดินเข้ามาในห้องเรียนเห็นอุดมกำลังวิ่งเล่น

- ครูสมร_(๑) : อุดม เธอเป็นเวรทำความสะอาดวันนี้หรือเปล่า

- อุดม_(๕) : ไข่ครับ
- ครูสมร_(๔) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงคุ) อ้าว แล้วทำไมเธอถึงไม่ช่วยเพื่อนทำเวรล่ะ
ทั้งที่เธอมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ เธอทำอย่างนี้เป็นการเอาเปรียบเพื่อนนะอุดม
ถ้าเธอช่วยเพื่อนทำเวร เพื่อน ๆ ก็จะได้กลับบ้านเร็วขึ้น แต่เธอไม่ช่วยเพื่อน
ทำเวรเป็นการเพิ่มหน้าที่ให้กับเพื่อนทำให้เพื่อนได้กลับบ้านช้า เธอรู้ไหมว่าเธอ
ทำผิด
- อุดม_(๕) : ทราบครับ (ทำท่าทางก้มหน้า)
- ครูสมร_(๕) : เมื่อเธอรู้ตัวก็ดีแล้ว แต่ครูต้องทำโทษเธอที่เธอเอาเปรียบเพื่อน เธอต้องทำเวร
ตอนพักกลางวันทุกวันเป็นเวลา 1 อาทิตย์
- อุดม_(๖) : ครับครู
- ครูสมร_(๔) : ต่อไปเธอไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนอีกถ้าเธออยากมีเพื่อน เพราะไม่มีใครเขา
อยากจะคบกับคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น
- อุดม_(๕) : ครับครู ผมจะไม่เอาเปรียบเพื่อนอีกครับ จะช่วยเพื่อน ๆ ทำงาน ผมจะปรับปรุง
ตัวเองใหม่
- ครูสมร_(๕) : (ทำท่าทางพยักหน้าและยิ้ม) ดีล่ะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 4

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 4

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "ไม่เป็นไร"

บทสนทนา "ไม่เป็นไร"

2. ป้ายชื่อสมมติ 3 ป้าย

3. อุปกรณ์ทำกระถง เช่น กาว คุกกี้ดิน กลีบบั๊ก ฯลฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
ซึ่งเป็นการแสดงความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่าง
เหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
ให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดง
ให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง

- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยบริหารจัดการความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของวิมลที่ให้อภัยสมพรหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2. วิมลบอกทนายอย่างไร ทนายจึงยกโทษให้สมพร
- 3.3. นักเรียนคิดว่าสมพรรู้สึกอย่างไรที่ทำการทวงหนี้
- 3.4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่า ควรให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลลัพธ์ครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์แสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 4

เรื่อง การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

"ไม่เป็นไร"

ใกล้วันสอบกระทง ในชั่วโมงงานบ้าน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันทำกระทงส่งครู กลุ่มของสมพร วิมลและ ทนง ช่วยกันนำของมาเรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำกระทง สมพร วิมล และทนงช่วยกันทำกระทงจนเสร็จก่อนกลุ่มอื่น เมื่อทำกระทงเสร็จแล้วทนงเอากระทงวางไว้บนโต๊ะและชวนให้เพื่อนนั่งรอกกลุ่มอื่นทำกระทงให้เสร็จ สมพรธากฎกระทงของกลุ่มอื่นจึงลุกขึ้นยืนจะเดินไปดู แต่สมพรเซ็นโต๊ะจนกระทงหล่นลงมาเสียหาย ทนงโกรธสมพรที่ทำกระทงพังจึงคิดว่าสมพรว่าทำไมเดินไม่ระวังเลย ครูกระทงพังหมดแล้ว กลุ่มเราจะเอากระทงที่ไหนส่งครูกลุ่มอื่นเขาก็ก้าวานจะเสร็จแล้วด้วย สมพรเสียใจบอกกับทนงและวิมลว่า ขอโทษนะเพื่อน ๆ ฉันไม่ได้ตั้งใจชนให้กระทงหล่น ฉันฉุนเฉียวไปชนโต๊ะเข้า ฉันขอโทษจริง ๆ วิมลพูดปลอบใจสมพรเธอไม่ได้ตั้งใจทำกระทงพังนี่มันเป็นอุบัติเหตุ แต่ทนงยังโกรธสมพรอยู่จึงว่าสมพรว่า เป็นเพราะสมพรนั้นแหละเป็นคนทำให้กระทงพัง เดินไม่รู้จักระวัง วิมลเห็นสมพรไม่ตั้งใจทำกระทงพังจริงจึงพูดกับทนง ทนงสมพรเขาไม่ได้ตั้งใจทำกระทงพังจริง ๆ และเขาก็ขอโทษเราแล้วด้วย เราควรให้อภัยสมพรเขา นะเหลือเวลาอีกตั้งเยอะกว่าจะหมดชั่วโมง เรามาช่วยกันทำกระทงใหม่อีกตั้งเยอะก็ยังมีเหลืออยู่ ทนงพูดกับสมพรว่า ก็ได้เราขอโทษให้เธอสมพร เรามาช่วยกันทำกระทงใหม่อีกจะได้มีกระทงส่งครู สมพรพูดขอโทษเพื่อนอีกครั้ง วิมล และทนงพูดพร้อมกันว่า ไม่เป็นไรจ๊ะ

บทบาทของสมพร

ฉันชื่อสมพรในชั่วโมงงานบ้าน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันทำกระทงส่งครู กลุ่มของฉันมี วิมล ทนง ช่วยกันนำของมาเรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำกระทง ฉัน วิมล และทนงช่วยกันทำกระทงจนเสร็จก่อนกลุ่มอื่น แล้วทนงเอากระทงวางไว้บนโต๊ะและชวนให้ฉันและวิมลนั่งรอกกลุ่มอื่น

ทำกระทงให้เสร็จ แต่ฉันอยากดูกระทงของกลุ่มอื่นจึงลุกขึ้นยืนจะเดินไปดู แต่เชชนโตะจะจนกระทง หล่นลงมาเสียหาญ ทนงโกรธฉันที่ทำการทงพังจึงว่าฉัน ว่าเดินไม่ระวังเลข ทำกระทงพังหมดแล้ว กลุ่มเราจะเอากระทงที่ไหนส่งครู กลุ่มอื่นเขาก็ทำจนจะเสร็จแล้วด้วย ฉันเสียใจพูดกับวิมลและ ทนงว่า ขอโทษนะ ฉันไม่ได้ตั้งใจชนให้กระทงหล่นฉันเดินเฉยไปชนโตะเข้า ฉันขอโทษจริง ๆ วิมลพูดปลอบใจฉันว่าฉันไม่ได้ตั้งใจทำการทงพังมันเป็นอุบัติเหตุ แต่ทนงยังโกรธฉันอยู่พูดว่าฉันอีกว่าเป็น เพราะฉันนั้นแหละเป็นคนทำให้กระทงพัง เดินไม่รู้จักระวัง วิมลเห็นฉันไม่ตั้งใจทำการทงพัง จึงจึงพูดกับทนง ทนง ฉันไม่ได้ตั้งใจทำการทงพังจริง ๆ และฉันก็ขอโทษแล้วด้วย เราควรให้อภัยสมพร เหลือเวลาอีกตั้งเยอะกว่าจะหมดชั่วโมงช่วยกันทำการทงใหม่ก็ยังทัน ของก็ยังเหลืออยู่ ทนงพูดกับฉันว่าเขาขอโทษให้ฉัน เรามาช่วยกันทำการทงใหม่กัน จะได้มีกระทงส่งครู ฉันพูดขอโทษเพื่อนอีกครั้งวิมล และทนงพูดกับฉันว่า ไม่เป็นไร

บทบาทของวิมล

ฉันชื่อวิมล ในชั่วโมงงานบ้าน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันทำการทงส่งครู กลุ่มของฉันมี สมพร และทนง ช่วยกันนำของมาเรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำการทง ฉัน สมพร และทนง ช่วยกันทำการทงจนเสร็จก่อนกลุ่มอื่น ทนงเอากระทงวางไว้บนโตะและชวนให้ฉันและสมพรนั่งรอ กลุ่มอื่นทำการทงให้เสร็จ สมพรอยากดูกระทงของกลุ่มอื่นจึงลุกขึ้นยืนจะเดินไปดู แต่สมพรเชชนโตะจะจนกระทงหล่นลงมาเสียหาญ ทนงโกรธสมพรที่ทำการทงพังจึงพูดว่าสมพรเดินไม่ระวังทำให้กระทงพัง สมพรขอโทษฉันกับทนงและบอกว่าไม่ได้ตั้งใจชนให้กระทงหล่น เพราะฉันเดินเฉยไปชนโตะ ฉันพูดปลอบใจสมพรว่าเขาไม่ได้ตั้งใจทำการทงพังมันเป็นอุบัติเหตุ แต่ทนงยังโกรธและกดขี่ว่าสมพรเป็นคนทำให้กระทงพัง ฉันเห็นสมพรไม่ตั้งใจทำการทงพังจริงจึงพูดกับทนงว่า ทนง สมพร ไม่ได้ตั้งใจทำการทงพังจริง ๆ และเขาก็ขอโทษเราแล้วด้วย เราควรให้อภัยสมพร เหลือเวลาอีกตั้งเยอะกว่าจะหมดชั่วโมง เรามาช่วยกันทำการทงใหม่ก็ยังทัน ของก็ยังเหลืออยู่ ทนงจึงยกโทษให้สมพร และชวนฉันกับสมพรให้ช่วยกันทำการทงใหม่ สมพรพูดขอโทษฉันกับทนงอีกครั้ง ฉันและทนงพูดพร้อมกันว่า ไม่เป็นไรจะ

บทบาทของทนาง

ฉันซื้อทนางในชั่วโมงงานบ้าน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันทำกระทงส่งครู กลุ่มของ ฉันมี สมพร และวิมล ช่วยกันนำของมาเรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำกระทง ฉัน สมพร และวิมลช่วยกัน ทำกระทงจนเสร็จก่อนกลุ่มอื่น ฉันเอากระทงวางไว้บนโต๊ะและชวนให้เพื่อนนั่งรอกลุ่มอื่นทำกระทง ให้เสร็จ สมพรอยากดูกระทงของกลุ่มอื่นจึงลุกขึ้นยืนจะเดินไปดู แต่สมพรเซซนโต๊ะจนกระทงหล่นลง มาเสียหาย ฉันโกรธสมพรที่ทำกระทงพังจึงว่า ทำไมเดินไม่ระวังเลย ทำให้กระทงพังหมดแล้ว กลุ่มเราจะเอากระทงที่ไหนส่งครู กลุ่มอื่นเขาก็ทำจนจะเสร็จแล้วด้วย สมพรเสียใจพูดขอโทษฉัน กับวิมลว่าไม่ได้ตั้งใจชนให้กระทงหล่น เป็นเพราะฉันเลยเซไปชนโต๊ะเข้า วิมลพูดปลอบใจสมพร แต่ฉันยังโกรธสมพรอยู่จึงว่าสมพรอีกว่าเป็นเพราะสมพรนั้นแหละเป็นคนทำให้กระทงพัง เดินไม่รู้จักร ะวัง วิมลบอกให้ฉันให้อภัยสมพรเพราะสมพรไม่ได้ตั้งใจทำกระทงพังจริง ๆ และพูดขอโทษแล้ว วิมลบอกให้ช่วยกันทำกระทงใหม่ ฉันพูดกับสมพรว่า ยกโทษให้และมาช่วยกันทำกระทงกันใหม่ จะได้ มีกระทงส่งครู สมพรพูดขอโทษฉันกับวิมลอีกครั้ง ฉันและวิมลพูดพร้อมกันว่า ไม่เป็นไรจะ

บทสนทนา "ไม่เป็นไร"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในช่วงชั่วโมงงานบ้าน

วิมล_(๑) : ทนง สมพร ฉันว่าเราเอาของที่เคยมีมา มารวมกันดีกว่าจะได้ทำกระทงกัน

ทนง_(๑) : (ทำท่าทางพ้อหน้า) เอาสิ

(สมาชิกทุกคนทำท่าทางนำอุปกรณ์ทำกระทงมาวางบนโต๊ะ)

สมพร_(๑) : ของครบแล้ว เรามาช่วยกันทำกระทงกันดีกว่าจะได้เสร็จก่อนกลุ่มอื่น

(สมาชิกทำท่าทางพ้อหน้าพร้อมกัน และทำท่าทางช่วยกันทำกระทง)

ทนง_(๒) : (ทำท่าทางดีใจ) เอ้ กระทงเสร็จแล้วสวยเสียด้วย ฉันว่าเอากระทงวางไว้บนโต๊ะดีกว่านะ

วิมล_(๒) : (ทำท่าทางเห็นด้วย) ก็ดีจะ จะได้ไม่เปลืองเงินเหี้ยมเข้า

สมพร_(๒) : เคียวฉันเดินไปดูกระทงกลุ่มอื่นก่อนนะ จะดูดีว่าจะสวยสู้กลุ่มเราได้หรือเปล่า (ทำท่าทางเดินและเชยหน้าโต๊ะกระทงหล่น) โอ๊ะ!

ทนง_(๓) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงโกรธ) สมพรเธอเดินยังงี้ถึงให้ชนโต๊ะ ดูสิกระทงหล่นลงมาถึงหมดแล้ว แล้วกลุ่มเราจะเอากระทงที่ไหนส่งครูกันละ

สมพร_(๓) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงจะกุกตะกัก) ฉันขอโทษ ฉันไม่ได้ตั้งใจเดินชนโต๊ะจนกระทงหล่น ฉันรีบเลี้ยวไปชนโต๊ะเข้า ฉันขอโทษจริง ๆ

วิมล_(๓) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงเห็นใจ) ไม่เป็นไรหรอกสมพรก็เธอไม่ได้ตั้งใจ มันเป็นเรื่องอุบัติเหตุ

ทนง_(๔) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงโกรธ) แต่กระทงเราพังหมดแล้วนะวิมล เพราะสมพรนั้นแหละเป็นต้นเหตุ

วิมล_(๔) : ทนง สมพรเขาขอโทษเราแล้วนะและเขาก็ไม่ได้ตั้งใจทำกระทงพังด้วย เราควรให้อภัยเขาเถอะ ของก็ยังเหลืออยู่พอทำกระทงใหม่ได้ และเวลาที่ยังเหลืออีกเยอะกว่าจะหมดชั่วโมง เราช่วยกันทำใหม่ก็ยังทัน

- ทบง(5) : ก็ได้วิมล สมพรฉันยกโทษให้ เรามาช่วยกันทำกระทงใหม่กันเถอะเดี๋ยวจะหมดเวลาเสียก่อนจะไม่มีกระทงส่งครู
- สมพร(4) : (ทำท่าทางเสียใจ) ฉันขอโทษนะที่ต้องทำให้พวกเธอต้องทำกระทงใหม่อีก
- วิมล, ทบง : (พูดพร้อมกัน) ไม่เป็นไรหรอกค่ะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง ความเมตตา : การไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 5

ได้แก่ บทบาทสมมติ "สุดาภิวันดี"

บทสนทนา "สุดาภิวันดี"

2. ป้ายชื่อสมมติ	3	ป้าย
3. ไม้บรรทัด	1	อัน
4. ปากกา	1	ด้าม
5. รองเท้านักเรียน	1	คู่
6. หนังสือ	1	เล่ม
7. สมุด	2	เล่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อน ซึ่งเป็น
การแสดงความเมตตา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการอาฆาตพยาบาทเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่อาฆาตพยาบาทเพื่อนได้อย่าง
เหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
ให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการอาฆาตพยาบาทเพื่อน นักเรียนคิดว่า การกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่คนได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของสุคา เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2. การที่วันดีแสดงออกเช่นนั้น เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.3. ทำไมวันดีจึงไม่เห็นด้วยกับสุรีย์ที่ให้แก๊งค์
- 3.4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าไม่ควรอาฆาตพยาบาทเพื่อน เพราะเหตุใด

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครึ่งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการอาฆาตพยาบาทเพื่อน

- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 5

เรื่อง การไม่เอาขาดหน้าปากเพื่อน

"สุดากับวันดี"

สุดาและวันดีเป็นเพื่อนสนิทกันและนั่งเรียนติดกัน แต่มีเหตุการณ์ที่ทำให้ทั้ง 2 คนทะเลาะกัน วันนี้สุดาซื้อไม้บรรทัดใหม่และวันดีเห็น หลังจากชั่วโมงโฮมรูม สุดาหาไม้บรรทัดใหม่ที่ซื้อมาไม่เจอและโทษว่าวันดีเป็นคนเอาไป แต่วันดีปฏิเสธว่าไม่ได้เอาไม้บรรทัดของสุดาไป สุดาไม่เชื่อและพูดขาดวันดีที่เอาไม้บรรทัดไปซ่อนว่าจะแก้แค้นบ้าง ชั่วโมงวิชาสังคมศึกษาครูไม่มา สุดาเห็นวันดีไม่อยู่ก็โตะจึงหยิบปากกาวันดีไปซ่อนที่หลังห้อง วันดีเดินกลับมาที่โต๊ะหาปากกาไม่เจอ สุรียเห็นสุดาหยิบปากกาวันดีไปจึงบอกกับวันดีว่าสุดาเอาปากกาไปซ่อนที่หลังห้อง วันดีเดินไปหยิบปากกาคืนและกลับมาทำงานโดยไม่สนใจที่จะบอกว่าสุดา หลังจากหมดชั่วโมงสังคมครูสมรอนุญาตให้นักเรียนลงไปเข้าห้องน้ำได้ สุดารีบออกมาจากห้องและหยิบรองเท้าของวันดีไปซ่อน สุรียเห็นจึงถามสุดาว่าทำไมต้องแกล้งวันดีด้วย เธอรองเท้าเขาไปซ่อนถ้าเขาหาไม่เจอจะเธอรองเท้าที่ไหนใส่ เมื่อชั่วโมงสังคมก็เอาปากกาวันดีไปซ่อน แล้วนั่งแกล้งเขาก็ก สุดาตอบสุรียว่าวันดีอยากเอาไม้บรรทัดใหม่ของฉันไปซ่อนก่อนทำไม ฉันก็แกล้งคืนบ้าง สุรียถามคำว่า สุดารู้ได้ยังไงว่าวันดีเอาไม้บรรทัดไปซ่อน เขาอาจจะไม่ได้เอาไปก็ได้ สุดาเห็นหรือเปล่าว่าวันดีเอาไป สุดาตอบว่าไม่เห็น แต่ก็ยังเชื่อว่าวันดีนั้นแหละเป็นคนเอาไม้บรรทัดไป สุดาพูดจบก็เดินจากไป เมื่อวันดีเดินออกมาสุรียบอกกับวันดีว่า สุดาเธอรองเท้าไปซ่อน และบอกให้วันดีแกล้งสุดาบ้างเป็นการแก้แค้นแต่วันดีไม่ต้องการจะแก้แค้นสุดาและบอกให้สุรียเลิกตั้งความคิดที่จะแก้แค้นสุดา วันดีเดินไปหยิบรองเท้าจากที่ซ่อนและลงไปห้องน้ำพร้อมสุรีย ในชั่วโมงภาษาอังกฤษครูให้ทำแบบฝึกหัดให้เสร็จจึงจะลงไปพักกลางวันได้ นักเรียนคนอื่นทำเสร็จก็ลงไปรับประทานอาหารชั่วคราวหมดเหลือแต่สุดาซึ่งทำไม่เสร็จ วันดีเห็นและเข้าไปถามว่ายังทำไม่เสร็จหรือแต่สุดาไม่ตอบ วันดีไม่สนใจช่วยสุดาทำแบบฝึกหัดจนเสร็จจึงลงไปรับประทานอาหาร สุดาคิดว่าที่วันดีมาช่วยเพราะอาจจะแก้ตัวที่เอาไม้บรรทัดไป เมื่อสุดาทานข้าวเสร็จก็กลับเข้าห้องและหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน เจอไม้บรรทัดอยู่ในหนังสือ สุดาเสียใจที่โทษวันดี เมื่อวันดีเดินเข้ามา

ในห้องสุคาจึงขอโทษวันดีที่กล่าวหาว่าวันดีเป็นคนเอาไม้บรรทัดไป และยังคอยแกล้งวันดีอีกแต่วันดีไม่โกรธและคิดจะแก้แค้นกลับช่วยทำงานจนเสร็จ วันดียกโทษให้สุคาและบอกว่าสุคาเข้าใจผิด วันดีไม่โกรธสุคา สุคาและวันดีเข้าใจกันและเป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม

บทบาทของสุคา

ฉันชื่อสุคา วันนี้ฉันซื้อไม้บรรทัดใหม่ หลังจากชั่วโมงโสมรุมฉันหาไม้บรรทัดใหม่ที่ซื้อมาไม่เจอและโทษว่าวันดีเป็นคนเอาไป แต่วันดีปฏิเสธว่าไม่ได้เอาไม้บรรทัดของฉันไป ฉันไม่เชื่อและพูดอาฆาตวันดีที่เอาไม้บรรทัดไปซ่อนว่าจะแก้แค้นบ้าง ในชั่วโมงวิชาสังคมศึกษาคูไม่มา ฉันเห็นวันดีไม่อยู่ที่โต๊ะจึงหยิบปากกาวันดีไปซ่อนที่หลังห้อง หลังจากหมดชั่วโมงวิชาสังคมศึกษาคูสมรออนุญาตให้นักเรียนลงไปเข้าห้องน้ำได้ ฉันรีบออกมาจากห้องและหยิบรองเท้าของวันดีไปซ่อน สุรียเห็นจึงถามว่าทำไมต้องแกล้งวันดี ฉันเอารองเท้าวันดีไปซ่อน ถ้าวันดีหาไม่เจอจะเอารองเท้าที่ไหนใส่ เมื่อชั่วโมงสังคมฉันก็เอาปากกาวันดีไปซ่อน แล้วยังแกล้งเขาอีก ฉันตอบสุรียว่าที่วันดีอยากเอาไม้บรรทัดใหม่ของฉันไปซ่อนก่อนทำไม ฉันก็แก้แค้นบ้างสิ สุรียถามต่อว่าฉันรู้ได้อย่างไรว่าวันดีเอาไม้บรรทัดไปซ่อน วันดีอาจจะไม่ได้เอาไปก็ได้ ฉันเห็นหรือเปล่าว่าวันดีเอาไป ฉันตอบว่าไม่เห็นแต่ก็ยังเชื่อว่าวันดีเป็นคนเอาไม้บรรทัดไป ฉันพูดจบก็เดินจากไป ในชั่วโมงภาษาอังกฤษครูให้ทำแบบฝึกหัดให้เสร็จจึงจะลงไปพักกลางวันได้ นักเรียนคนอื่นทำเสร็จก็ลงไปทานข้าวกันหมด เหลือแต่ฉันยังทำไม่เสร็จ วันดีเห็นและเข้ามาถามว่ายังทำไม่เสร็จหรือฉันไม่ตอบ แต่วันดีช่วยฉันทำแบบฝึกหัดจนเสร็จจึงลงไปทานข้าว ฉันคิดว่าที่วันดีมาช่วยเพราะอยากแก้แค้นที่เอาไม้บรรทัดไป เมื่อฉันทานข้าวเสร็จก็กลับเข้าห้องและหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน เจอไม้บรรทัดอยู่ในหนังสือฉันเสียใจที่โทษวันดี เมื่อวันดีเดินเข้ามาในห้องฉันจึงขอโทษวันดีที่กล่าวหาว่าวันดีเป็นคนเอาไม้บรรทัดไป และยังคงคอยแกล้งวันดีอีกแต่วันดีไม่โกรธและไม่คิดจะแก้แค้น กลับช่วยทำงานจนเสร็จ วันดียกโทษให้ฉันและบอกว่าฉันเข้าใจผิดจึงไม่โกรธ ฉันและวันดีเข้าใจกันและเป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม

บทบาทของวันดี

ฉันชื่อวันดี ฉันเห็นสุดาซื้อไม้บรรทัดใหม่ หลังจากชั่วโมงโสมรุม สุดาหาไม้บรรทัดใหม่ที่ซื้อ
มาไม่เจอและโทษว่าฉันเป็นคนเอาไป ฉันปฏิเสธว่าไม่ได้เอาไม้บรรทัดของสุดาไป สุดาไม่เชื่อและ
พูดอาฆาตฉันที่เอาไม้บรรทัดไปซ่อนว่าจะแค้นฉันบ้าง ในชั่วโมงวิชาสังคมศึกษาครูไม่มา ฉันไม่
อยู่ที่ใด เมื่อฉันเดินกลับมาที่โต๊ะหาปากกาไม่เจอ สุรีย์บอกฉันว่าสุดาเอาปากกาไปซ่อนที่หลังห้อง
ฉันเดินไปหยิบปากกาคืนและกลับมานั่งทำงานโดยไม่สนใจต่อว่าสุดา หลังจากหมดชั่วโมงสังคม
ครูสมรอนุญาตให้นักเรียนลงไปเข้าห้องน้ำได้ ฉันเดินออกมาสุรีย์บอกฉันว่า สุดาเอารองเท้าไปซ่อน
และบอกให้ฉันแกล้งสุดาบ้างเป็นการแก้แค้น แต่ฉันไม่ต้องการจะแค้นสุดาและพูดให้สุรีย์เลิก
ความคิดที่จะแค้นสุดา ฉันเดินไปหยิบรองเท้าจากที่ซ่อนและลงไปห้องน้ำพร้อมสุรีย์ ในชั่วโมงภาษา
อังกฤษครูให้ทำแบบฝึกหัดให้เสร็จจึงจะลงไปพักกลางวันได้ นักเรียนคนอื่นทำเสร็จก็ลงไปทานข้าว
กันหมดเหลือแต่สุดายังไม่เสร็จ ฉันเห็นและเข้าไปถามว่ายังทำไมไม่เสร็จหรือ สุดาไม่ตอบแต่
ฉันไม่สนใจช่วยสุดาทำแบบฝึกหัดจนเสร็จจึงลงไปทานข้าว เมื่อฉันเดินเข้ามาในห้องสุดาขอโทษ
ฉันก็กล่าวหาว่าฉันเป็นคนเอาไม้บรรทัดไป และยังคอยแกล้งฉันอีกแต่ฉันไม่โกรธและไม่คิดจะแค้น
คืนกลับช่วยทำงานจนเสร็จ ฉันยกโทษให้สุดาและบอกว่าสุดาเข้าใจผิด ฉันไม่โกรธหรอก สุดาและ
ฉันเข้าใจกันและเป็นเพื่อนกันเหมือนเดิม

บทบาทของสุรีย์

ฉันชื่อสุรีย์ ฉันเห็นสุดาหยิบปากกาวันดีไปจึงบอกกับวันดีว่าสุดาเอาปากกาไปซ่อน วันดี
หลังจากหมดชั่วโมงวิชาสังคมศึกษาครูสมรอนุญาตให้นักเรียนลงไปเข้าห้องน้ำได้ ฉันเห็นสุดาหยิบ
รองเท้าของวันดีไปซ่อน ฉันจึงถามสุรีย์ว่า ทำไมต้องแกล้งวันดีด้วย สุดาเอารองเท้าวันดีไปซ่อน
ถ้าวันดีหาไม่เจอจะเอารองเท้าที่ไหนใส่ เมื่อชั่วโมงสังคมสุดาก็เอาปากกาวันดีไปซ่อน แล้วจึง
แกล้งวันดีอีก สุดาตอบฉันว่าวันดีอยากเอาไม้บรรทัดใหม่ของสุดาไปซ่อนก่อนทำไม สุดาแค้นฉัน

บ้าง ฉันถามสุดาต่อว่าสุดารู้ได้ยังไงว่าวันดีเอาไม้บรรทัดไปซ่อน วันดีอาจจะไม่ได้เอาไปก็ได้
 สูดาทเห็นหรือเปล่าว่าวันดีเอาไป สูดาตอบว่าไม่เห็นแต่ก็ยังเชื่อว่าวันดีนั่นแหละเป็นคนเอาไม้บรรทัด
 ของสุดาไป สูดาพูดจบก็เดินจากไป ฉันคอยวันดีเดินออกมาจากห้องและบอกกับวันดีว่า สูดาเอา
 รองเท้าไปซ่อนและบอกให้วันดีแก้มองสุดาบ้างเป็นการแก้แค้น แต่วันดีไม่ต้องการจะแก้แค้นสุดา
 และบอกให้ฉันเลิกเล่นความคิดที่จะแก้แค้นสุดา วันดีเดินไปหยิบรองเท้าจากที่ซ่อนและลงไปห้องน้ำ
 พร้อมฉัน

บทสนทนา "สดากับวันดี"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากชั่วโมงโฮมรูม

สดา_(๑) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงโกรธ) วันดี เธอเอาไม้บรรทัดอันใหม่ของฉันไปซ่อนไว้ไหน

วันดี_(๑) : ฉันเปล่านะ เธอเอาไปลืมไว้ที่ไหนหรือเปล่า

สดา_(๒) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงโกรธ) ฉันไม่ได้ลืมเอาไว้ที่ไหน เธอบอกมาสิว่าเธอเอาไม้บรรทัดฉันไป ถ้าเธอไม่บอก คอยคุนฉันจะแกล้งเธอกลับบ้าง อหากเอาไม้บรรทัดของฉันไป

สถานการณ์และบทสนทนาต่อไปนี้เกิดขึ้นที่ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในชั่วโมงสังคม

วันดี_(๒) : (ทำท่าทางเดินไปโต๊ะเพื่อน)

สดา_(๓) : วันดีไม่อยู่นี่ เราเอาปากกาไปซ่อนดีกว่าจะได้ไม่มีปากกาเขียน

วันดี_(๓) : (เดินกลับมาที่โต๊ะ และทำท่าทางตกใจ) เอ๊ะ ปากกาของฉันหายไปในไหนนะ เมื่อกี้ยังอยู่บนโต๊ะเลย อยู่ไหนนะ

สุรีย_(๑) : วันดี ฉันเห็นสดาเอาปากกาของเธอไปซ่อนหลังห้องนะ

วันดี_(๔) : ขอบใจนะ ฉันไปหยิบมาก่อนจะได้ทำงานเสร็จ

สถานการณ์และบทสนทนาต่อไปนี้เกิดขึ้นที่ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากหมดชั่วโมงสังคมและครูให้ไปเข้าห้องน้ำ

สดา_(๔) : (ทำท่าทางหยิบรองเท้าของวันดีไปซ่อน)

สุรีย_(๒) : (เดินออกมาและเห็นสดากำลังซ่อนรองเท้า) สดา เธอเอารองเท้าของวันดีไปซ่อนทำไม ทำไมเธอต้องแกล้งเขาด้วย เขากำลังจะไปไหน ชั่วโมงสังคมก็ครึ่งหนึ่งแล้ว

สดา_(๕) : ก็วันดีอยากเอาไม้บรรทัดใหม่ของฉันไปซ่อนก่อนทำไมล่ะ ฉันก็แกล้งคืนบ้างสิ

- สุรีย์(3) : เธอรู้ได้ยังไงว่าวันดีเขาเอาไปซ่อน เขาอาจจะไม่ได้เอาไปก็ได้ เธอเห็นหรือเปล่าว่าวันดีเอาไม้บรรทัดไป
- สุดา(6) : (ทำท่าทางไม่สนใจ) ฉันไม่เห็น แต่ไม่รู้ละ วันดีนั้นแหละเป็นคนเอาไป ฉันไปละ (แล้วเดินออกไป)
- วันดี(5) : (ทำท่าทางเดินเข้ามา)
- สุรีย์(4) : วันดี สุดาเขาเอารองเท้าเธอไปซ่อน เขาคอยแกล้งเธออย่างนี้เธอน่าจะแกล้งคืนเขาบ้างนะ
- วันดี(6) : ฉันไม่ทำหรอก แล้วเธอก็อย่าคิดแกล้งคืนเลย มันไม่ดีหรอกเพราะสุดาก็เป็นเพื่อนของเรา เดี๋ยวฉันไปเอารองเท้ามาก่อนนะจะได้ไปฟ้องนำด้วยกัน
- สุรีย์(5) : จ๊ะ (ยิ้ม)

สถานการณ์และบทสนทนาต่อไปนี้เกิดขึ้นที่ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในชั่วโมงวิชา

อังกฤษครูให้ทำแบบฝึกหัดทำเสร็จจึงจะลงไปรับประทานอาหารข้าวได้

- สุดา(7) : (ทำท่าทางทำแบบฝึกหัด)
- วันดี(7) : สุดาเธอยังทำไม่เสร็จหรือฉันช่วยนะ
- สุดา(8) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงไม่พอใจ) เธอไม่ต้องมาช่วยฉันหรอก ฉันรู้ว่าเธอจะแกล้งตัวที่เอาไม้บรรทัดฉันไป
- วันดี(8) : ฉันไม่ได้คิดอย่างนั้นเลยนะ เพียงแค่ฉันอยากทำให้เธอลงไปทานข้าวพร้อม ๆ กันเท่านั้นเอง

ทั้ง 2 คนทำท่าทางช่วยกันทำแบบฝึกหัดจนเสร็จและเดินออกไป

- สุดา(9) : (ทำท่าทางเดินเข้ามาและนั่งหยิบหนังสือขึ้นมา) เอาหนังสือมาอ่านดีกว่า เย้! อะไรหละ ไม้บรรทัดของฉัน ฉันเข้าใจวันดีผิดไป
- วันดี(9) : (ทำท่าทางเดินเข้ามา)
- สุดา(10) : (ทำท่าทางพูดด้วยความเสียใจ) วันดีมาพอดี วันดีฉันขอโทษนะ ที่ว่าเธอเป็นคนเอาไม้บรรทัดไปและยังคอยแกล้งเธอก็ แต่เธอก็ไม่คิดจะแกล้งฉันคืนแล้วยังช่วยฉันทำงานอีก ฉันขอโทษนะ

วันดี(10) : ไม่เป็นไรหรอกสุดา ก็เธอเข้าใจฉันผิด ฉันยกโทษให้เธอ (ยิ้มให้สุดา)

สุดา(11) : (ทำท่าทางพูดด้วยความดีใจ) ดีใจจังที่เธอไม่โกรธฉัน ขอบใจเธอมากนะเรามา
ดีกันเถอะ

วันดี(11) : (พยักหน้าและยิ้ม) จ๊ะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 6

ชื่อเรื่อง ความเมตตา

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 6

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "คนดีมีเมตตา"

บทสนทนา "คนดีมีเมตตา"

2. ป้ายชื่อสมมติ 5 ป้าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้เรื่องความเมตตาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปเนื้อหาความเมตตาได้

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการไม่แสดงความเมตตา นักเรียนคิดว่า การกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดง ให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติ เป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง

- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความ
คั่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของวันดีและวิมลหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2. นักเรียนคิดว่าอุดมกับมานะสามารถปรับปรุงตัวเองได้ เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่
เพราะเหตุใด
 - 3.3. นักเรียนคิดว่าห้องเรียนของนักเรียนจะเป็นอย่างไร ถ้าเพื่อน ๆ ของ
นักเรียนมีความเมตตา
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิด
ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผล
ที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อคุณลักษณะหนึ่ง หากการ
แสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่แสดงความเมตตา
 - 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาท
สมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่าง
เหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 6

เรื่อง ความเมตตา

"คนดีมีเมตตา"

ในช่วงโมงโหมโรง ครูสมทบรณนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันนั้นเรียนอย่างมีความสุขได้ว่านักเรียนไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดอาฆาตพยาบาทเพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ครูสมทบรณนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเพื่อนในห้องของเราที่มีลักษณะตรงกับที่ครูบอกบ้างมีใครบ้าง ใครจะยกตัวอย่างให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังได้บ้าง สุธาขมมือและฮินพูว่า สุธาเคยโกรธวันดีและกล่าวหาว่าวันดีเอาของ ๆ สุธาไปและคอยแกล้งวันดี แต่วันดีไม่คิดจะแกล้งสุธาและไม่โกรธสุธาด้วยอย่างนี้เรียกว่าไม่อาฆาตพยาบาทได้หรือไม่ ครูตอบว่าได้ วันดีฮุกขึ้นยกตัวอย่างให้ครูฟังบ้างว่าเมื่อก่อนมานะเขาชอบรังแกเพื่อนจนได้ฉายาว่าเป็นจอมเกเร แต่เดี๋ยวนี้มานะเป็นคนดีแล้วไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีก ครูเห็นด้วยกับวันดีว่าครูก็สังเกตเห็นว่ามานะสามารถปรับปรุงตัวเองได้ ครูสมทบรณว่ายังมีตัวอย่างอีกไหม สมพรฮินขึ้นตอบครูว่า สมพรเคยทำกระทั่งพังแต่เพื่อน ๆ ก็ให้อภัยและพูดไม่ให้สมพรกังวลด้วย หลังจากนั้นวิภาดุกขึ้นฮินเล่าให้เพื่อนฟังว่า เมื่อก่อนอุดมชอบเอาเปรียบเพื่อน ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และชอบหยิบของคนอื่นโดยไม่ขออนุญาตเจ้าของจนทำให้เพื่อน ๆ ไม่พอใจ แต่เดี๋ยวนี้อุดมเปลี่ยนเป็นคนใหม่แล้ว เขาช่วยเพื่อนทำเวรแม้จะไม่ใช่วันที่เขาต้องทำ และจะขออนุญาตเพื่อนก่อนหยิบของทุกครั้ง ครูสมทบรณนักเรียนว่ายกตัวอย่างได้ดีและบอกคนที่ทำตัวคืออยู่แล้วให้ปฏิบัติต่อไป และคนที่ปรับปรุงตัวเองได้ก็พยายามรักษาความดีนั้นไว้ และสอนนักเรียนว่า ถ้าห้องของเรามีแต่คนดีมีเมตตาทุกคน ทุกคนในห้องคงจะมีความสุข นักเรียนทุกคนควรจะจดจำตัวอย่างที่เพื่อนเล่าให้ฟังและนำไปปฏิบัติตามเพื่อจะได้เป็นคนดีมีเมตตา

บทบาทของครูสมร

ฉันทชื่อสมร ในช่วงโมงโฮมรูมฉันรอบรมนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขว่านักเรียนไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดเอา Schadenfreude เพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ฉันถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเพื่อนในห้องของเราที่มีลักษณะตรงกับที่ครูบอกบ้างมีใครบ้าง ใครจะยกตัวอย่างให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังได้บ้าง สุดาขมมือและฮันพูดว่า สุดาเคยโกรธวันดีและกล่าวหาว่าวันดีเอาของ ๆ สุดาไป และคอยแกล้งวันดีแต่วันดีไม่คิดจะแกล้งสุดาและไม่โกรธสุดาคืออย่างนี้ เรียกว่าไม่เอา Schadenfreude ได้หรือไหม ฉันตอบว่าได้ วันดีลุกขึ้นยกตัวอย่างให้ฉันฟังบ้างว่า เมื่อก่อนมานะเขาชอบรังแกเพื่อนจนได้ฉายาว่าเป็นจอมเกเร แต่เดี๋ยวนี้มานะเป็นคนดีแล้วไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีก ฉันเห็นด้วยกับวันดีจึงพูดว่าฉันก็สังเกตเห็นว่ามานะสามารถปรับปรุงตัวเองได้ ฉันถามว่ายังมีตัวอย่างอีกไหม สมพรฮันตอบฉันว่า สมพรเคยทำกระตังยั้งแต่เพื่อน ๆ ก็ให้อภัยและพูดไม่ให้สมพรกังวลด้วย วิภาลุกขึ้นฮันเล่าให้เพื่อนฟังว่า เมื่อก่อนอุดมชอบเอาเปรียบเพื่อน ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และชอบหยิบของของคนอื่นโดยไม่ให้คนอนุญาตเจ้าของก่อนทำให้เพื่อน ๆ ไม่พอใจ แต่เดี๋ยวนี้อุดมเปลี่ยนเป็นคนใหม่แล้วเขาช่วยเพื่อนทำความแหว่มจะไม่ใช่วันที่เขาต้องทำ และจะอนุญาตเพื่อนก่อนหยิบของทุกครั้ง ฉันชวนนักเรียนว่า ยกตัวอย่างได้ดีและบอกคนที่ทำตัวดีอยู่แล้วให้ปฏิบัติต่อไป และคนที่ปรับปรุงตัวเองได้ก็พยายามรักษาความดีนั้นไว้ และสอนนักเรียนว่า ถ้าห้องของเรามีแต่คนดีมีเมตตาทุกคน ทุกคนในห้องคงจะมีความสุข นักเรียนทุกคนควรจะต้องจดจำตัวอย่างที่เพื่อนเล่าให้ฟังและนำไปปฏิบัติตามเพื่อจะได้เป็นคนดีมีเมตตา

บทบาทของสุดา

ฉันทชื่อสุดา ในช่วงโมงโฮมรูม ครูสมรรอบรมนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขว่านักเรียนไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดเอา Schadenfreude เพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ครูสมรถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่า

เพื่อนในห้องมีใครที่มีลักษณะตรงกับที่ครูบอกบ้าง ให้นักตัวอย่างให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง ฉันยกมือและ
ยืนพูดว่า ฉันเคยโกรธวันดีและกล่าวหาว่าวันดีเอาของ ๆ ฉันไป และคอยแกล้งวันดี แต่วันดีไม่คิด
จะแกล้งฉันและไม่โกรธฉันด้วยอย่างนี้ เรียกว่าไม่เอา Schadenfreude ได้หรือไม่ ครูตอบว่าได้แล้วครูสมร
ชมฉันและเพื่อน ๆ ว่า อกตัวอย่างได้ดี

บทบาทของวันดี

ฉันชื่อวันดี ในชั่วโมงโฮมรูม ครูสมรอบรมนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่าง
มีความสุขว่านักเรียนไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิด
เอา Schadenfreude เพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ครูสมรถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเพื่อน
ในห้องใครที่มีลักษณะตรงกับที่ครูบอกบ้าง และให้นักตัวอย่างให้เพื่อนฟัง ฉันลุกขึ้นยืนยกตัวอย่างให้
ครูฟังต่อจากสัปดาห์ที่แล้ว เมื่อก่อนมานะเขาชอบรังแกเพื่อนจนได้ฉายาว่าเป็นจอมเกร แต่เดี๋ยวนี้มานะ
เป็นคนดีแล้วไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีก ครูเห็นด้วยกับฉันครูตอบว่าครูก็สังเกตเห็นว่ามานะสามารถ
ปรับปรุงตัวเองได้ และถามนักเรียนคนอื่นต่อ ครูสมรชมฉันและเพื่อน ๆ ว่า อกตัวอย่างได้ดี

บทบาทของสมพร

ฉันชื่อสมพร ในชั่วโมงโฮมรูม ครูสมรอบรมนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่าง
มีความสุขว่านักเรียนไม่ควรข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิด
เอา Schadenfreude เพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ครูสมรถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่าเพื่อน
ในห้องใครที่มีลักษณะตรงกับที่ครูบอกบ้างและให้นักตัวอย่างให้เพื่อนฟัง ฉันยกตัวอย่างเรื่องที่ฉันทำ
กระทั่งฟังให้ครูฟัง แต่เพื่อน ๆ ก็ให้อภัยและพูดไม่ให้ฉันกังวลด้วย ฉันพูดจบก็นั่งลงครูชมฉันและ
เพื่อน ๆ ว่า อกตัวอย่างได้ดี

บทบาทของวิชา

ฉันชื่อวิชา ในชั่วโมงโฮมรูม ครูสมทบถามนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขว่านักเรียนไม่ควรขัดแย้งรังแกเพื่อน ไม่ควรเอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดเอาดีดหาบาทเพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด และให้นักเรียนยกตัวอย่างให้เพื่อนฟังฉันยกตัวอย่างเรื่องของอุดมให้ครูและเพื่อน ๆ ฟังว่า เมื่อก่อนอุดมเขาชอบเอาเปรียบเพื่อน ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และชอบหยิบของของคนอื่นโดยไม่ขออนุญาตเจ้าของก่อนทำให้เพื่อน ๆ ไม่พอใจ แต่เดี๋ยวนี้อุดมเปลี่ยนเป็นคนใหม่แล้ว เขาช่วยเพื่อนทำความแหวแม้จะไม่วันที่เขาต้องทำ และจะขออนุญาตเพื่อนก่อนหยิบของทุกครั้ง ครูสมทบฉันและเพื่อน ๆ ว่า ยกตัวอย่างได้ดี

บทสนทนา "คนดีมีเมตตา"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังในชั่วโมงโฮมรูม

ครูสมร_(๑) : นักเรียนทุกคน การที่นักเรียนจะอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างมีความสุขได้ นักเรียนจะต้องไม่ข่มเหงรังแกเพื่อน ไม่เอาเปรียบเพื่อนจนทำให้เพื่อนไม่พอใจ ไม่คิดอาฆาตพยาบาทเพื่อน และให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด โหนนักเรียนลองบอกครูซิว่ามีเพื่อนคนไหนที่เป็นอย่างที่คุณบอกไปแล้วบ้าง ใครจะยกตัวอย่างให้ครูและเพื่อนๆ ฟังได้บ้างคะ

สุดา_(๑) : (ยกมือและยืนขึ้น) หนูค่ะคุณครู หนูเคยโกรธวันดีเพราะคิดว่าวันดีเอาไม้บรรทัดของหนูไป และหนูยังเคยแกล้งวันดีอีกด้วย แต่วันดีไม่โกรธหนูและยังช่วยหนูทำงานจนเสร็จด้วยค่ะ อย่างนี้แสดงว่าวันดีไม่อาฆาตพยาบาทหนู ใช่หรือไม่ค่ะ

ครูสมร_(๒) : (พยักหน้าและยิ้ม) ใช่จะสุดา

วันชัย_(๑) : (ยกมือและยืนขึ้น) ผมก็มีตัวอย่างครับคุณครู เมื่อก่อนมานะชอบรังแกเพื่อน จนเพื่อนๆ ตั้งฉายาว่าจอมเกร แต่เดี๋ยวนี้มานะเขาไม่ข่มเหงรังแกเพื่อนอีกแล้วครับ

ครูสมร_(๓) : (ทำท่าทางเห็นด้วย) ครูเห็นด้วยจะวันชัย ครูคอยสังเกตมานะเสมอ และเห็นว่ามานะสามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดีขึ้น แล้วมีใครอีกไหมที่จะยกตัวอย่างให้ฟังอีก

สมพร_(๑) : (ยกมือและยืนขึ้น) ผมครับ เรื่องนี้เกิดกับผมเอง ผมทำกระตังในชั่วโมงงานบ้านแล้วเพื่อน ๆ ก็ให้อภัยผมและหนูทำให้ผมหมดกังวลด้วยครับ

ครูสมร_(๔) : (พยักหน้า) ดีมากจะสมพร มีใครจะยกตัวอย่างให้ฟังอีก ครูขอให้ยกตัวอย่างอีกคนมีใครไหมคะ

วิภา_(๑) : (ยกมือ) มีค่ะ (ยืนขึ้น) เมื่อก่อนอุดมเขาชอบเอาเปรียบเพื่อน ๆ ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และชอบหยิบของ ๆ คนอื่นโดยไม่ให้ขออนุญาตก่อน แต่เดี๋ยวนี้อุดมเปลี่ยน

เป็นคนใหม่แล้วละ คุณช่วยเพื่อนทำงานทั้งที่ไม่ว่างที่บ้านของตัวเอง และคุณจะช่วย
ของกับออก เพื่อนก่อนทุกทีละ

ครูสมร(5) : (ทำท่าทางยิ้มให้วิภา) ขอบใจจะวิภา นึกเรียนยกตัวอย่างได้ดีมาก คนที่ทำตัวดี
อยู่แล้วก็รักษาความดีนั้นไว้ สำหรับคนที่สามารถปรับปรุงตัวเองได้ครูก็ชื่นใจด้วย
ถ้าฝึกเรียนทุกคนเป็นคนดีมีเมตตา พวกเราก็คงจะมีความสุขมากกว่านี้แน่นอน
ฝึกเรียนควรจะทำสิ่งที่เพื่อนเล่าให้ฟังและนำไปปฏิบัติ เพื่อจะได้เป็นคนดีมีเมตตา
เหมือนกับเพื่อนหลายคนที่ฝึกเรียนชมเชยกันเมื่อสักครู

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 7

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 7

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "สุขใจ"

บทสนทนา "สุขใจ"

2. ป้ายชื่อสมมติ 4 ป้าย

3. กระเป๋านักเรียน 2 ใบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอ
กว่า
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
ให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่
อ่อนแอกว่า นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่

- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อการแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของสปีชีสเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของกิตติหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.3. ถ้านักเรียนเป็นผู้ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร
 - 3.4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อคุณลักษณะหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า
 - 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. **สังเกตการแสดงของนักเรียน**
2. **สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย**
3. **สังเกตการสรุปของนักเรียน**

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 7

เรื่อง การช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนแอกว่า

"สุขใจ"

เช้าวันหนึ่งขณะที่สืบสายกำลังเดินมาโรงเรียน สืบสายเห็นน้องป.3 ชื่อจ้อยซึ่งพาบิดาเดินมาโรงเรียน สืบสายเข้าไปทักทายและช่วยจ้อยถือกระเป๋า และถามว่าบ้านอยู่แถวนี้หรือ บ้านของสืบสายอยู่เลขไปหน้อย จ้อยตอบว่าบ้านเขาอยู่แถวนี้ สืบสายถือกระเป๋าให้จนถึงโรงเรียน และพาจ้อยไปส่งถึงห้องเรียน จ้อยขอบคุณสืบสาย ช่วงพักกลางวันสืบสายเห็นจ้อยนั่งอยู่คนเดียว จึงเข้ามาถามว่าจ้อยทานข้าวหรือยัง จ้อยตอบว่าทานแล้ว สืบสายนั่งคุยกับจ้อยเพื่อจ้อยจะได้ไม่เหงาจนหมดเวลาพักและพาจ้อยไปส่งที่ห้องเรียน กิดคิดตามสืบสายว่า จ้อยเป็นอะไรกับสืบสาย สืบสายบอกกับกิดคิดว่าไม่ได้เป็นอะไรกับจ้อย เป็นเพียงเพื่อนร่วมโรงเรียนเท่านั้น กิดคิดว่า ไม่ได้เป็นน้องเป็นญาติกันทำไมสืบสายต้องคอยช่วยจ้อยด้วย ช่วยถือกระเป๋า พาไปส่งห้องเรียน ทำไปทำไมไม่เห็นจะได้อะไรตอบแทนเหนื่อยเปล่า ๆ กิดคิดหุบก็เดินขึ้นห้องเรียนไป ในชั่วโมงจริยศึกษาครูสมศรีพูดเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า วันนี้ครูเห็นเพื่อนของเราคนหนึ่งน่ารักมากคนนั้นคือสืบสายให้นักเรียนปรบมือให้สืบสาย ครูพูดว่านักเรียนทุกคนคงอยากรู้ว่าสืบสายทำอะไรมา ครูเล่าให้นักเรียนฟังว่า ครูเห็นสืบสายช่วยเหลือน้องป.3 ที่พาบิดา ช่วยถือกระเป๋าให้ นั่งคุยเป็นเพื่อนน้องและพาน้องไปส่งห้องเรียน ครูให้สืบสายบอกเพื่อนว่าสืบสายได้อะไรตอบแทนจากการที่สืบสายช่วยเหลือน้องป.3 สืบสายยืนบอกครูและเพื่อนว่าเขาไม่ได้สิ่งตอบแทนเป็นสิ่งที่หวัง แต่ที่ได้คือความสุขใจและความสบายใจที่สามารถช่วยผู้ที่อ่อนแอกว่า และสามารถทำให้เขามีความสุข ครูสมศรีพูดชมสืบสายว่ามีใจกรุณาและสอนนักเรียนว่า ควรดูสืบสายเป็นตัวอย่างในการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งเป็นการกระทำของผู้ที่มีความกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

บทบาทของสี่บ่าว

ฉันชื่อสี่บ่าว เข้าวันนี่ขณะที่ฉันกำลังเดินมาโรงเรียน ฉันเห็นน้องป.3 ชื่อจ้อยซึ่งหาบิดาเดินมาโรงเรียน ฉันเข้าไปทักทายและช่วยจ้อยถือกระเป๋ และถามว่าบ้านอยู่แถวนี้หรือ บ้านฉันอยู่แถวไหน จ้อยตอบฉันว่าบ้านเขาอยู่แถวนี้ ฉันถือกระเป๋ให้จนถึงโรงเรียนและพาจ้อยไปส่งถึงห้องเรียน จ้อยขอบคุณฉัน ช่วงพักกลางวันฉันเห็นจ้อยนั่งอยู่คนเดียว จึงเข้ามาถามว่าจ้อยทานข้าวหรือยังจ้อยตอบว่าทานแล้ว ฉันจึงนั่งคุยกับจ้อยเพื่อจ้อยจะได้ไม่เหงาจนหมดเวลาพักและพาจ้อยไปส่งที่ห้องเรียน เกิดคำถามฉันว่าจ้อยเป็นอะไรกับฉัน ฉันบอกกับคิดว่า จ้อยไม่ได้เป็นอะไรกับฉันหรอกเป็นเพียงเพื่อนร่วมโรงเรียนเท่านั้น เกิดคำถามว่าไม่ได้เป็นน้องเป็นญาติกันทำไมฉันต้องคอยช่วยเหลือ ช่วยถือกระเป๋ พาไปส่งห้องเรียน ทำไปทำไมไม่เห็นจะได้อะไรตอบแทนเหมือนเปล่า ๆ เกิดคำถามว่าฉันจบก็เดินขึ้นห้องเรียนไป ในชั่วโมงจริยศึกษาครูสมศรีพูดเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ครูเล่าเรื่องที่เห็นฉันช่วยเหลือน้องป.3 และให้ฉันเล่าให้ฟังว่าได้อะไรตอบแทน ฉันเล่าให้เพื่อนฟัง ฉันไม่ได้สิ่งตอบแทนเป็นสิ่งของ แต่ที่ได้คือความสุขและความสบายใจที่สามารถช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า และสามารถทำให้เขามีความสุข ครูสมศรีพูดชมฉันว่ามีใจกรุณา

บทบาทของกิตติ

ฉันชื่อกิตติ ฉันเห็นสี่บ่าวช่วยเหลือจ้อยจึงถามว่า จ้อยเป็นอะไรกับสี่บ่าว สี่บ่าวบอกฉันว่าไม่ได้เป็นอะไรกัน เป็นเพียงเพื่อนร่วมโรงเรียนเท่านั้น ฉันพูดว่าสี่บ่าวว่าจ้อยไม่ได้เป็นน้องเป็นญาติกัน ทำไมสี่บาวต้องคอยช่วยเหลือเขาด้วย ช่วยถือกระเป๋ พาไปส่งห้องเรียน ทำไปทำไมไม่เห็นจะได้อะไรตอบแทนเหมือนเปล่า ๆ ฉันพูดจบก็เดินขึ้นห้องเรียนไป

บทบาทของครูสมศรี

ฉันชื่อสมศรี เป็นครูสอนจริยศึกษา วันนี้ฉันพูดเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าและบอกกับนักเรียนว่า วันนี้ครูเห็นเพื่อนของเราคนหนึ่งน่ารักมาก คนนั้นคือสืบสายให้นักเรียนปรบมือให้สืบสาย ฉันพูดว่านักเรียนทุกคนคงอยากรู้ว่าสืบสายทำอะไรมา ฉันเล่าให้นักเรียนฟังว่า ครูเห็นสืบสายช่วยเหลือน้องป.3 ที่ขาดการ ช่วยเหลือกระเป๋ามา ฉันคุยเป็นเพื่อนน้องและพาน้องไปส่งห้องเรียน ฉันให้สืบสายบอกครูและเพื่อนว่าสืบสายได้อะไรตอบแทนจากการที่สืบสายช่วยเหลือน้องป.3 เมื่อสืบสายพูดจบฉันพูดชมสืบสายว่ามีใจกรุณาและสอนนักเรียนว่า ควรคู่สืบสายเป็นตัวอย่างในการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่าโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งเป็นการกระทำของผู้มีความกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

บทบาทของจ้อย

ฉันชื่อจ้อย อยู่ชั้นป.3 ขาดินพิการ ฉันเดินมาโรงเรียนตอนเช้า สืบสายเข้ามาทักทายและช่วยฉันถือกระเป๋า และถามฉันว่าบ้านอยู่แถวนี้หรือ ฉันตอบว่าบ้านฉันอยู่แถวนี้ สืบสายถือกระเป๋าให้ฉันจนถึงโรงเรียนและพาฉันไปส่งถึงห้องเรียน ฉันขอบคุณสืบสาย ช่วงพักกลางวันสืบสายเห็นฉันนั่งอยู่คนเดียว จึงเข้ามาถามว่าฉันทานข้าวหรือยัง ฉันตอบทานแล้ว สืบสายนั่งคุยกับฉันจนหมดเวลาพักและพาฉันไปส่งที่ห้องเรียน

บทสนทนา "สรีใจ"

สถานการณ์และบทสนทนาดำเนินไปนี้เกิดขึ้นในเช้าวันหนึ่งระหว่างการเดินทางมาโรงเรียนของสืบสาย

จ้อย_(๑) : (ทำท่าทางเดินกระเผลกถือกระเป๋านักเรียน)

สืบสาย_(๑) : (ทำท่าทางเดินเข้ามาทักและหยิบกระเป๋ามาให้) สรีใจเข้ามาเข้าจะน้อง มาที่ช่วยถือกระเป๋าให้นะ บ้านน้องอยู่แถวนี้หรือ บ้านพี่อยู่เลขไปหน่อย

จ้อย_(๒) : ครับพี่บ้านผมอยู่แถวนี้

สืบสาย_(๒) : เด็กที่ถือกระเป๋าให้จนถึงโรงเรียนเลขนะ และจะพาน้องไปส่งถึงห้องด้วย

จ้อย_(๓) : ขอบคุณครับ (ยิ้มให้สืบสาย)

สืบสาย_(๓) : (ยิ้มให้จ้อย) ไม่เป็นไรจะ สิ่งไหนที่พี่ช่วยได้พี่ก็อยากจะช่วย

สถานการณ์และบทสนทนาดำเนินไปนี้เกิดขึ้นในช่วงพักกลางวัน สืบสายเดินมาเจอจ้อยนั่งอยู่

คนเดียว

สืบสาย_(๔) : (ทำท่าทางเดินเข้ามาและทัก) อ้าวน้อง มานั่งทำอะไรตรงนี้ทานข้าวหรือยัง

จ้อย_(๔) : ทานแล้วครับ

สืบสาย_(๕) : จินนี่นี่คุณเป็นเพื่อนนะ

จ้อย_(๕) : ขอบคุณครับพี่

เสียงยอียดดังขึ้น สืบสายเดินพาน้องไปส่งที่ห้อง

สืบสาย_(๖) : (ทำท่าทางเดิน)

กิตติ_(๑) : (ทำท่าทางวิ่งเข้ามาหา) สืบสาย เธอเป็นอะไรกับน้องคนนั้นหรือ

สืบสาย_(๗) : (ทำท่าทางส่ายหน้า) เปล่าไม่ได้เป็นอะไรกัน เป็นแค่เพื่อนร่วมโรงเรียน

กิตติ_(๒) : ไม่ใช่น้องไม่ใช่ญาติแล้วทำไมเธอต้องช่วยเขาด้วย ช่วยแล้วไม่เห็นจะได้อะไร

ตอบแทนเลขเห็นอปปี้เปล่า เสียเวลาด้วย จินนี่ไปละ (แล้วเดินออกไป)

สถานการณ์และบทสนทนาต่อไปนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริงศึกษา

- ครูสมศรี(1): วันนี้ครูจะพูดเรื่องการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า และวันนี้เองครูเห็นเพื่อนของเราคนหนึ่ง คนนั้นคือสิบสายซึ่งช่วยเหลือน้องป.3 ที่ขาดการคนหนึ่ง สิบสายได้ช่วยน้องถือกระเป๋ามาและพาไปส่งห้องเรียน นั่งคุยเป็นเพื่อนน้องด้วย โหนสิบสายลงบอกครูและเพื่อน ๆ วิชา เธอได้อะไรตอบแทนจากการช่วยเหลือน้องคนนั้น
- สิบสาย(8) : (ทำท่าทางพูดด้วยความภูมิใจ) ผมไม่ได้สิ่งของอะไรตอบแทนหรอกครับ แต่สิ่งที่ผมได้รับคือความสุขใจและสบายใจ ที่สามารถช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า และสามารถทำให้เขามีความสุขครับ
- ครูสมศรี(2): (ทำท่าทางพยักหน้าและยิ้มให้) ดีมากจะสิบสาย เธอเป็นคนที่มีความกล้าหาญเรียนควรดูสิบสายเป็นตัวอย่าง ที่สิบสายช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าโดยไม่หวังอะไรตอบแทน ซึ่งเป็นการกระทำของผู้มีความกล้าหาญต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ครูหวังว่านักเรียนทุกคนคงจะมีใจกล้าเหมือนสิบสายนะจ๊ะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 8

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 8

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "ใจเขาใจเรา"

บทสนทนา "ใจเขาใจเรา"

2. ป้ายชื่อสมมติ	4	ป้าย
3. ปากกา	3	ด้าม
4. ดินสอ	1	แท่ง
5. สมุด	3	เล่ม
6. หนังสือคณิตศาสตร์	4	เล่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้
นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน
นักเรียนคิดว่าการทำงานของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้
แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความ
คั่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของวินัยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2. การที่ชูลีและทรงเดชแสดงออกเช่นนั้นเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.3. นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรถ้านักเรียนเดือดร้อน แล้วเพื่อนไม่ช่วยเหลือ
- 3.4. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อนเพราะเหตุใด

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อคุณลักษณะอีกเรื่องหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่ช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน

- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 8

เรื่อง การช่วยเหลือเพื่อนที่เดือดร้อน

"ใจเขาใจเรา"

วินัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วินัยไม่ค่อยมีเพื่อน สาเหตุเพราะไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนและคนอื่นที่เดือดร้อน ทรงเดชเป็นเพื่อนร่วมห้องของวินัย ทรงเดชเดินไปอ้อมปากกาจากชุดี เพราะปากกาของทรงเดชหักหมด และสหกรณ์ของโรงเรียนไม่เปิด แต่ชุดีมีปากกาด้ามเดียว จึงบอกให้ทรงเดชยืมวินัย แต่วินัยไม่ให้ยืมเพราะเพิ่งซื้อปากกามาใหม่และยังไม่ได้ใช้ ชุดีให้วินัยให้ทรงเดชยืมปากกาด้ามเก่า แต่วินัยก็ไม่ให้เพราะยังไม่อยากใช้ปากกาด้ามใหม่ ต้องการให้ปากกาด้ามเก่าให้หมดก่อน และถามทรงเดชว่า ทำไมไม่ไปยืมคนอื่น ทรงเดชบอกว่าขอยืมแล้ว แต่เพื่อนก็มีกันคนละด้ามเท่านั้นจึงมายืมวินัย ชุดีว่า วินัยจะไม่ให้ทรงเดชยืมหรือ ทรงเดชเขากำลังเดือดร้อนไม่มีปากกาเขียนแต่วินัยมีตั้ง 2 ด้าม วินัยไม่เคยให้ความช่วยเหลือเพื่อนเลยนะ ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไร วินัยก็ไม่เคยช่วยเหลือทั้งที่เธอสามารถจะช่วยเหลือได้ ถ้าวินัยมีเรื่องเดือดร้อนบ้าง ใครจะช่วยวินัย วินัยตอบชุดีว่า ไม่มีวันที่เขาจะเดือดร้อนหรอก ชุดีหันไปพูดกับทรงเดชว่า ชุดีมีเงินฝากทรงเดชเอาไปเขียนก่อน ถ้าครูถามก็บอกว่าปากกาหักหมดทรงเดชขอบใจชุดี และกลับไปนั่งที่ ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ครูสมชายสอนเรื่องมุม วินัยขออนุญาตครูไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับมาครูสอนเสร็จแล้วและให้ทำแบบฝึกหัดส่งในชั่วโมง แต่วินัยไม่เข้าใจจึงทำไม่ได้ วินัยขอให้ชุดีช่วยอธิบายให้ฟังแต่ชุดีไม่สนใจ วินัยหันไปถามทรงเดช ทรงเดชบอกว่าเขาก็ไม่เข้าใจเหมือนกันและไม่สนใจวินัยอีก วินัยทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จจึงถูกครูสมชายตี ครูสมชายถามวินัยว่าทำไมวินัยถึงทำไม่เสร็จ เพื่อนคนอื่นเขาทำเสร็จกันหมดทุกคน วินัยตอบครูว่าไม่เข้าใจ ถามเพื่อน ๆ ก็ไม่บอกไม่อธิบายให้ฟัง ครูสมชายถามต่อไปว่า เป็นเพราะอะไร วินัยเล่าให้ครูสมชายฟังว่า เพราะเขาไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลย ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไรและขอให้ช่วย วินัยก็ไม่เคยช่วยเหลือทั้งที่สามารถช่วยเหลือพอวินัยเดือดร้อนบ้างเพื่อน ๆ เลยนไม่ช่วย ครูสมชายจึงสอนวินัยว่า ถ้าวินัยอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อวินัยมีความเดือดร้อน วินัยก็ควรช่วยเหลือคนอื่นก่อนถึงแม้เขาจะไม่ขอร้องขอให้ช่วย วินัยทำได้ไหมล่ะ วินัยตอบว่าทำได้

บทบาทของวินัย

จันช่อวินัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จันไม่ค่อยมีเพื่อนเพราะไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนและคนอื่นที่เดือดร้อน ทรงเคยมาขอยืมปากกาจัน แต่จันไม่ให้ยืมเพราะเพิ่งซื้อปากกาใหม่ และยังไม่ได้ใช้ ชูลีให้จันให้ทรงเคยยืมปากกาด้ามเก่า แต่จันก็ไม่ให้เพราะยังไม่อยากใช้ปากกาด้ามใหม่ ต้องการให้ปากกาด้ามเก่าให้หมดก่อน และถามทรงเคยว่า ทำไมไปยืมคนอื่น ทรงเคยบอกยืมแล้วแต่เพื่อนก็มีกันคนละด้ามเท่านั้น จึงมายืมจัน ชูลีว่าจัน ที่ไม่ให้ทรงเคยยืมปากกาเขียนทั้งที่จันมี 2 ด้าม และว่าจันไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไร ถ้าจันมีเรื่องเดือดร้อนใครจะช่วยจัน จันตอบชูลีว่า ไม่มีวันที่จันจะเดือดร้อน ในชั่วโมงคณิตศาสตร์ครูสมชายสอนเรื่องมุม จันขออนุญาตครูไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับมาครูสอนเสร็จแล้วและให้ทำแบบฝึกหัดส่งในชั่วโมง แต่จันไม่เข้าใจจึงทำไม่ได้ จันขอให้ชูลีช่วยอธิบายให้ฟังแต่ชูลีไม่สนใจ จันหันไปถามทรงเคย ทรงเคยบอกว่าไม่เข้าใจเหมือนกันและไม่สนใจจันอีก จันทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จจึงถูกครูสมชายตี ครูสมชายถามจันว่าทำไมจันทำไม่เสร็จ เพื่อนคนอื่นเขาทำเสร็จกันหมดทุกคน จันตอบครูว่าจันไม่เข้าใจถามเพื่อน ๆ ก็ไม่บอกไม่อธิบายให้ฟัง ครูถามจันตอบว่าเป็นเพราะอะไร จันเล่าให้ครูสมชายฟังว่าเป็นเพราะจันไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลย ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไรและขอให้ช่วยจันก็ไม่เคยช่วยทั้งที่สามารถช่วยได้ พอจันเดือดร้อนบ้างเพื่อน ๆ เลยไม่ช่วย ครูสมชายสอนจันว่า ถ้าจันอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อจันเดือดร้อน จันก็ควรช่วยเหลือคนอื่นก่อนถึงแม้เขาจะไม่ขอร้องให้จันช่วยจันทำได้ไหม จันตอบรับว่าจันจะทำตามที่ครูบอก

บทบาทของครูสมชาย

จันช่อสมชาย เป็นครูคณิตศาสตร์ วันนี้สอนเรื่องมุม วินัยขออนุญาตจันไปเข้าห้องน้ำ เมื่อกลับมาจันสอนเสร็จแล้วและให้ทำแบบฝึกหัดส่งในชั่วโมง แต่วินัยทำแบบฝึกหัดไม่เสร็จจึงถูกจันตี จันถามวินัยว่าทำไมวินัยถึงทำไม่เสร็จ เพื่อนคนอื่นเขาทำเสร็จกันหมดทุกคน วินัยตอบจันว่า

เขาไม่เข้าใจถามเพื่อน ๆ ก็ไม่บอกไม่อธิบายให้ฟัง ฉันจึงถามวินัยว่า เป็นเพราะอะไร วินัยเล่าให้ฉันฟังว่าเป็น เพราะวินัยไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลย ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไรและขอให้ช่วย วินัยก็ไม่เคยช่วยทั้งที่สามารถช่วยได้ พอวินัยเดือดร้อนบ้างเพื่อน ๆ เลยไม่ช่วย ฉันจึงสอนวินัยว่า ถ้าวินัยอยากให้คนอื่นช่วยเหลือเมื่อวินัยเดือดร้อน วินัยก็ควรช่วยเหลือคนอื่นก่อนถึงแม้เขาจะไม่ขอหรือไม่ให้วินัยช่วย วินัยทำได้ไหมล่ะ วินัยตอบรับว่าจะทำตามที่คุณบอก

บทบาทของชูลี

ฉันชื่อชูลี ทรงเดชยิ้มปากกาฉันแต่ฉันมีปากกาค้ามเดียว จึงบอกให้ทรงเดชยิ้มที่วินัย ทรงเดชขมยิ้มปากกาวินัยแต่วินัยไม่ให้ยิ้ม ฉันบอกวินัยให้ทรงเดชยิ้มปากกาค้ามเก่าแต่วินัยก็ไม่ให้ ฉันว่าวินัยว่า จะไม่ให้ทรงเดชยิ้มหรือ ทรงเดชกำลังเดือดร้อนไม่มีปากกาเขียนแต่วินัยมีตั้ง 2 ด้าม วินัยไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนอะไร วินัยก็ไม่เคยช่วยทั้งที่วินัยสามารถจะช่วยเหลือได้ ถ้าวินัยมีเรื่องเดือดร้อนบ้าง ใครจะช่วยวินัย วินัยตอบฉันว่า ไม่มีวันที่เขาจะเดือดร้อน ฉันจึงหันไปพูดกับทรงเดชว่า ฉันมีดินสอทรงเดชเอาไปเขียนก่อน ถ้าครูถามก็บอกว่าปากกาหมึกหมด ทรงเดชพูดตอบใจฉัน ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ครูสมชายสอนเรื่องมุมและให้ทำแบบฝึกหัดส่งในช่วงโมง วินัยขอให้ฉันช่วยอธิบายให้ฟัง แต่ฉันไม่สนใจ

บทบาทของทรงเดช

ฉันชื่อทรงเดช ปากกาของฉันหมึกหมดและสภกรณ์ของโรงเรียนไม่เปิด จึงยิ้มปากกาจากชูลี แต่ชูลีมีปากกาค้ามเดียวจึงบอกให้ฉันยิ้มที่วินัย ฉันขมยิ้มปากกาวินัยแต่วินัยไม่ให้ยิ้มเพราะหิ้งชื่อปากกามาใหม่และยังไม่ได้ใช้ ชูลีบอกวินัยให้ฉันยิ้มปากกาค้ามเก่า แต่วินัยก็ไม่ให้และถามฉันว่าทำไมไม่ไปยืมคนอื่น ฉันบอกวินัยว่า ฉันยิ้มแล้วแต่เพื่อนก็มีกันคนละด้ามเท่านั้น ฉันจึงมายืมวินัย ชูลีบอกว่าวินัยไม่ให้ฉันยิ้มปากกา และบอกกับฉันว่าชูลีมีดินสอให้ฉันเอาไปเขียนก่อนถ้าครูถามก็บอกว่าปากกาหมึกหมด ในช่วงโมงคณิตศาสตร์ครูสมชายสอนเรื่องมุม วินัยหันมาถามฉัน ฉันบอกว่าฉันก็ไม่เข้าใจเหมือนกันและไม่สนใจวินัยอีก

บทสนทนา "ใจเขาใจเรา"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- ทรงเดช₍₁₎ : (ทำท่าทางเดินไปหาชูลี) ชูลีฉันขอืมปากกาหน่อยสิ สหกรณ์โรงเรียนก็ยังไม่เปิด ฉันเลยไม่มีปากกาเขียน
- ชูลี₍₁₎ : ฉันมีอยู่ด้ามเดียวเองทรงเดช เอาอย่างนี้เธอลองไปยืมวินัยสิ ฉันเห็นเขามีสองด้าม
- ทรงเดช₍₂₎ : จ๊ะ (เดินไปหาวินัย)
- ทรงเดช₍₃₎ : วินัย ฉันขอืมปากกาหน่อยสิ ปากกาฉันหมึกหมด
- วินัย₍₁₎ : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงดัง) โอ๊ย ! ไม่เอาหรอก ปากกาฉันเพิ่งซื้อใหม่ยังไม่ได้ใช้เลย
- ชูลี₍₂₎ : เธอก็ให้เขาืมปากกาด้ามเก่าสิ
- วินัย₍₂₎ : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงดัง) ไม่ได้ เพราะฉันจะใช้ด้ามเก่าให้หมดก่อนถึงจะใช้ด้ามใหม่ ฉันไม่ให้ยืมหรอก
- ชูลี₍₃₎ : (ทำท่าทางพูดด้วยความไม่พอใจ) เธอจะไม่ให้ปากกาทรงเดช เขายืมใช้ไหม เธอไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยนะ ไม่ว่าเพื่อนจะเดือดร้อนเรื่องอะไรและมาขอ ให้เธอช่วยเธอก็ไม่ช่วย ทั้ง ๆ ที่เธอสามารถช่วยได้ แล้วถ้าเธอมีเรื่องเดือดร้อน บ้างล่ะ ใครจะช่วยเธอ
- วินัย₍₃₎ : (ทำท่าทางพูดด้วยความไม่สนใจ) เชอะ ! ไม่มีทางหรอก ฉันไม่มีวันที่จะเดือดร้อนเด็ดขาด
- ชูลี₍₄₎ : (หันมาหาทรงเดช) ทรงเดชเธอเอาดินสอฉันไปเขียนก่อนก็ได้ ถ้าครูถามเธอกับออกว่าปากกาหมึกหมด
- ทรงเดช₍₄₎ : (ยิ้ม) ขอบใจจะชูลี

สถานการณ์และบทสนทนาต่อไปนี้จะเกิดขึ้นในช่วงโมงคดีศาสตร์

ครูสมชาย(1): (ทำท่าทางสอหงส์)

วินัย(4) : (ยกมือและยืนขึ้น) ครูครับผมขออนุญาตไปเข้าห้องน้ำ

ครูสมชาย(2): (พยักหน้า) ไปได้วินัย

วินัย(5) : (ทำท่าทางไหว้) ขอบคุนครับ (เดินออกไป)

ครูสมชาย(3): (ทำท่าทางสั่งงานและนั่งลง)

วินัย(6) : (เดินเข้ามาในห้องและนั่งลง) ทำยังงี้ทีละเราไม่เข้าใจเลยแล้วจะทำได้ยังงี้
าที่ครูช่วยอธิบายให้ฟังดีกว่า (หันไปถามครู) ครูเธออธิบายเลขที่เราฟังหน่อย
เราไม่เข้าใจเลย

ครู(5) : (ทำท่าทางไม่สนใจ) ฉันก็ไม่เข้าใจ

วินัย(7) : (ทำท่าทางกลุ่มใจ) ทำยังงี้ทีครูไม่ยอมอธิบายให้เราฟัง ถามตรงๆดีกว่า
(เดินไปหาตรงเคส) ตรงเคส เธออธิบายเลขที่เราฟังหน่อย

ตรงเคส(5): (ทำท่าทางไม่สนใจ) ฉันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน

วินัย(8) : (เดินกลับมานั่งที่โต๊ะและทำท่าทางไม่สบายใจ)

สมาชิกเดินไปหาครูนางานไปส่ง

วินัย(9) : (นั่งมองเพื่อนนางานไปส่งครู)

ครูสมชาย(4): (เดินไปหาวินัยที่โต๊ะ) วินัยทำไมเธอทำงานไม่เสร็จเพื่อน ๆ เขาทำเสร็จกันหมด
ทุกคน

วินัย(10) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงตะกุกตะกัก) ผมไม่เข้าใจครับครู

ครูสมชาย(5): แล้วทำไมเธอไม่ถามครูหรือเพื่อนล่ะ

วินัย(11) : ผมไม่กล้าถามครูครับ และผมถามเพื่อนแล้วเพื่อนก็ไม่อธิบายให้ผมฟังครับ

ครูสมชาย(6): (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงแสดงความสงสัย) ทำไมล่ะ

วินัย(12) : คงเป็นเพราะว่าผมไม่เคยช่วยเหลือเพื่อนเลยครับ ทั้งที่ผมสามารถช่วยเขาได้ผม
ก็ไม่ช่วยเพื่อน ๆ เขาเลยไม่ช่วยผมบ้าง

ครูสมชาย(7) : เมื่อเธอรู้ตัวก็คิดแล้ว เธอควรจำเรื่องนี้ไว้เป็นบทเรียน ถ้าเธออยากให้คนอื่นช่วย เธอก็ต้องช่วยเหลือคนอื่นโดย เขาไม่ต้องขอร้องให้ช่วยถ้าเธอสามารถช่วยเขาได้ เธอทำได้ไหมล่ะ

วินัย(13) : (พยักหน้า) ทำได้ครับครู

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 9

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "สุกิจไม่มีเพื่อน"

บทสนทนา "สุกิจไม่มีเพื่อน"

2. ป้ายชื่อสมมติ	4	ป้าย
3. ถังน้ำ	1	ใบ
4. แปรงลบกระดาน	1	อัน
5. ผ้าเช็ดพื้น	2	ผืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการพูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมไม่พูดจาเหาะเหือซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการหุ้ดจาเฮาะเฮ้อเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของสุกิจเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.2. นักเรียนคิดว่าการกระทำของพรพรรณเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.3. ถ้านักเรียนถูกเพื่อนหุ้ดจาเฮาะเฮ้อซ้ำเดิมนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
- 3.4. เพราะเหตุใดสุกิจจึงสามารถปรับปรุงตัวเองได้
- 3.5. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ว่า ไม่ควรหุ้ดจาเฮาะเฮ้อซ้ำเดิมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด เพราะเหตุใด

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อคุณผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

- 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพูดจาเฮฮาเฮ้อซ้ำเติมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 9

เรื่อง การไม่พูดจาเหาะเหี่ยข้าเดิมเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

"สุกิจไม่มีเพื่อน"

พรพรรณและราตรีช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนตอนเช้า พรพรรณบอกราตรีว่าจะเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาด ราตรีขอไปด้วยเพราะจะเอางังไปเปลี่ยนน้ำแต่ราตรีสุดขาตัวเองหกล้มถึงน้ำหล่นน้ำหกเลอะเทอะพื้น พรพรรณถามราตรีด้วยความเป็นห่วงว่า ราตรีเจ็บตรงไหนหรือเปล่า ราตรีบอกว่าไม่เป็นไรหรอกแต่น้ำสีกเลอะพื้นหมดแล้ว พรพรรณอาสาว่า เดี๋ยวช่วยเช็ด ราตรีขอบใจพรพรรณ สุกิจเดินมาเห็นราตรีกับพรพรรณกำลังเช็ดน้ำที่หกอยู่บนพื้นจึงพูดเหาะเหี่ยว่าสมน้ำหน้าอากชุ่มชุ่มไม่รู้จักระวัง จึงต้องเหนื่อยทำความสะอาดใหม่ พรพรรณพูดกับสุกิจด้วยความไม่พอใจว่า สุกิจไม่ช่วยทำก็ไม่ต้องมาพูดข้าเดิมหรอก สุกิจตอบว่า เรื่องอะไรจะช่วยเหลือเขาไม่ได้เป็นคนทำน้ำหก พรพรรณและราตรีเป็นคนทำก็เช็ดเอง อากชุ่มชุ่มเอง สุกิจพูดจบก็เดินออกไป ราตรีถามพรพรรณว่า ทำไมสุกิจจึงชอบพูดเหาะเหี่ยข้าเดิมเพื่อนอยู่เรื่อย บางทีเพื่อนทำผิดพลาดเล็กน้อยเขาก็ยังว่า พรพรรณเห็นด้วยกับราตรีพูดแล้วตอบว่า ใช่เพื่อน ๆ ไม่ชอบที่สุกิจพูดข้าเดิมเขา ถ้าสุกิจไม่ปรับปรุงตัวเองรับรองเพื่อนไม่มีใครอยากคบกับสุกิจอีกแน่ ราตรีชวนพรพรรณเช็ดน้ำต่อ ราตรีและพรพรรณเช็ดน้ำเสร็จเดินออกมาเจอกับสุกิจ สุกิจพูดเหาะเหี่ยอีกว่า "เช็ดน้ำเสร็จแล้วหรือฮายชุ่มชุ่ม ก็แปรงลบกระดานดี ๆ ละเดี๋ยวแปรงลบกระดานหล่นหายอีกยิ่งชุ่มชุ่มกันอยู่" ราตรีบอกให้สุกิจเลิกพูดเหาะเหี่ยเสียที่ พรพรรณพูดเตือนให้สุกิจเลิกนิสัยพูดเหาะเหี่ยข้าเดิมเพื่อน ถ้าสุกิจยังไม่ปรับปรุงตัวจะไม่มีเพื่อน แต่สุกิจไม่เชื่อ ราตรีกับพรพรรณจึงไม่พูดกับสุกิจ ช่วงพักกลางวันวันหนึ่งราตรีชวนพรพรรณลงไปเล่นกับเพื่อนที่สนาม สุกิจขอไปเล่นด้วยแต่ราตรีกับพรพรรณไม่สนใจ ครูสมรเห็นสุกิจนั่งอยู่คนเดียวจึงเข้าไปถาม ทำไมมานั่งอยู่คนเดียว ไม่อากเล่นกับเพื่อนหรือ สุกิจตอบ ก็อากเล่นแต่ไม่มีใครเล่นด้วย เดี๋ยวนีเวลาเพื่อนเขาคุยกันหรือเล่นกันพอเข้าไปจะคุยด้วยเล่นด้วย เพื่อน ๆ เขาก็เลิกคุยเลิกเล่นเลย ผมยังไม่รู้เลยครับว่าผมทำอะไรผิด ครูบอกสุกิจว่า "เพราะเธอชอบพูดเหาะเหี่ยข้าเดิมเพื่อน เพื่อนเขาไม่ชอบ เธอลองคิดดูว่าถ้า

เป็นเธอทำผิด แล้วเพื่อนพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเธอ เธอจะรู้สึกอย่างไร" สุกิจตอบว่า "ผมรู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดด้วยครับ" ครูตอบว่าใช่ เพื่อน ๆ เขาก็รู้สึกเช่นเดียวกับสุกิจ เมื่อสุกิจรู้แล้วว่าเพราะอะไรสุกิจจะปรับปรุงตัวเองได้หรือเปล่า สุกิจรับปากครูว่าจะปรับปรุงตัวเองใหม่ จะไม่พูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเพื่อนอีก

บทบาทของสุกิจ

ฉันชื่อสุกิจ ฉันเห็นราตรีกับพรพรรณกำลังเข็นน้ำที่ทกอยู่บนพื้นจึงพูดเหาะเอี้ยว่า สมน้ำหน้า อยากชุ่มชุ่มไม่รู้จักระวัง จึงต้องเห้นอทำความสะอาดใหม่ พรพรรณพูดกับฉันด้วยความไม่พอใจว่า ไม่ช่วยทำก็ไม่ต้องมาพูดข้าเดิม ฉันตอบว่า เรื่องอะไรฉันจะช่วย ฉันไม่ได้เป็นคนทำน้ำทก พรพรรณและราตรีเป็นคนทำก็เข็ดเอง อยากชุ่มชุ่มเอง ฉันพูดจบก็เดินออกไป ฉันเจอกับราตรีและพรพรรณนอกห้องและพูดเหาะเอี้ยอีกว่า "เข็นน้ำเสร็จแล้วหรืออยากชุ่มชุ่ม ถือนแปรงลบกระดานดี ๆ ละ เดี่ยวแปรงลบกระดานหล่นหาอีก อิงชุ่มชุ่มกันอยู่" ราตรีบอกให้ฉันเลิกพูดเหาะเอี้ยเสียที่ พรพรรณพูดเตือนให้ฉันเลิกนิสัยพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเพื่อน ถ้าฉันยังไม่ปรับปรุงตัวจะไม่มีเพื่อน แต่ฉันไม่เชื่อ ราตรีกับพรพรรณจึงไม่พูดกับฉัน ช่วงพักกลางวันวันหนึ่งฉันได้อินราตรีชวนพรพรรณลงไปเล่น ฉันขอไปเล่นด้วย แต่ราตรีกับพรพรรณไม่สนใจฉัน ครูสมรเห็นฉันนั่งอยู่คนเดียวจึงถามฉัน ทำไมฉันถึงนั่งอยู่คนเดียว ไม่อยากเล่นกับเพื่อนหรือ ฉันตอบว่าฉันก็อยากเล่นแต่ไม่มีใครเล่นกับฉัน เดี่ยวนี้เวลาเพื่อนเขาคุยกันหรือเล่นกัน พอฉันเข้าไปจะคุยด้วยเล่นด้วย เพื่อน ๆ เขาก็เลิกคุยเลิกเล่นเลย ฉันยัง 모르เลยว่าคุณทำอะไรผิด ครูบอกกับฉันว่า เพราะฉันชอบพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเพื่อน เพื่อนเขาไม่ชอบ และให้ฉันลองคิดดูว่าถ้าเป็นฉันทำผิด แล้วเพื่อนพูดเหาะเอี้ยข้าเดิมฉัน ฉันจะรู้สึกอย่างไร" ฉันตอบว่า ฉันรู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดด้วย ครูตอบฉันว่าใช่ และบอกว่า เพื่อน ๆ เขาก็รู้สึกเช่นเดียวกับฉัน เมื่อฉันรู้แล้วว่าเพราะอะไร ฉันจะปรับปรุงตัวเองได้หรือเปล่า ฉันรับปากครูว่าจะปรับปรุงตัวเองใหม่ จะไม่พูดเหาะเอี้ยข้าเดิมเพื่อนอีก

บทบาทของครูสมร

ฉันชื่อสมร เป็นครูประจำชั้นป.5 ฉันเห็นสุกิจนั่งอยู่คนเดียวจึงเข้าไปถาม ทำไมสุกิจมานั่งอยู่คนเดียว ไม่อยากเล่นกับเพื่อนหรือ สุกิจตอบฉันว่า เขาก็อยากเล่นแต่ไม่มีใครเล่นกับเขา เดี่ยวนี้เวลาเพื่อนเขาคุยกันหรือเล่นกัน พอเขาเข้าไปจะคุยด้วยเล่นด้วย เพื่อน ๆ ก็เลิกคุยเลิกเล่นเลยครับ สุกิจยังไม่รู้เลยว่าทำอะไรผิด ฉันจึงบอกสุกิจว่า เพราะสุกิจชอบพูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเดิม เพื่อน ๆ เขาไม่ชอบ สุกิจลองคิดว่าถ้าเป็นสุกิจทำผิด แล้วเพื่อนพูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเดิมสุกิจ สุกิจจะรู้สึกอย่างไร สุกิจตอบฉันว่า เขารู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดด้วย ฉันตอบว่าใช่ เพื่อน ๆ เขาก็รู้สึกเช่นเดียวกับสุกิจ เมื่อสุกิจรู้แล้วว่าเพราะอะไร สุกิจจะปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ สุกิจรับปากฉันว่า จะปรับปรุงตัวเองใหม่ ไม่พูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเดิมเพื่อนอีก

บทบาทของราตรี

ฉันชื่อราตรี ฉันกับพรพรรณช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนตอนเช้า พรพรรณบอกฉันว่า จะเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาด ฉันขอไปด้วยเพราะจะเอางี้ไปเปลี่ยนน้ำ แต่ฉันสะดุดตัวเองตกลงถึงน้ำหล่นน้ำหกเลอะเทอะพื้น พรพรรณถามฉันด้วยความเป็นห่วงว่าฉันเจ็บตรงไหนหรือไม่ ฉันบอกไม่เป็นไรหรอกแต่น้ำหกเลอะพื้นหมดแล้ว พรพรรณอาสาฉันช่วยเช็ดน้ำ ฉันขอบใจพรพรรณ สุกิจเดินมาเห็นฉันกับพรพรรณกำลังเช็ดน้ำที่หกอยู่บนพื้นจึงพูดเฮาะเอ๊ยที่ทำน้ำหก เมื่อสุกิจพูดจบก็เดินออกไป ฉันถามพรพรรณว่า ทำไมสุกิจถึงชอบพูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเดิมเพื่อนอยู่เรื่อย บางทีเพื่อนทำผิดเพียงเล็กน้อยเขาก็ยังว่า พรพรรณเห็นด้วยกับฉัน ฉันชวนพรพรรณเช็ดน้ำต่อ ฉันและพรพรรณเช็ดน้ำเสร็จเดินออกมาเจอกับสุกิจ สุกิจก็พูดเฮาะเอ๊ยฉันกับพรพรรณอีก ฉันบอกให้สุกิจเลิกพูดเฮาะเอ๊ยเสียที พรพรรณพูดเตือนให้สุกิจเลิกนิสัยพูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเดิมเสีย แต่สุกิจไม่เชื่อฉันกับพรพรรณจึงไม่พูดกับสุกิจ ช่วงพักกลางวันฉันชวนพรพรรณลงไปเล่นกับเพื่อนที่สนาม สุกิจขอไปเล่นด้วยแต่ฉันกับพรพรรณไม่สนใจ

บทบาทของพรพรม

ฉันชื่อพรพรม ฉันและราตรีช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนตอนเช้า ฉันบอกราตรีว่าจะเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาด ราตรีขอไปด้วยเพราะจะไปเปลี่ยนน้ำแต่ราตรีสะดุดขาตัวเองหกล้มถึงน้ำหล่นน้ำหกเลอะเทอะพื้น ฉันถามราตรีด้วยความเป็นห่วงว่าราตรีเจ็บตรงไหนหรือเปล่า ราตรีบอกไม่เป็นไรแค่ น้ำหกเลอะพื้นหมดแล้ว ฉันอาสาว่าเคียวช่วยเช็ด ราตรีขอบใจฉัน สุกิจเดินมาเห็นราตรีกับฉันกำลังเช็ดน้ำที่หกอยู่บนพื้นจึงพูดเฮาะเฮ้อ ฉันพูดกับสุกิจด้วยความไม่พอใจว่า สุกิจไม่ช่วยทำก็ไม่ต้องมาพูดซ้ำเติมหรอก สุกิจตอบว่าเรื่องอะไรจะช่วยให้เขาไม่ได้เป็นคนทำน้ำหก สุกิจพูดจบก็เดินออกไป ราตรีถามฉันว่าทำไมสุกิจถึงชอบพูดเฮาะเฮ้อซ้ำเติมเพื่อน ฉันเห็นด้วยกับราตรีพูดจึงตอบว่า ใช่เพื่อน ๆ ไม่ชอบที่สุกิจพูดซ้ำเติมเขา ถ้าสุกิจไม่ปรับปรุงตัวเองรับรองเพื่อนไม่มีใครอยากคบกับสุกิจอีกแน่ ราตรีชวนฉันเช็ดน้ำต่อ ราตรีและฉันเช็ดน้ำเสร็จเดินออกมาเจอกับสุกิจ สุกิจพูดเฮาะเฮ้อฉันกับราตรีอีก ราตรีบอกให้สุกิจเลิกพูดเฮาะเฮ้อเสียที ฉันพูดเตือนให้สุกิจเลิกนิสัยพูดเฮาะเฮ้อซ้ำเติมเพื่อน ถ้าสุกิจยังไม่ปรับปรุงตัวจะไม่มีเพื่อน แต่สุกิจไม่เชื่อ ราตรีกับฉันจึงไม่พูดกับสุกิจ ช่วงพักกลางวันราตรีชวนฉันลงไปเล่นกับเพื่อนที่สนาม สุกิจขอไปเล่นด้วยแต่ราตรีกับฉันไม่สนใจ

บทสนทนา "สกิจไม่มีเพื่อน"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเข้าวันจันทร์ขณะที่กำลังทำความสะอาดห้องเรียน

พรพรรณ_(๑) : (ถือแปรงลบกระดาน) ราวรีฉันจะเอาแปรงลบกระดานไปทำความสะอาดก่อนนะ

ราวรี_(๑) : รอฉันด้วย ฉันจะเอาถึงลงไปเปลี่ยนน้ำเหมือนกัน (ถือถัง)

พรพรรณ_(๒) : (พยักหน้า) ไปซิ (ทำท่าทางเดิน)

ราวรี_(๒) : (ทำท่าทางเดินสะดุดหกล้มจนถึงหล่น)

พรพรรณ_(๓) : (ทำท่าทางพูดด้วยความตกใจ) ราวรีเธอเป็นอะไรหรือเปล่า เจ็บตรงไหนบ้าง

ราวรี_(๓) : ฉันไม่เป็นไรหรอกพรพรรณ แต่คุณฉันทำน้ำหกเลอะพื้นหมดแล้ว

พรพรรณ_(๔) : ไม่เป็นไร เลี้ยวฉันช่วยเธอเช็ดน้ำ

ราวรี_(๔) : ขอบใจมากจะพรพรรณ

ราวรี,พรพรรณ_(๕) : (ทำท่าทางเช็ดน้ำที่พื้น)

สกิจ_(๑) : (เดินเข้ามาและทำท่าทางพูดด้วยเสียงเฮาเฮือ) พวกเธอสองคนทำน้ำหกหรือ
สมน้ำหน้าอยากชุ่มชุ่มไม่รู้จักระวัง คัสมต้องทำความสะอาดใหม่ สุกใหม่ละ

พรพรรณ_(๖) : (ทำท่าทางไม่พอใจ) นี่สกิจ ถ้าเธอไม่ช่วยพวกเราเช็ดน้ำเธอก็ไม่ต้องมาพูด
เฮาเฮือเราหรอก

สกิจ_(๒) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงไม่สนใจ) เรื่องอะไรฉันจะต้องช่วยเธอเช็ด ฉันไม่ได้
เป็นคนทำน้ำหกพวกเธอเป็นคนทำก็เช็ดกันเองซิ อยากชุ่มชุ่มกันเอง ฉันไปละ

(แล้วเดินออกไป)

ราวรี_(๖) : (ทำท่าทางพูดด้วยเสียงหงุดหงิด) พรพรรณ ฉันไม่เข้าใจเลยว่าทำไมสกิจต้องพูด
เฮาเฮือซ้ำเดิมเพื่อนอยู่เรื่อย ทั้งที่บางทีเพื่อนทำผิดเพียงเล็กน้อยเอง

พรพรรณ_(๗) : (ทำท่าทางเห็นด้วย) ใช่ ๆ เพื่อน ๆ เขาก็ไม่ชอบที่สกิจชอบพูดซ้ำเดิม นี่ถ้าสกิจ
ไม่รู้จักรับปรุงตัวเอง มีหวังเพื่อน ๆ ไม่มีใครจะคบด้วยแน่

ราตรี(7) : ฉันก็คิดอย่างเธอเหมือนกัน ฉันว่าเราช่วยกันเข็นน้ำต่อสักว่าจนจะเสร็จแล้ว

พรพรรณ(8) : จะ

ทั้ง 2 ทำท่าทางเข็นน้ำต่อและหยิบแปรงลบกระดานกับถังน้ำลุกขึ้นเดินออกมา

สุกิจ(3) : ว่าไฉนยายชุ่มชามทั้งสอง เข็นน้ำเสร็จแล้วหรือ ย้อ! ถือบแปรงลบกระดานสิ ๗ นะ
อย่าทำหล่นหายนะยังชุ่มชามอยู่ด้วย

ราตรี(8) : สุกิจเธอเลิกซุกเยาะเย้ยข้าเดิมเราเสียที

พรพรรณ(9) : ำธ ถ้าเธอไม่เลิกนิสัยชอบซุกเยาะเย้ยเพื่อนละก็ เธอจะไม่มีเพื่อนเพราะเพื่อน
เขาไม่ชอบ

สุกิจ(4) : (ทำท่าทางไม่สนใจ) เชอะ ไม่มีทาง ฉันไม่เชื่อเธอหรอก

พรพรรณ(10) : (หันไปหาราตรี) เราไปกับเดอะราตรี (เดินออกไป)

สถานการณ์และบทบาทต่อไปนี้เกิดขึ้นในเวลาพักกลางวันของวันพุธ

ราตรี(9) : (ทำท่าทางซุกด้วยเสียงตะโกน) พรพรรณเราลงไปเล่นกับเพื่อนที่สนามกับเดอะ

พรพรรณ(11) : ไปสิ

สุกิจ(5) : (ทำท่าทางซุกด้วยเสียงตะโกนและท่าทางวิ่งตาม) รอเราด้วย เราเล่นด้วย
ว้า! ไปซะแล้ว (เดินกลับไปนั่งที่โต๊ะคนเดียว)

ครูสมร(1) : สุกิจทำไมเธอมาตั้งอยู่ที่นี้คนเดียว ไม่อยากเล่นกับเพื่อนหรือ

สุกิจ(6) : ผมก็อยากเล่นครับแต่ไม่มีใครเล่นกับผมเลย เดียวนี้เวลาเพื่อนเขาคูญกันหรือเล่น
กัน พอผมเข้าไปเพื่อนก็เลิกเล่นเลิกคูละครครับ ไม่รู้เป็นเพราะอะไร

ครูสมร(2) : เพราะตัวเธอใจสุกิจ เธอชอบซุกจาเยาะเย้ยข้าเดิมเพื่อนอยู่เสมอ เพื่อน ๗
เขาไม่ชอบ เธอลองคิดดูนะว่าถ้าเธอเป็นคนที่ทำผิด แล้วเพื่อนคอยซุกเยาะเย้ย
ข้าเดิมเธอ เธอจะรู้สึกอย่างไร

สุกิจ(7) : (ทำท่าทางคิดสักครู) ผมคงรู้สึกเสียใจและรู้สึกผิดมากขึ้นด้วยครับ

ครูสมร(3) : เพื่อน ๗ ก็รู้สึกอย่างไรที่เธอซุกนั่นแหละ ถ้าเธอรู้แล้วว่าเป็นเพราะอะไรเธอจะ
ปรับปรุงตัวเองได้หรือเปล่า

สุกิจ(8) : ได้ครับ ผมจะไม่ซุกเยาะเย้ยข้าเดิมเพื่อนอีกแล้วครับ

ครูสมร(4) : (พยักหน้าและยิ้ม) ดีมากจะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 10

ชื่อเรื่อง ความกรุณา : การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 10

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "กำลังใจ"

บทสนทนา "กำลังใจ"

2. ป้ายชื่อสมมติ 3 ป้าย

3. สมุดผลการสอบ 3 เล่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ ซึ่งเป็นการแสดงความกรุณา
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกการกระทำที่แสดงถึงการไม่แสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินการทดลอง

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่แสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์นักเรียนคิดว่าการกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่

- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง
- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ความบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายคำถามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของกรพงษ์เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2. ถ้านักเรียนเป็นกรพงษ์จะทำอย่างไร เพราะเหตุใด
 - 3.3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรถ้านักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจ แล้วเพื่อนไม่แสดงความเห็นใจและไม่ให้กำลังใจ
 - 3.4. นักเรียนคิดว่าการแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์มีความสำคัญหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผลที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อคุณผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่แสดงความเห็นใจและไม่ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

- 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทกวีสมมติครั้งที่ 10

เรื่อง การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

"กำลังใจ"

ที่ชั้นเรียนป.5 หลังจากที่ได้ครูแจกผลการสอบ นักเรียนทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน กรพงษ์เดินตามหาปรีชา กรพงษ์เจอจุลลาจึงถามจุลลาว่าเห็นปรีชาไหม กรพงษ์เดินตามหาดังนั้นแล้วไม่เจอสักที ไม่รู้เขาไปอยู่ที่ไหน จุลลาตอบว่าเห็นปรีชาเดินไปหลังโรงเรียนและถามกรพงษ์ว่าถามถึงเขาทำไม กรพงษ์บอกจุลลาว่า กรพงษ์เคยกลับบ้านพร้อมปรีชา จึงเดินตามหาเขาจะชวนเขากลับบ้าน แล้วขอไปคุยปรีชาที่หลังโรงเรียนก่อน จุลลาบอกว่า ฉันกลับบ้านก่อน กรพงษ์ขอบใจจุลลา และเดินไปหลังโรงเรียนเห็นปรีชา นั่งอยู่ใต้ต้นไม้จึงเดินไปตามปรีชาว่า ทำไมจึงมานั่งอยู่ที่นี่คนเดียว เพื่อน ๆ เขากลับบ้านกันหมดแล้ว เรากลับบ้านกันดีกว่าเย็นมากแล้วเดี๋ยวพอกับแม่จะเป็นห่วง ปรีชาบอกกรพงษ์ว่า ไม่อยากกลับบ้าน และปรีชาร้องไห้ กรพงษ์เห็นปรีชาร้องไห้จึงถามว่า ปรีชาเป็นอะไร ร้องไห้ทำไมมีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือเล่าให้ฟังได้ไหม เพื่อจะช่วยให้ปรีชาได้ปรีชาเล่าให้กรพงษ์ฟังว่า ไม่กล้าเอาผลการสอบไปให้พ่อดู ปรีชากลัวพ่อจะดุที่ปรีชาทำคะแนนไม่ดี กรพงษ์พูดปลอบใจปรีชาว่า นี่เป็นผลการสอบของเทอมแรกเท่านั้น กรพงษ์คิดว่าคราวต่อไปปรีชาต้องทำได้ดีกว่านี้แน่ และถามว่าปรีชารู้ได้ยังไงว่าพ่อจะดุปรีชา ยังไม่ได้เอาผลการสอบไปให้พ่อดูเลย ปรีชาตอบว่า เคยเห็นพ่อดุพี่ฉันแล้วจึงเลยกรพงษ์ กรพงษ์พูดให้กำลังใจปรีชาว่า ท่านอาจจะไม่ดุก็ได้แต่ถึงท่านจะดุก็ดูเพราะปรีชา ขอให้ปรีชาเอาผลการสอบไปให้พ่อดูก่อน ปรีชาเห็นด้วยกับกรพงษ์จึงบอกว่า จะเอาผลสอบไปให้พ่อดู และปรีชาจะสัญญากับท่านว่าจะตั้งใจเรียนมากกว่าเดิม กรพงษ์ถามปรีชาว่าสบายใจขึ้นบ้างหรือยัง ปรีชาบอกว่าสบายใจขึ้นและพูดขอบคุณกรพงษ์ที่พูดปลอบใจและให้กำลังใจ กรพงษ์บอกว่า ไม่เป็นไรหรอกก็เราเป็นเพื่อนกัน ปรีชามีเรื่องทุกข์ใจกรพงษ์ก็ต้องช่วยและบอกให้ปรีชาไปล้างหน้าจะได้กลับบ้าน ปรีชาตอบรับ

บทบาทของกรพงษ์

ฉันชื่อกรพงษ์ หลังจากที่ถูกครูแจกผลการสอบฉันเดินตามหาปรีชา ฉันเจอจุลลาจึงว่าจุลลา เห็นปรีชาไหม ฉันเดินตามหาดังนั้นแล้วไม่เจอสักที ไม่รู้เขาไปอยู่ที่ไหน จุลลาตอบฉันว่าเห็นปรีชา เดินไปหลังโรงเรียน และถามฉันว่าถามถึงเขาทำไม ฉันบอกจุลลา ฉันเคยกลับบ้านพร้อมปรีชา ฉันเดินตามหาเขาจะชวนเขากลับบ้าน ฉันขอไปดูปรีชาที่หลังโรงเรียนก่อน จุลลาบอกว่าจะกลับบ้าน ก่อน ฉันขอใบจุลลา และเดินไปหลังโรงเรียนเห็นปรีชาที่นั่งอยู่ใต้ต้นไม้จึงเดินไปถามปรีชาว่าทำไม มานั่งอยู่ที่นี่คนเดียว เพื่อน ๆ เขากลับบ้านกันหมดแล้ว เรากลับบ้านกันดีกว่าเย็นมากแล้วเดี๋ยวพ่อ กับแม่จะเป็นห่วง ปรีชาบอกกับฉันว่ายังไม่อยากกลับบ้านและร้องไห้ฉันเห็นปรีชาร้องไห้จึงถามว่า ปรีชาเป็นอะไร ร้องไห้ทำไมมีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือเล่าให้ฉันฟังได้ไหม เพื่อฉันช่วยเธอได้ ปรีชาเล่าให้ฉันฟังว่าไม่กล้าเอาผลการสอบไปให้พ่อดู กลัวพ่อจะดุที่ทำคะแนนไม่ดี ฉันพูดปลอบใจ ปรีชาว่า นี่เป็นผลการสอบของเทอมแรกเท่านั้น ฉันคิดว่าคราวต่อไปปรีชาต้องทำได้ดีกว่านี้แน่ และปรีชาสัญญากับฉันว่าพ่อจะดู ปรีชาจึงไม่ได้เอาผลการสอบไปให้พ่อดูเลย ปรีชาบอกกับฉันว่าเคย เห็นพ่อดุพี่ ฉันพูดให้กำลังใจปรีชาว่า ท่านอาจจะไม่ดุก็ได้ แต่ถึงท่านจะดุก็ดูเพราะรักปรีชา ปรีชา ลองเอาผลการสอบไปให้พ่อดูก่อน ปรีชาเห็นด้วยกับที่ฉันพูดและจะเอาผลการสอบไปให้พ่อดู ฉัน ถามปรีชาว่าสบายใจขึ้นบ้างหรือยัง ปรีชาบอกฉันว่าเขาสบายใจขึ้นและพูดขอใบฉันที่พูดปลอบใจ และให้กำลังใจ ฉันบอกว่า ไม่เป็นไรหรอก ก็เราเป็นเพื่อนกันปรีชามีเรื่องทุกข์ใจฉันก็ต้องช่วย และบอกให้ปรีชาไปล้างหน้าจะได้กลับบ้าน ซึ่งปรีชาตอบรับคำ

บทบาทของปรีชา

ฉันชื่อปรีชา หลังจากที่ถูกครูแจกผลการสอบฉันเดินไปหนึ่งที่หลังโรงเรียน กรพงษ์เดินมาหา ฉันและถามฉันว่ามานั่งอยู่ที่นี่ทำไมคนเดียว เพื่อน ๆ เขากลับบ้านกันหมดแล้ว และชวนฉันกลับบ้าน ฉันบอกกรพงษ์ว่า ฉันยังไม่อยากกลับบ้านและร้องไห้ กรพงษ์เห็นฉันร้องไห้จึงถามว่าฉันเป็นอะไร

ร้องไห้ทำไม มีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือเล่าให้เขาฟังได้ไหม เพื่อเขาช่วยฉันได้ ฉันเล่าให้
 กรพงษ์ฟังว่า ฉันไม่กล้าเอาผลการสอบไปให้พ่อคุณ ฉันกลัวพ่อจะดุฉันที่ฉันทำคะแนนไม่ดี กรพงษ์พูด
 ปลอบใจฉันว่านี่เป็นผลการสอบของเทอมแรกเท่านั้น และคิดว่าคราวต่อไปฉันต้องทำได้ดีกว่านี้แน่
 และฉันรู้ได้ยิ่งใจว่าพ่อจะดุ เพราะฉันยังไม่ได้เอาผลสอบไปให้พ่อคุณ ฉันบอกกรพงษ์ว่า ฉันเคยเห็น
 พ่อคุณที่ฉันกลัวจัง กรพงษ์พูดให้กำลังใจฉันว่า ท่านอาจจะไม่ดุก็ได้แต่ถึงท่านจะดุก็ดูเพราะรักฉัน และ
 ให้อ่านลองเอาผลการสอบไปให้พ่อคุณ ฉันเห็นด้วยกับกรพงษ์ ฉันจะเอาผลสอบไปให้พ่อคุณ และฉันจะ
 สักขุกับท่านว่าฉันจะตั้งใจเรียนมากกว่าเดิม กรพงษ์ถามฉันว่าสบายใจขึ้นบ้างหรือยัง ฉันตอบ
 กรพงษ์ว่าฉันสบายใจขึ้นและพูดขอใจกรพงษ์ที่พูดปลอบใจและให้กำลังใจ กรพงษ์บอกว่าไม่เป็นไร
 หรอกก็เราเป็นเพื่อนกัน ฉันมีเรื่องทุกข์ใจก็ต้องช่วยและให้ฉันไปล้างหน้าจะได้กลับบ้าน ฉันตอบรับ
 คำ

บทบาทของจุลลา

ฉันชื่อจุลลา กรพงษ์เจอฉันและถามถึงปรีชา ฉันบอกกรพงษ์ว่า ฉันเห็นปรีชาเดินไปหลัง
 โรงเรียนและถามกรพงษ์ว่า กรพงษ์ถามถึงปรีชาทำไมหรือ กรพงษ์บอกฉันว่าเคยกลับบ้านพร้อม
 ปรีชา และขอไปดูปรีชาที่หลังโรงเรียน ฉันบอกกับกรพงษ์ ฉันกลับบ้านก่อน กรพงษ์ขอบใจฉัน

บทสนทนา "กำลังใจ"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากทำครูแจกผลการสอบแล้ว

- กรพงษ์₍₁₎ : จูลาเธอเห็นปรีชาหรือเปล่า ฉันเดินตามหาดังนานแล้วไม่เจอสักที
- จูลา₍₁₎ : ฉันเห็นเขาเดินไปทางหลังโรงเรียนนะ เธอตามหาเขาทำไมหรือกรพงษ์
- กรพงษ์₍₂₎ : ฉันกลับบ้านพร้อมเขาละ ฉันไปคุยที่หลังโรงเรียนก่อนนะ ขอบใจมากจะจูลา
- จูลา₍₂₎ : ไม่เป็นไรหรอกกรพงษ์ ฉันกลับก่อนนะ (ทำท่าทางเดินออกไป)

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้เกิดขึ้นที่หลังโรงเรียน

- ปรีชา₍₁₎ : (ทำท่าทางนั่งก้มหน้า)
- กรพงษ์₍₃₎ : (ทำท่าทางเดินเข้ามาและพูดเสียงแสดงความสงสัย) ปรีชาเธอมานั่งทำอะไรที่นี่ เพื่อน ๆ เขากลับบ้านกันหมดแล้วละ ฉันเดินตามหาเธอ ดังนาน กลับบ้านกันเถอะเย็นมากแล้วเดี๋ยวพ่อกับแม่จะเป็นห่วง
- ปรีชา₍₂₎ : (ทำท่าทางพูดเสียงตะกุกตะกัก) ฉันไม่อยากกลับบ้าน อือ อือ อือ (ทำท่าทางร้องไห้)
- กรพงษ์₍₄₎ : (ทำท่าทางตกใจ) ปรีชา เธอร้องไห้ทำไม (ทำท่าทางโอบไหล่ปรีชา) เธอมีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือ เล่าให้ฉันฟังได้หรือเปล่า เพื่อฉันช่วยเธอได้
- ปรีชา₍₃₎ : ฉันกลัวถูกพ่อคุ ถ้าพ่อเห็นผลการสอบของฉัน
- กรพงษ์₍₅₎ : แค่นี้เป็นคะแนนสอบของเทอมแรกเท่านั้น ฉันคิดว่าต่อไปเธอต้องทำได้ดีกว่านี้นะ
- ปรีชา₍₄₎ : แค่นี้ฉันต้องถูกพ่อคุแน่ ๆ ฉันกลัวจึงเลยกรพงษ์
- กรพงษ์₍₆₎ : เธอยังไม่ได้เอาผลการสอบไปให้พ่อคุเลยนะ แล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าพ่อจะคุเธอ
- ปรีชา₍₅₎ : ฉันเคยเห็นพ่อคุที่
- กรพงษ์₍₇₎ : ท่านอาจจะไม่คุเธอก็ได้ แต่ถึงท่านจะคุก็คุเพราะรักลูกนะ ฉันว่าเธอลองเอาผลการสอบไปให้พ่อคุก่อนดีกว่า
- ปรีชา₍₆₎ : จริงด้วยนะฉันไม่น่ากลัวไปก่อนเลย ฉันจะเอาผลการสอบไปให้พ่อคุและสัญญาว่าเทอมต่อไปฉันจะตั้งใจเรียนให้มากขึ้น

- กรพงษ์(8) : ถ้าฉัน เธอเลิกร้องไห้ แล้วไปล้างหน้าดีกว่าจะได้กลับบ้านกัน
- ปรีชา(7) : (ทำท่าทางเข็ดหน้าตา) จะ เขียวฉันมา (แล้วเดินออกไป)
- กรพงษ์(9) : (ทำท่าทางยืนคอย)
- ปรีชา(8) : (ทำท่าทางเดินเข้ามาหากรพงษ์)
- กรพงษ์(10) : (ยิ้ม) เธอสบายใจขึ้นบ้างหรือยังปรีชา
- ปรีชา(9) : (ยิ้ม) ฉันสบายใจขึ้นแล้วละ ขอบใจเธอมากนะที่พูดปลอบใจและให้กำลังใจฉัน
- กรพงษ์(11) : (ทำท่าทางโอบไหล่) ไม่เป็นไรที่เราเป็นเพื่อนกันนี่ เธอมีเรื่องทุกข์ใจฉันก็ต้องช่วยเธอจริงๆไหม
- ปรีชา(10) : แค่นี้กำลังใจฉันก็ขอบใจเธอจริง ๆ
- กรพงษ์(12) : ฉันว่าเรากลับบ้านกันดีกว่านะ
- ปรีชา(11) : (ทำท่าทางพยักหน้า) ไปซิ
- ทั้ง 2 คนเดินออกไปพร้อมกัน

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 11

ชื่อเรื่อง ความกรุณา

เวลา 40 นาที

สื่อ 1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 11

ได้แก่ บทบาทผู้แสดง "ใจกรุณา"

บทสนทนา "ใจกรุณา"

2. ป้ายชื่อสมมติ 3 ป้าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนนำความรู้เรื่องความกรุณาไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสรุปเนื้อหาความกรุณาได้

การดำเนินการทดลอง

ก. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตและสถานการณ์ให้ชัดเจน และบอกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

ข. ขั้นแสดง

- 2.1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการไม่แสดงความกรุณา นักเรียนคิดว่า การกระทำของนักเรียนคนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดง ซึ่งจะมีการผลิตเปลี่ยนผู้แสดงให้แสดงครบทุกคน และได้รับประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง
- 2.3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นใกล้เคียงความเป็นจริง
- 2.4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์การแสดง

- 2.5. ก่อนเริ่มแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความ
คนเด่น วิตกกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของสปีซาส ทรวงเคซ และนกน้อยเหมาะสม
หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ที่นกน้อยชักชวนเพื่อนให้นำเสื้อผ้าสิ่งของมา
บริจาค เพราะเหตุใด
 - 3.3. นักเรียนคิดว่ามีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องแสดงความกรุณาผู้อื่น
 - 3.4. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร ถ้านักเรียนแสดงความกรุณาผู้อื่น
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิด
ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผล
ที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลลัพธ์ครั้งหนึ่ง หากการ
แสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่แสดงความ
กรุณา
 - 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดง
บทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้
อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทาบทสมมติครั้งที่ 11

เรื่อง ความกรุณา

"ใจกรุณา"

สีบสาธ นกน้อยและทรงเดช นั่งคุยกันถึงข่าวน้ำท่วมภาคเหนือ สีบสาธบอกเพื่อนว่า พวกที่บ้านถูกน้ำท่วมน่าสงสาร ทรงเดชเห็นด้วยและพูดว่า นั่นสิรัฐบาลจึงให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ นกน้อยพูดว่าครูสมศรีเคยสอนเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น สีบสาธและทรงเดชจำได้ไหม ได้สิ ทรงเดชตอบครูสอนเรื่องความกรุณา ทรงเดชยังเคยทำตามที่คุณบอกเลย สีบสาธและนกน้อยจำ นื่องป.4 ที่บ้านถูกไฟไหม้ได้ไหม บ้านเขาอยู่ชอยเดียวกับบ้านทรงเดช บ้านเขาถูกไฟไหม้จนไม่มีอะไรเหลือเลย ทรงเดชยังเอาเสื้อผ้า สมุดหนังสือไปให้เขาเลย อย่างนี้เรียกว่าทรงเดชช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนได้ไหม นกน้อยตอบว่าได้ นกน้อยก็เคยทำ เรื่องเกิดกับน้องของนกน้อย น้องชอบดูทีวี ไม่ยอมอ่านหนังสือ ถึงเวลาสอบน้องสอบไม่ผ่านจึงถูกพ่อคุ นกน้อยก็ไม่เอะเอี้ยหรือซ้ำเติมน้อง แต่พูดปลอบใจและให้กำลังใจน้องให้พยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะครูสมศรีเคยสอนว่าไม่ควรพูดเอะเอี้ยคนอื่น และควรให้กำลังใจเขาเมื่อเขามีความทุกข์ สีบสาธเล่าให้เพื่อนฟังว่า สีบสาธก็เคยทำเหมือนกัน สีบสาธเคยช่วยนื่องป.3 ถูกระเป๋ามาโรงเรียน และพาข้ามถนน พาไปส่งที่ห้องเรียน บางครั้งก็นั่งคุยกับเขาไม่ให้เขารู้สึกเหงา ครูสมศรียังชมสีบสาธว่ามีใจกรุณา แต่ที่สีบสาธฟังเพื่อนเล่าแล้วก็ยอมรับว่าทรงเดชกับนกน้อยก็มีใจกรุณา นกน้อยพูดชอบใจสีบสาธที่ชมและชวนให้สีบสาธและทรงเดชนำเสื้อผ้า สิ่งของต่าง ๆ มาให้โรงเรียน โรงเรียนจะได้นำไปช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน สีบสาธและทรงเดชรับค่านกน้อย

บทบาทของสีบสาธ

ฉันชื่อสีบสาธ ฉันและนกน้อยกับทรงเดช นั่งคุยกันถึงข่าวน้ำท่วมภาคเหนือ ฉันพูดกับเพื่อนว่า พวกที่บ้านถูกน้ำท่วมน่าสงสาร ทรงเดชเห็นด้วยกับฉันและบอกว่ารัฐบาลช่วยเหลืออย่าง

เต็มที่ นกน้อยพูดว่าครูสมศรีเคยสอนเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และถามว่าจำได้ไหม ฉันจึงเล่าให้เพื่อนฟังว่าฉันก็เคยทำเหมือนกัน ฉันเคยช่วยน้องป.3 ถือกะเป้มาโรงเรียนและพาข้ามถนนพาไปส่งที่ห้องเรียน บางครั้งก็นั่งคุยกับเขาไม่ให้เขารู้สึกเหงา ครูสมศรียังชมฉันเลยว่ามีใจกรุณา และพูดต่อว่า "แต่ที่ฉันฟังพวกเธอเล่า ฉันว่าทรงเดชกับนกน้อยก็มีใจกรุณา" นกน้อยพูดขอบคุณที่ฉันชมและชวนให้ฉันกับทรงเดชนำเสื้อผ้า สิ่งของมาให้โรงเรียน โรงเรียนจะได้นำไปช่วยผู้ที่เดือดร้อน ฉันรับค่านกน้อย

บทบาทของทรงเดช

ฉันชื่อทรงเดช ฉันและสี่บ้ายกับนกน้อย นั่งคุยกันถึงข่าวน้ำท่วมภาคเหนือ สี่บ้ายบอกว่าพวกที่บ้านถูกน้ำท่วมน่าสงสาร ฉันเห็นด้วยกับสี่บ้ายและพูดว่า รัฐบาลถึงช่วยเหลืออย่างเต็มที่ นกน้อยพูดว่าครูสมศรีเคยสอนเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น ฉันและสี่บ้ายจำได้ไหม ฉันตอบว่าได้ และบอกว่าครูสอนเรื่องความกรุณาฉันยังเคยทำตามที่คุณบอกและเล่าให้เพื่อนฟังว่า สี่บ้ายและนกน้อยจำน้องป.4 ที่บ้านถูกไฟไหม้ได้ไหม บ้านเขาอยู่ซอกเดียวกับบ้านฉัน บ้านเขาถูกไฟไหม้จนไม่มีอะไรเหลือเลย ฉันยังเอาเสื้อผ้า สมุดหนังสือไปให้เขาเลย อย่างนี้เรียกว่าฉันช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนได้ไหม นกน้อยบอกว่าได้ สี่บ้ายพูดชมว่าฉันกับนกน้อยก็มีใจกรุณา นกน้อยชวนให้สี่บ้ายและฉันนำเสื้อผ้า สิ่งของมาให้โรงเรียน โรงเรียนจะได้นำไปช่วยผู้ที่เดือดร้อน ฉันรับค่านกน้อย

บทบาทของนกน้อย

ฉันชื่อนกน้อย ฉัน สี่บ้าย และทรงเดช นั่งคุยกันถึงข่าวน้ำท่วมภาคเหนือ สี่บ้ายบอกว่าพวกที่บ้านถูกน้ำท่วมน่าสงสาร ทรงเดชพูดว่ารัฐบาลให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ฉันบอกกับเพื่อนว่าครูสมศรีเคยสอนเรื่องการช่วยเหลือผู้อื่น สี่บ้ายและทรงเดชจำได้ไหม ทรงเดชตอบฉันว่าได้

และบอกว่าครูสอนเรื่องความกรุณาและยกตัวอย่างที่เขาทำตามทีครูบอก และถามว่าอย่างนี้เรียกว่า ช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนได้ไหม ฉันตอบว่าได้และเล่าให้เพื่อนว่า ฉันก็เคยทำตามทีครูสมศรีสอน เรื่องเกิดกับน้องของฉัน น้องชอบดูทีวีไม่ยอมอ่านหนังสือ ถึงเวลาสอบน้องสอบไม่ผ่านจึงถูกพ่อดุ ฉันก็ไม่เหาะเหี่ยหรือข้าใจน้อง ฉันพูดปลอบใจและให้กำลังใจน้องให้พยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะครูสมศรีเคยสอนว่าไม่ควรพูดเหาะเหี่ยคนอื่น และควรให้กำลังใจเขาเมื่อเขามีความทุกข์ สิบสายบอกว่าที่ฟังฉันและทรงเดชเล่าแสดงว่ามีใจกรุณา ฉันพูดขอบใจสิบสายที่ชม และชวนให้สิบสาย และทรงเดชนำเสื้อผ้า สิ่งของมาให้โรงเรียน โรงเรียนจะได้นำไปช่วยผู้ที่เดือดร้อน สิบสายและ ทรงเดชรับคำฉัน

บทสนทนา "ใจกรุณา"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ช่วงพักกลางวันในห้องสมุด

สืบสาธ_(๑) : (ทำท่าทางอ่านหนังสือพิมพ์) พวกเธออ่านข่าวน้ำท่วมหรือเปล่า คนภาคเหนือน่าสงสารจังเลยนะ บ้านถูกน้ำท่วมอย่างนี้ไว้นาก็เสียหายหมด

ทรงเดช_(๑) : แต่รัฐบาลก็ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่นะสืบสาธ

นกน้อย_(๑) : ตรงกับที่ครูสอนเลยนะว่าควรช่วยเหลือคนที่เดือดร้อน พวกเธอจำได้หรือเปล่า ทรงเดช สืบสาธ

ทรงเดช_(๒) : (ทำท่าทางคิดสักครู่) จำได้ซึ่กนกน้อยฉันยังทำตามทีครูสอนด้วย พวกเธอจำน้องป.4 ที่บ้านถูกไฟไหม้ได้หรือเปล่า บ้านเขาอยู่ชอยเคียวกับฉัน ฉันยังเอาเสื้อผ้าสมุดหนังสือไปให้เขาเลย อย่างนี้เรียกว่าช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนได้หรือเปล่า

นกน้อย_(๒) : (ทำท่าทางพยักหน้าและยิ้ม) ได้จ๊ะ การกระทำของฉันล่ะเป็นยังงัย น้องฉันชอบดูทีวีไม่ชอบอ่านหนังสือ ถึงเวลาสอบน้องฉันสอบตกถูกพ่อตี ฉันก็ไม่พูดอะไรเลยเข้าเดิมน้อง แต่พูดลอบบใจน้องและให้กำลังใจน้องให้มีความพยายามมากขึ้น อย่างนี้เรียกว่ามีความกรุณาไหม

ทรงเดช_(๓) : ฉันว่าการไม่พูดอะไรเข้าเดิมคนอื่น เรียกว่าเรามีความกรุณา

นกน้อย_(๓) : (หันหน้าไปถามสืบสาธ) สืบสาธ เธอมีเรื่องมาเล่าให้พวกเราฟังหรือเปล่า

สืบสาธ_(๒) : (พยักหน้า) มีสิ ทำไมจะไม่มี ฉันเคยช่วยน้องถือกระเป๋าไปส่งห้องเรียน และนั่งคุยเป็นเพื่อน ครูสมศรียังชมฉันเลยว่าเป็นผู้มีใจกรุณา แต่ที่ฉันฟังพวกเธอเล่า พวกเธอก็เป็นผู้มีใจกรุณานะ

นกน้อย_(๔) : (ยิ้ม) ขอบใจจะสืบสาธที่สนฉันกับทรงเดช ฉันว่าเราเอาเสื้อผ้าสิ่งของต่าง ๆ มาให้โรงเรียนกันดีกว่า โรงเรียนจะได้นำไปช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน

ทรงเดช_(๔) : (ทำท่าทางเห็นด้วย) คกลงจ๊ะ พรุ่งนี้ฉันจะเอามา

สืบสาธ_(๓) : ฉันด้วย

- 2.5. ก่อนการแสดงผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความ
ต้น ต้น วิกฤตกังวล
- 2.6. ผู้วิจัยให้ผู้แสดง ๆ ตามบทบาทที่ตนได้รับ
3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
ให้นักเรียนอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1. นักเรียนเห็นด้วยกับครูสมศรีหรือไม่ ถ้าให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีความ
เมตตา กรุณา เพราะเหตุใด
 - 3.2. นักเรียนคิดว่าความเมตตา กรุณา มีความสำคัญต่อสังคมหรือไม่ เพราะ
เหตุใด
 - 3.3. นักเรียนสามารถนำความเมตตา กรุณา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม
หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอความคิด
ใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ หรือหากการแสดงครั้งแรกยังไม่ได้เป็นผล
ที่พอใจ ผู้วิจัยอาจให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมเพื่อผลอีกครั้งหนึ่ง หากการ
แสดงใหม่นี้ไม่จำเป็นผู้วิจัยก็สามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย
5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป
 - 5.1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการไม่แสดงความ
เมตตา กรุณา
 - 5.2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการแสดง
บทบาทสมมติในสถานการณ์ที่กำหนดให้ เน้นให้นักเรียนนำไปปฏิบัติได้
อย่างเหมาะสม

การประเมินผล

1. สังเกตการแสดงของนักเรียน
2. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
3. สังเกตการสรุปของนักเรียน

เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติครั้งที่ 12

เรื่อง ความเมตตากรุณา

"เมตตากรุณา"

วันนี้เป็นวันพระ ครูสมศรีพานักเรียนไปวัด เมื่อกลับมาถึงห้องเรียนครูสมศรีถามนักเรียนว่าพระท่านสอนอะไรบ้าง นักเรียนยังจำได้หรือเปล่า สมพรอินตอบว่า พระท่านสอนเรื่องความเมตตากรุณา ท่านบอกว่าเมตตากรุณาคือการช่วยให้ผู้อื่นมีความสุขและความกรุณาคือการช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ วิมลอุกขึ้นตอบบ้างว่า พระท่านบอกว่าผู้ที่มีความเมตตากรุณาจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เอาชาติพหยาบาท ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่อ่อนแอกว่า และให้ลภัยผู้อื่น ครูสมศรีชมนักเรียนว่าตั้งใจฟังพระสอน และพูดเสริมว่า การไม่พูดเฮาะเอี๊ยงซ้ำเติมผู้อื่น การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อมีความทุกข์ก็เป็นความเมตตากรุณา และบอกให้นักเรียนนำสิ่งที่พระสอนมาปฏิบัติในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนชั้นเดียวกัน รุ่นน้อง หรือรุ่นพี่ ให้นักเรียนถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนเดียวกัน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู ผู้ปกครอง คนงานภารโรง นักเรียนควรจะมีเมตตากรุณาต่อคนเหล่านั้น และช่วยเหลือเท่าที่นักเรียนสามารถจะช่วยได้โดยไม่หวังผลตอบแทน ถ้านักเรียนทำบ่อย ๆ ก็จะคิดเป็นนิสัย และทำให้เป็นผู้มีใจเมตตา กรุณา ต่อไปนักเรียนก็นำไปปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง จะได้เป็นผู้มีความเมตตา กรุณาอย่างแท้จริง ครูสมศรีถามนักเรียนว่าสามารถทำได้อย่างที่ครูพูดหรือเปล่า นักเรียนตอบพร้อมกันว่า ได้ครับ,ค่ะ

บทบาทของครูสมศรี

ฉันชื่อสมศรี วันนี้เป็นวันพระฉันพานักเรียนไปวัด เมื่อกลับมาถึงห้องเรียนฉันถามนักเรียนว่าพระท่านสอนอะไรบ้าง นักเรียนยังจำได้หรือเปล่า สมพรอินตอบว่าพระท่านสอนเรื่องความเมตตากรุณาและบอกความหมายของความเมตตากรุณา วิมลอุกขึ้นตอบบ้างว่าพระท่านบอกว่าผู้ที่

ความเมตตากรุณาจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่อาฆาตพยาบาท ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่อ่อนแอกว่า และให้โอกาสผู้อื่น ฉันชวนนักเรียนว่าตั้งใจฟังพระสอน และพูดเสริมว่าการไม่พูดเฮาะเอ๊ยซ้ำเติมผู้อื่น การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจผู้อื่นเมื่อมีความทุกข์ก็เป็นความเมตตากรุณา และบอกให้นักเรียนนำสิ่งที่พระสอนมาปฏิบัติในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนชั้นเดียวกัน รุ่นน้อง หรือรุ่นพี่ ให้นักเรียนถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนเดียวกัน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน นักเรียนควรจะมี ความเมตตา กรุณา ต่อคนเหล่านั้น และช่วยเหลือเท่าที่นักเรียนสามารถจะช่วยได้โดยไม่หวังผลตอบแทน ถ้านักเรียนทำบ่อย ๆ ก็จะคิดเป็นนิสัย และทำให้เป็นผู้มีใจเมตตา กรุณา ต่อไปนักเรียนก็นำไปปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง จะได้เป็นผู้มีความเมตตา กรุณาอย่างแท้จริง ฉันถามนักเรียนว่าสามารถทำได้อย่างที่ครูพูดหรือเปล่า นักเรียนตอบพร้อมกันว่า ได้ครับ,ค่ะ

บทบาทของสมพร

ฉันชื่อสมพร วันนี้ครูสมศรีพานักเรียนไปวัด เมื่อกลับมาถึงห้องเรียนครูสมศรีถามนักเรียนว่าพระท่านสอนอะไรบ้างยังจำได้หรือเปล่า ฉันลุกขึ้นยืนตอบว่า พระท่านสอนเรื่องความเมตตา กรุณา ท่านบอกว่าเมตตา กรุณาคือการช่วยให้ผู้อื่นมีความสุขและความกรุณาคือการช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ครูพูดชมว่าตั้งใจฟังพระสอน และสอนว่าให้นำสิ่งที่พระสอนมาปฏิบัติในโรงเรียนก่อนแล้วจึงนำไปปฏิบัติข้างนอก ครูสมศรีถามว่าทำได้หรือเปล่า ฉันตอบว่าได้ครับ

บทบาทของวิมล

ฉันชื่อวิมล วันนี้ครูสมศรีพานักเรียนไปวัด เมื่อกลับมาถึงห้องเรียนครูสมศรีถามว่าพระท่านสอนอะไรบ้างยังจำได้หรือเปล่า สมพรยืนตอบว่าพระสอนเรื่องความเมตตา กรุณา ฉันลุกขึ้นตอบบ้างว่าพระท่านบอกว่าผู้ที่มีความเมตตา กรุณาจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่อาฆาต

นสาบาท ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่ยากกว่า และให้แก้อื่นๆ ครูสมศรีชมว่าตั้งใจฟังพระ
สอน ครูสมศรีสอนว่าให้นำสิ่งที่พระสอนมาปฏิบัติในโรงเรียนก่อนแล้วจึงนำไปปฏิบัติข้างนอก ครู
สมศรีถามว่าทำได้หรือเปล่า ฉันตอบว่าได้ค่ะ

บทสนทนา "เมตตากรุณา"

สถานการณ์และบทบาทสมมติต่อไปนี้ เป็นบทบาทและการสนทนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในช่วงชั่วโมงจริยศึกษา หลังจากที่ถูกปล่อยจากวัด

ครูสมศรี_(๑) : วันนี้พระท่านสอนเรื่องอะไรบ้าง นักเรียนยังจำได้หรือเปล่าจะ ไหนใครบอกครูได้บ้าง

สมพร_(๑) : (ยกมือ) ผมครับ (ยืนขึ้น) พระท่านสอนเรื่องความเมตตา กรุณาครับ ท่านบอกว่าความเมตตา คือ การช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข ความกรุณา คือ ช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ครับ

ครูสมศรี_(๒) : (พยักหน้า) ดีมากจะสมพร แล้วมีใครพอจะบอกครูได้อีก (ท่าท่าทางมองหานักเรียนที่จะตอบ)

วิมล_(๑) : (ยกมือและยืนขึ้น) หนูค่ะ พระท่านสอนว่าผู้ที่มีความเมตตา กรุณาจะต้องไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่อาฆาตพยาบาท ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและผู้ที่อ่อนแอ และให้อภัยผู้อื่นด้วยค่ะ

ครูสมศรี_(๓) : (ท่าท่าทางดีใจและยิ้ม) ดีจังเลยที่นักเรียนสามารถบอกครูได้ แสดงว่านักเรียนตั้งใจฟังคำสอนของพระ นักเรียนของครูน่ารักจัง แต่ครูจะบอกเพิ่มเติมจากที่วิมลบอกให้ฟังนะค่ะว่า การไม่พูดจาเหาะเหินเข้าเติม การแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจผู้ที่มีความทุกข์ก็เป็นความเมตตา กรุณา และนักเรียนทุกคนควรนำคำสอนของพระท่านมาปฏิบัติด้วย เริ่มจากในโรงเรียนก่อนนักเรียนต้องมีความเมตตา กรุณา กับทุกคนในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้องหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ยิ่งรวมไปถึงรุ่นน้อง รุ่นพี่ ครู ผู้ปกครอง คนงานภารโรงด้วย และควรช่วยเหลือเท่าที่นักเรียนช่วยได้ และไม่หวังผลตอบแทนด้วยนะจ๊ะ ถ้านักเรียนสามารถปฏิบัติได้สิ่งเหล่านี้ก็จะติดตัวนักเรียนไป และนักเรียนก็สามารถปฏิบัติกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมด้วยจ๊ะ นักเรียนทำอย่างที่คุณครูบอกได้ไหมจ๊ะ

สมาชิกทุกคนตอบพร้อมกันว่า ได้ครับ, ค่ะ

ครูสมศรี_(๔) : (ท่าท่าทางพยักหน้าและยิ้ม) ดีมากค่ะ

โปรแกรมการใช้บทบาทสมมติ ครั้งที่ 13

ชื่อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

เวลา 40 นาที

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นคนมีความเมตตากรุณาได้
2. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องความเมตตากรุณาไปแนะนำคนอื่นได้
3. เพื่อกล่าวขอขมานักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยสนทนาและซักถามนักเรียนว่าความเมตตากรุณาเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันบอกการกระทำที่แสดงความเมตตาและความกรุณา
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมการใช้บทบาทสมมติเรื่องความเมตตากรุณา
4. ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญจากการตอบคำถามของนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตา กรุณา และประโยชน์ที่ได้รับ เน้นให้นักเรียนนำสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ผู้วิจัยกล่าวขอขมานักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองทุกคน และกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตการตอบคำถามและการร่วมอภิปราย
2. สังเกตการสรุปของนักเรียน

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวต้องจิตต์ ทะสุวรรณ
 เกิดวันที่ 16 มิถุนายน พุทธศักราช 2512
 สถานที่เกิด ลำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 13/9 หมู่ 6 ตำบลสวนใหญ่
 ลำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2530 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนศรีบุญยานนท์ ลำเภอเมือง
 จังหวัดนนทบุรี
- พ.ศ. 2532 จบอนุปริญญาศิลปศาสตร์ วิชาเอกศิลปการสื่อสารและการโฆษณา
 จากวิทยาลัยศรีสวนสุนันทา
- พ.ศ. 2535 จบปริญญาตรี (กศ.บ.) วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา
 วิชาโทการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยบูรพา
- พ.ศ. 2538 จบปริญญาโท (กศ.ม.) วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร